

**STRATEGIA ROZWOJU
POWIATU MILICKIEGO
NA LATA 2024-2030**

Opracowanie:

Starostwo Powiatowe w Miliczu

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 opracowano w oparciu o materiały źródłowe Wydziałów Starostwa Powiatowego oraz powiatowych jednostek organizacyjnych.

Ze względu na dostępność danych publicznych użytych do diagnozy oraz potrzebę zachowania spójności dokumentu, większość danych zawartych w Strategii zostało opracowanych według stanu na 2022 r., o ile nie zaznaczono inaczej.

Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA STRATEGICZNA POWIATU.....	6
1. Charakterystyka Powiatu	6
1.1. Informacje ogólne.....	6
1.2. Demografia	7
1.3. Środowisko przyrodnicze.....	13
1.4. Dziedzictwo lokalne	17
1.5. Potencjał turystyczny.....	20
1.6. Komunikacja i transport zbiorowy.....	28
1.7. Infrastruktura.....	30
1.8. Gospodarka i rynek pracy	34
1.9. Edukacja.....	40
1.10. Ochrona zdrowia	43
1.11. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny	45
1.12. Otoczenie powiatu i współpraca samorządowa.....	50
1.13. Bezpieczeństwo publiczne	53
1.14. Stan finansów samorządowych	57
2. Ocena jakości życia w powiecie milickim na podstawie wyników badań ankietowych	63
3. Analiza SWOT	69
CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU.....	71
1. Misja i wizja	71
2. Obszary strategiczne, cele i kierunki działań.....	72
3. Spójność kierunków rozwoju z innymi dokumentami strategicznymi.....	78
4. System realizacji strategii, monitoring i ewaluacja	81
ZAŁĄCZNIKI.....	87
Załącznik nr 1: Wzór ankiety	87
Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna.....	93

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Powiatem. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju w perspektywie do 2030 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Powiatu, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów strategicznych obowiązujących w powiecie milickim, a także współgra z dokumentami wyższego rzędu – Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w powiecie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów wewnętrznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym. Ponadto wzięto pod uwagę zapisy poprzedniej Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu milickiego na lata 2014-2023.

Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Powiatu, pogłębioną cyklem warsztatów strategicznych, wywiadów z członkami zespołu ds. opracowania projektu Strategii, pracownikami Starostwa Powiatowego oraz badaniem ankietowym. Warsztaty strategiczne zostały przeprowadzone metodą design thinking. Podczas spotkania uczestnicy dyskutowali na temat ochrony środowiska, edukacji, promocji, turystyki, kultury, sportu, usług społecznych, zdrowia, gospodarki, infrastruktury, komunikacji i bezpieczeństwa. Podczas pracy w grupach zdefiniowano silne strony Powiatu oraz szanse i zagrożenia rozwoju. Opracowano również cele strategiczne oraz cele operacyjne, a dla nich wyznaczono zadania i działania, których realizacja wpłynie na osiągnięcie postawionych celów. Następnie zagadnienia te skonsultowano z Zespołem i przygotowano projekt Strategii. Po uwzględnieniu uwag Zespołu Strategicznego, projekt został poddany konsultacjom społecznym

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA STRATEGICZNA POWIATU

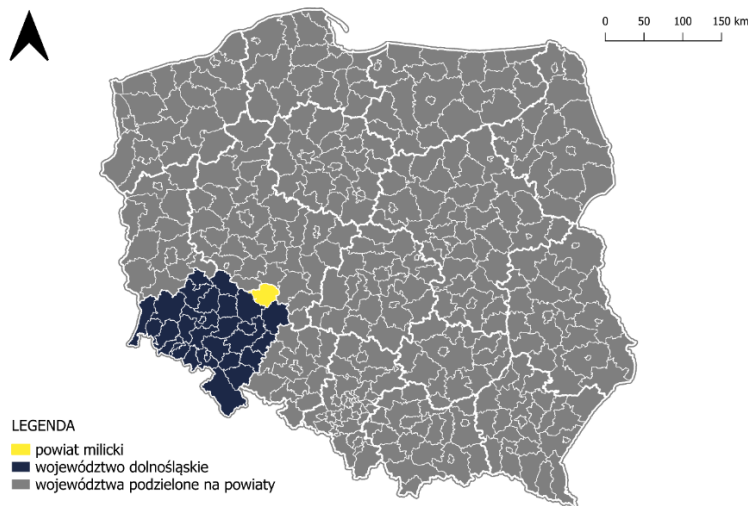
1. Charakterystyka Powiatu

1.1. Informacje ogólne

Powiat milicki położony jest w północno-wschodniej części województwa dolnośląskiego. Jednostkę administracyjną tworzą Miasto Milicz, gmina miejsko-wiejska Milicz oraz dwie gminy wiejskie: Krośnice i Cieszków. Na jej terenie znajdują się 134 miejscowości, w tym miasto Milicz. Powiat graniczy:

- od północy z powiatem krotoszyńskim i rawickim (województwo wielkopolskie),
- od południa z powiatem oleśnickim (województwo dolnośląskie),
- od zachodu z powiatem trzebnickim (województwo dolnośląskie),
- od wschodu z powiatem ostrowskim (województwo wielkopolskie).

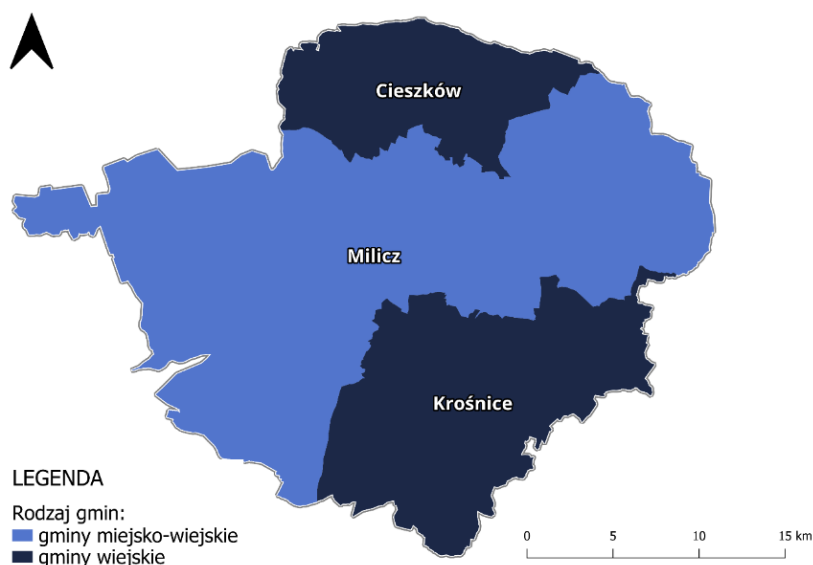
Rysunek 1. Położenie powiatu milickiego na tle kraju i województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 2. Gminy na terenie powiatu milickiego

Źródło: opracowanie własne.

Powierzchnia całkowita powiatu milickiego wynosi 715 km² – jest to jeden z najmniejszych powiatów w Polsce. Największy udział w strukturze powierzchni jednostki mają obszary wiejskie (łącznie 98,1 %), a w szczególności obszar wiejski gminy Milicz (59,1%). Z kolei miasto Milicz stanowi najmniejszą, pod względem zasięgu przestrzennego, jednostkę w powiecie (1,9%).

Tabela 1. Struktura powierzchni powiatu milickiego

JST	powierzchnia (km ²)	% powierzchni powiatu
Powiat milicki	715	100,0
Gmina Cieszków	101	14,1
Gmina Krośnice	178	24,9
Miasto i Gmina Milicz	436	61,0
Milicz – miasto	14	1,9
Milicz – obszar wiejski	422	59,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego powiat milicki położony jest w prowincji Niżu Środkowopolskiego, w podprowincji Niżu Środkowopolskiego, w makroregionie Obniżenia Milicko-Głogowskiego, na obszarze Kotliny Milickiej (inaczej nazywaną *Odolanowską*). Powiat milicki znajduje się także w dolinie rzeki Baryczy, która charakteryzuje się malowniczym krajobrazem oraz stanowi ostoję dla wielu gatunków flory i fauny.

1.2. Demografia

Na koniec 2022 roku liczba ludności powiatu milickiego wynosiła 35 826 osób, z czego ponad 60% zameldowanych było na terenie gminy miejsko-wiejskiej Milicz (23 226). Z kolei najmniejszą liczbę ludności odnotowano w tym samym roku w gminie Cieszków. Dodatkowo przedstawione w tabeli dane wskazują, iż na przestrzeni badanego okresu liczba mieszkańców

powiatu spadała o 1 267 osób (2,9%). Największy spadek liczby mieszkańców odnotowano w gminie Milicz (-1 002 osób, 4,1%), a najmniejszy w gminie Krośnice (-158 osób, 2,5%).

Tabela 2. Liczba mieszkańców powiatu milickiego

JST	2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022 r.	średnia dynamika
Powiat milicki	37 093	36 999	36 184	36 033	35 826	100,0%	99,1%
Gmina Cieszków	4 696	4 663	4 601	4 581	4 589	12,8%	99,4%
Gmina Krośnice	8 169	8 139	8 011	8 016	8 011	22,4%	99,5%
Gmina Milicz	24 228	24 197	23 572	23 436	23 226	64,8%	99,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Za spadek liczby ludności powiatu milickiego w analizowanych latach odpowiadają przede wszystkim dwa czynniki: saldo migracji oraz przyrost naturalny. Analiza salda migracji w powiecie milickim w latach 2018-2022 wykazała niekorzystne zmiany demograficzne w regionie. Średnia wartość wskaźnika kształtowała się na przestrzeni badanego okresu na poziomie -1,05. Wyjątek stanowił rok 2021, kiedy to saldo migracji osiągnęło wartość dodatnią (0,06). Zaobserwowano jednak, że na tle województwa dolnośląskiego, powiat charakteryzował się spadkiem liczby mieszkańców. Sytuacja ta powinna stanowić sygnał dla władz samorządowych, aby podejmować działania zwiększające atrakcyjność osiedleńczą regionu. Ponadto, wśród znajdujących się na terenie jednostki gmin, najmniej korzystne zmiany zaobserwowano w gminie Milicz, dla której średnia wartość wskaźnika w latach 2018-2022 wynosiła -1,81. Oznacza to, że na wskazanym terenie dochodzi do najszybszego odpływu ludności na tle powiatu milickiego. Z kolei najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w gminie Krośnice, która jako jedyna charakteryzowała się dodatnim saldem migracji. Przyrost ten nie wpłynął jednak na liczbę mieszkańców gminy, ponieważ ta sukcesywnie spadała.

Tabela 3. Saldo migracji na 1 tys. ludności

JST	2018	2019	2020	2021	2022	średnia 2018-2022
Woj. dolnośląskie	1,28	1,67	1,32	1,23	1,24	1,35
Powiat milicki	-0,84	-2,00	-1,21	0,06	-1,28	-1,05
Gmina Cieszków	-1,29	-1,71	-0,65	-3,49	2,85	-0,86
Gmina Krośnice	1,84	-1,59	0,25	2,51	2,26	1,05
Gmina Milicz	-1,65	-2,19	-1,82	-0,09	-3,30	-1,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W badanym okresie powiat milicki charakteryzował się ujemnymi wartościami przyrostu naturalnego na 1 tys. mieszkańców (średni poziom -3,19). Pomimo, że średnia wojewódzka osiągnęła poziom niższy (-3,59) niż średnia powiatowa, to w poszczególnych latach zauważono wyższy odpływ ludności z terenu powiatu. Wśród gmin znajdujących się na terenie jednostki najniższe wartości przyrostu naturalnego odnotowano w gminie Krośnice (-4,19). Z kolei relatywnie najlepszą sytuację demograficzną w regionie zaobserwowano na obszarze gminy Cieszków (średni poziom -0,33). Wszystkie przedstawione w poniżej tabeli jednostki odznaczały się ujemnymi wartościami przyrostu naturalnego, co w połączeniu z migracjami

zewnątrznymi prowadzić może do nasilenia negatywnych przemian demograficznych, w tym szybszego starzenia się społeczeństwa.

Tabela 4. Przyrost naturalny na 1 tys. ludności

JST	2018	2019	2020	2021	2022	średnia 2018-2022
Woj. dolnośląskie	-1,79	-2,00	-4,07	-5,49	-4,62	-3,59
Powiat milicki	0,11	-1,11	-4,74	-4,35	-5,85	-3,19
Gmina Cieszków	4,29	1,50	-2,17	-1,53	-3,72	-0,33
Gmina Krośnice	-0,37	-2,33	-6,36	-4,64	-7,27	-4,19
Gmina Milicz	-0,54	-1,20	-4,69	-4,80	-5,78	-3,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

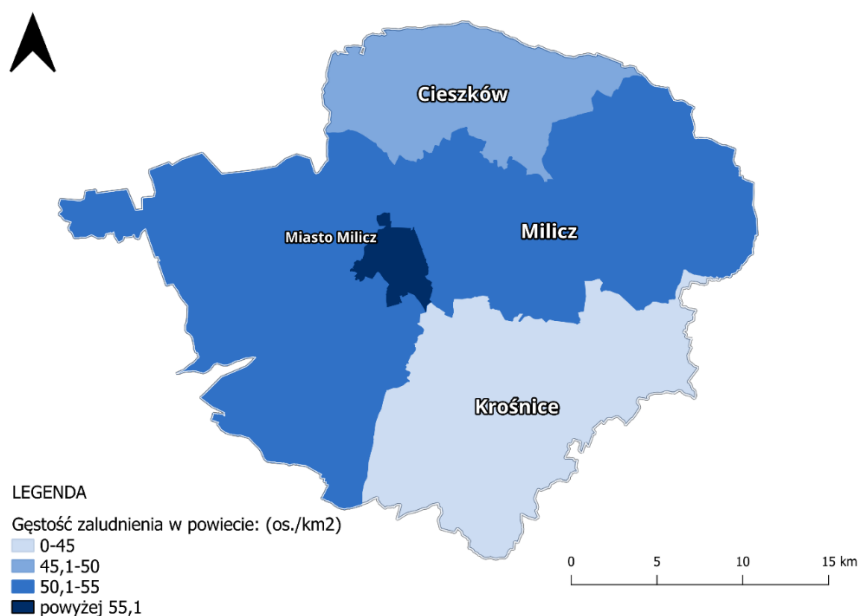
Średnia gęstość zaludnienia w powiecie milickim w 2022 roku wynosiła 50 os./km². Wartość ta była prawie trzy razy niższa niż wynik osiągnięty na poziomie województwa dolnośląskiego (145 os./km²). Największe zagęszczenie mieszkańców zaobserwowano w mieście Miliczu (803,8 os./km²), a najniższe w gminie Krośnice (44,9 os./km²).

Tabela 5. Gęstość zaludnienia na obszarze poszczególnych gmin powiatu milickiego

JST	gęstość zaludnienia (os./km ²)
Woj. dolnośląskie	145
Powiat milicki	50
Gmina Cieszków	45,5
Gmina Krośnice	44,9
Gmina Milicz	53,3

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 3. Gęstość zaludnienia w gminach znajdujących się na terenie powiatu milickiego

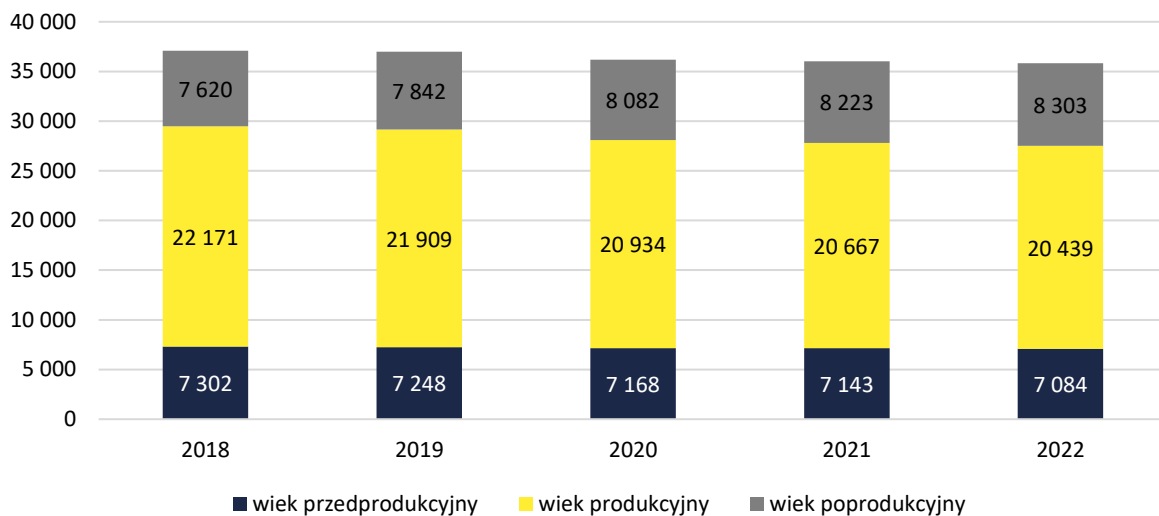

Źródło: opracowanie własne.

W kontekście inwestycji infrastrukturalnych i działań samorządowych, należy skoncentrować się na gminie Milicz, która doświadcza największych problemów związanych z odpływem ludności, ale nadal charakteryzuje się najwyższą gęstością zaludnienia w powiecie. Inwestycje te mogą obejmować działania na rzecz poprawy atrakcyjności regionu dla mieszkańców, stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, a także dbałość o infrastrukturę społeczną i edukacyjną. W gminie Cieszków oraz Krośnice także należy pamiętać o działaniach mających na celu zatrzymanie mieszkańców oraz stworzenie warunków do wzrostu liczby ludności. Ważne są inwestycje w infrastrukturę społeczną, promowanie lokalnych miejsc pracy, rozwijanie edukacji oraz działań skierowanych na poprawę jakości życia.

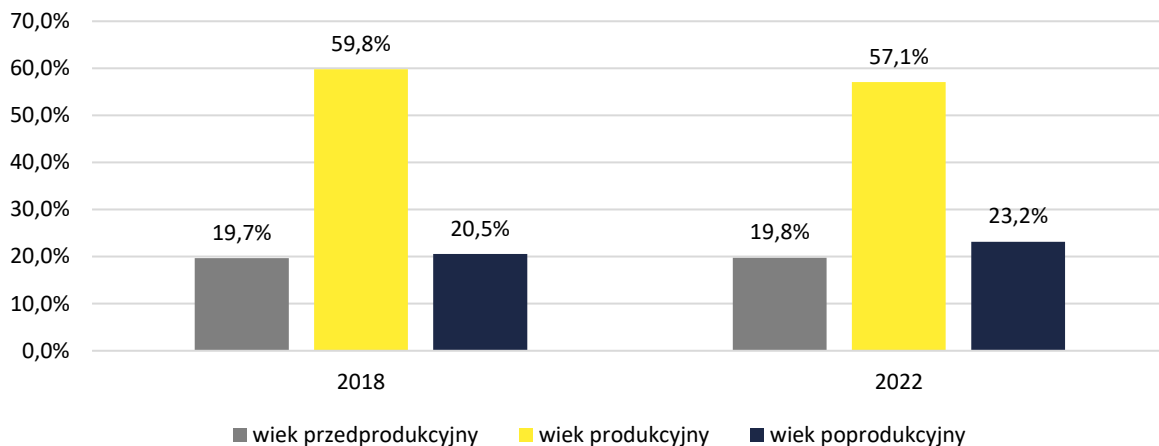
W latach 2018-2022 struktura wieku mieszkańców powiatu milickiego ulegała zmianom. Zaobserwowano znaczący wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (+683), przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym (-1 732) oraz przedprodukcyjnym (218). Postępujące w powiecie przemiany odzwierciedlają ogólnokrajowy trend demograficzny, dla którego charakterystycznym jest wzrost liczby seniorów oraz spadek dzietności. Sytuacja ta może wywołać w przyszłości konieczność dostosowania oferty świadczonych usług medycznych w powiecie lub zmodernizowania infrastruktury w taki sposób, aby spełniała potrzeby społeczeństwa starzejącego się.

Wykres 1. Struktura wieku mieszkańców powiatu milickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2018 roku osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 59,8% wszystkich mieszkańców powiatu milickiego, osoby w wieku poprodukcyjnym – 20,5%, a osoby w wieku przedprodukcyjnym – 19,7%. Na przestrzeni badanego okresu udział osób w wieku produkcyjnym spadł o 2,7 punktów procentowych. Z kolei udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł o 2,7 punktów procentowych. Pomimo spadku liczby najmłodszych mieszkańców powiatu, ich udział w całkowitej liczbie ludności kształtował się na zbliżonym poziomie.

Wykres 2. Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w całkowitej liczbie mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując strukturę demograficzną poszczególnych gmin powiatu milickiego na tle województwa dolnośląskiego zaobserwowano, że w 2022 roku wszystkie jednostki charakteryzowały się zbliżonym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym. Z kolei najwyższy udział osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano w gminie Milicz (24,23%), a najniższy w gminie Krośnice (21,22%). W gminie Cieszków zaobserwowano w tym samym roku najwyższy udział osób w wieku przedprodukcyjnym (20,96%), a najniższy na poziomie województwa dolnośląskiego (17,36%).

Tabela 6. Struktura demograficzna ludności w poszczególnych gminach powiatu milickiego w 2022 r.

JST	przedprod.	prod.	poprod.	przedprod.	prod.	poprod.
	os.			%		
Woj. dolnośląskie	501 270	1 697 536	689 227	17,36	58,78	23,86
Powiat milicki	7 084	20 439	8 303	19,77	57,05	23,18
Gmina Cieszków	962	2 652	975	20,96	57,79	21,25
Gmina Krośnice	1 601	4 710	1 700	19,99	58,79	21,22
Gmina Milicz	4 521	13 077	5 628	19,47	56,30	24,23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa tabela przedstawia udział mieszkańców w wieku kreatywnym (25-34 lata) oraz senioralne obciążenie demograficzne w powiecie milickim w 2022 roku. Analizie poddano wskazane grupy wiekowe, ponieważ mają one największy wpływ na rozwój jednostki – mieszkańcy w wieku kreatywnym (25-34 lata) stanowią podstawę kształtowania się rynku pracy oraz są najbardziej skłonni do założenia rodziny. Z kolei zwiększający się odsetek seniorów w danej społeczności wymusza konieczność dostosowywania infrastruktury technicznej do ich potrzeb oraz świadczy o wystąpieniu ryzyka związanego z brakiem zastępowalności pokoleń.

W 2018 roku odsetek mieszkańców w wieku kreatywnym kształtował się na zbliżonym poziomie we wszystkich wymienionych w tabeli jednostkach – ok. 14,5%. Najwyższą wartość

wskaźnika odnotowano wówczas w gminie Cieszków (15%), a najniższą w gminach Krośnice i Milicz (14,3%). Z kolei w 2022 roku udział osób młodych w województwie, powiecie i gminach spadł. Największą zmianę zaobserwowano w gminie Milicz, gdzie dynamika zjawiska wyniosła 81,48%. Pod względem senioralnego obciążenia demograficznego, w 2018 roku, najwyższą wartość wskaźnika odnotowano na poziomie wojewódzkim (27,4%), a najniższą w gminie Cieszków (21,4%). Jednak to właśnie w tej jednostce odnotowano najszybszy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym na przestrzeni badanego okresu (124,77%). W 2022 roku gmina Milicz charakteryzowała się najwyższym obciążeniem senioralnym, które kształtowało się na poziomie 32,5% i przewyższało średnią wojewódzką. W gminie tej niekorzystne zmiany demograficzne zachodzą najszybciej – liczba ludzi młodych maleje, a liczba ludzi starszych wzrasta. Gmina Milicz może w przyszłości jako pierwsza z jednostek znajdujących się w powiecie milickim, odczuć zmiany związane z pogorszeniem się kondycji lokalnego rynku pracy oraz koniecznością zwiększenia finansowania usług dla seniorów.

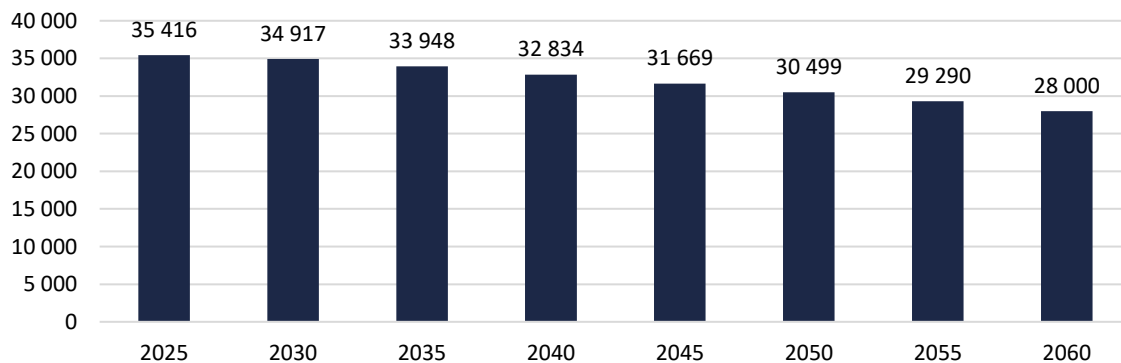
Tabela 7. Mieszkańcy w wieku kreatywnym oraz senioralne obciążenie demograficzne w powiecie milickim

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2018	2022	dynamika	2018	2022	dynamika
Woj. dolnośląskie	14,5	13,1	90,39	27,4	31,3	114,23
Powiat milicki	14,4	11,8	81,81	25,1	30,6	121,91
Gmina Cieszków	15,0	12,2	81,52	21,4	26,7	124,77
Gmina Krośnice	14,3	11,9	82,92	22,4	27,3	121,88
Gmina Milicz	14,3	11,6	81,48	26,8	32,5	121,27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Opracowane przez Główny Urząd Statystyczny prognozy demograficzne do 2060 roku wskazują, że w ciągu najbliższych dekad populacja powiatu milickiego będzie konsekwentnie spadać, aż do poziomu 28 tys. osób. Prognozy te zależne są jednak od wielu czynników i mogą ulec w przyszłości zmianie.

Wykres 3. Prognoza liczby mieszkańców powiatu milickiego do 2060 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.3. Środowisko przyrodnicze

Lasy

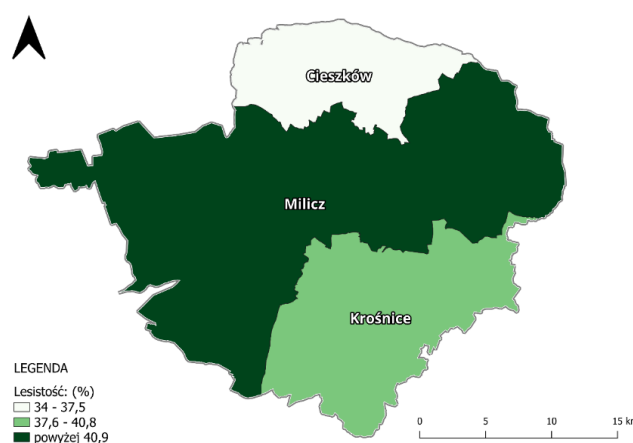
Lasy milickie, tak różne od lasów innych regionów Polski, tworzą ciekawe zespoły leśne. Urokliwe są dąbrowy Krośnic i Wałkowej, sośniny Brzezia i Wróblińca. Szczególnie cennym zespołem leśnym są lasy bukowe ciągnące się od Postolina do Dziewiętlina – z rezerwatem Wzgórze Joanny. Urodę naszych lasów doceniają zarówno mieszkańcy jak i turyści.¹

Powiat milicki charakteryzuje się wysokim stopniem lesistości w 2022 roku lasy zajmowały powierzchnię 298,9 km², co stanowiło 41,2% powierzchni całkowitej powiatu. Na ogólną powierzchnię lasów składały się grunty leśne Skarbu Państwa oraz grunty leśne prywatne. Najwyższe zalesienie na terenie jednostki odnotowano w gminie Milicz (44,3%), a najniższe w gminie Cieszków (34,1%). We wszystkich jednostkach udział gruntów leśnych przewyższał średnią ogólnopolską (ok. 30%).

W Nadleśnictwie Milicz wynik pozyskania drewna przedstawiał się następująco: w 2021 r.–163546 m³, 2022 r.–168699 m³, 2023 r.–158530 m³, w Nadleśnictwie Żmigród: w 2021 r.–84284 m³, 2022 r.–101480 m³. Na koniec 2023 r. w Nadleśnictwie Milicz pracowało 67 pracowników Służby leśnej i 23 pracowników administracji. W Nadleśnictwie Żmigród pracowało 28 pracowników Służby leśnej, 19 pracowników administracji.

Dzięki wyjątkowym walorom lasy milickie zostały zagospodarowane turystycznie. Powstały liczne ścieżki przyrodnicze i edukacyjne, trasy rowerowe, szlaki konne i piesze, wiaty śródleśne. W 2011 r. został powołany do życia Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Doliny Baryczy” obejmujący Nadleśnictwo Milicz i Nadleśnictwo Żmigród. Jego ideą jest promocja zrównoważonej gospodarki leśnej, ochrona zasobów przyrody i szeroko rozumiana edukacja leśna społeczeństwa.

Rysunek 4. Lesistość gmin na obszarze powiatu milickiego

Źródło: opracowanie własne.

¹ historia polskiego milicza, praca zespołowa pod redakcją Ireneusza Kowalskiego wydana w 2015 rok przez Gminę Milicz i Powiat Milicki

Formy ochrony przyrody

Na terenie powiatu milickiego rozciągają się obszary o unikatowych w skali Europy i świata walorach przyrodniczych. By chronić wyjątkowe niezwykłości ustanowiono następujące formy ochrony przyrody: 1 park krajobrazowy, 3 obszary Natura 2000, 2 rezerваты przyrody, 64 użytki ekologiczne oraz 36 pomników przyrody.

Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy” (zarządzany przez Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych) to największa, pod względem powierzchni, forma ochrony przyrody w Polsce. Park położony jest na terenie 9 gmin, w dwóch województwach oraz zajmuje łączną powierzchnię ponad 87 tys. ha. Charakterystycznymi elementami obszaru są rozległe kompleksy stawów, tereny podmokłe, bagna, torfowiska oraz lasy. Ponadto Park stanowi miejsce występowania ponad 200 gatunków ptaków, spośród których wiele znajduje się pod ścisłą ochroną. Jest to jeden z najcenniejszych obszarów ornitologicznych w Polsce.

Obszar Ramsar – Rezerwat Przyrody „Stawy Milickie” – największy kompleks stawów hodowlanych w Europie, prawdziwy raj dla ptaków, zamieszkały przez stada różnorodnych gatunków, takich jak gęgawy, zauszniki, perkozy rdzawoszyje, błotniaki stawowe, czaple białe i siwe, żurawie oraz bieliki. Obszar ten stanowi dom dla ponad 2/3 krajowej populacji ptaków wodno-błotnych. W okresie migracji Stawy Milickie przyciągają do 60 tysięcy ptaków jednocześnie. To miejsce stanowi istotny obszar dla ochrony i zachowania różnorodności ptaków, które znajdują tu schronienie oraz dogodne warunki do żerowania i rozrodu. Stawy Milickie są nie tylko imponującym przykładem harmonii między człowiekiem a przyrodą, ale także strategicznym miejscem dla zachowania biologicznej różnorodności na skalę europejską.

Obszar Natura 2000 „Dolina Baryczy” to nadrzędny obszar specjalnej ochrony ptaków, który zlokalizowany jest na terenie województwa dolnośląskiego i obejmuje dolinę Baryczy pomiędzy Żmigrodem a Przygodzicami. Strefa ochronna zajmuje powierzchnię 55 516,8 ha, na której stwierdzono występowanie rzadkich gatunków ptaków. Obszar ten nazywany jest ostoją ptasią – występują tu 5 dużych i 5 małych kompleksów stawów rybnych wraz otaczającymi lasami, łąkami, polanami i mokradłami, które stwarzają odpowiednie warunki do żerowania wielu gatunków ptactwa.

Obszar Natura 2000 „Ostoja nad Baryczą” zlokalizowany jest na terenie powiatu milickiego i pokrywa się w większości z obszarem Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”. Jest to przykład krajobrazu kulturowo-przyrodniczego, łączącego ogromną bioróżnorodność wraz z historycznym dziedzictwem działalności człowieka. Obszar jest miejscem występowania licznych gatunków zwierząt oraz ostoją ptaków o randze europejskiej.

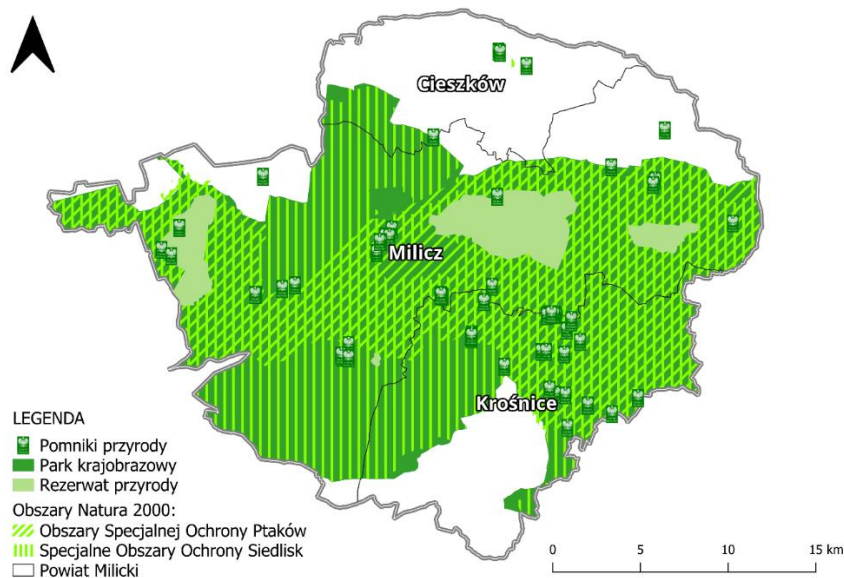
Obszar Natura 2000 „Chłodnia w Cieszkowie” to unikatowe w skali kraju miejsce zimowania nietoperzy, które zlokalizowane jest w miejscowości Cieszków. Stanowi je zabytkowa piwnica lodowa z XIX wieku, która służyła potrzebom dawniej działającego pałacu. Cały obszar zajmuje powierzchnię 18,7 ha, a na jego terenie stwierdzono występowanie gacka brunatnego oraz gacka szarego.

Rezerwat przyrody „Wzgórze Joanny” zlokalizowany jest w gminie Milicz, na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” oraz obszaru Natura 2000 „Ostoja nad Baryczą”. Rezerwat ustanowiony został w 1962 roku w celu ochrony jednego z nielicznych fragmentów lasu bukowego na tym terenie, który osiąga tu swoją naturalną granicę występowania. Ponadto obszar ten obejmuje zameczek myśliwski pochodzący z XIX wieku, który zlokalizowany jest na Wzgórzu Joanny.

Rezerwat przyrody „Stawy Milickie” obejmuje 5 kompleksów stawowych wraz z otaczającymi je fragmentami lasów oraz terenami otwartymi. Obszar ten stanowi jeden z największych w Polsce rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 5 300 ha. Od XIII wieku Stawy Milickie wykorzystywane były do hodowli różnych gatunków ryb. Obecnie kompleks ten stanowi największe w Europie miejsce hodowli karpia.

Rys. 1. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu milickiego

Źródło: opracowanie własne.

Wody powierzchniowe

Powiat milicki zlokalizowany jest w dorzeczu środkowej Odry, w dolinie rzeki Barycz, która stanowi prawy dopływ Odry. Rzeka Barycz to ciek wodny o łącznej długości 139 km. Głównymi dopływami Baryczy są rzeki Kuroch, Orla, Śląski Rów i Kopanica (dopływy prawostronne) oraz Polska Woda, Brzeźnica, Sąciecznica, Łacha, Tynica, Kanał Świernia, oraz Młyńska Woda (dopływy lewostronne).

Gospodarka stawowa rozwijała się na terenie Doliny Baryczy już w początkach XIII w. Rozwojowi sprzyjało polodowcowe ukształtowanie terenu, gdzie w zagłębieniach powstawały stawy. Dzięki małym spadkom rzeki Baryczy i jej dopływów, niskim nakładem środków, można było budować duże zbiorniki wodne.

Na terenie powiatu znajdują się liczne kompleksy stawowe, złożone głównie z dużych zbiorników wodnych. Należą do nich:

- Kompleks stawowy Ruda Sułowska Północna (powierzchnia ok. 550 ha);
- Kompleks stawowy Ruda Sułowska Południowa (powierzchnia ok. 206 ha);
- Kompleks stawowy Stawno (powierzchnia ok. 839 ha);
- Kompleks stawowy Stawno-Grabownica (powierzchnia ok. 908 ha);
- Kompleks stawowy Łąka (powierzchnia 21 ha);
- Kompleks stawowy Potasznia (powierzchnia 361 ha);
- Kompleks stawowy Bartniki (powierzchnia 227 ha);
- Kompleks stawowy Gądkowice (powierzchnia 114 ha);
- Kompleks stawowy Kolęda (powierzchnia 5 ha);
- Kompleks stawowy Żeleźniki (powierzchnia 321 ha);
- Kompleks stawowy Krośnice (powierzchnia 428 ha);
- Kompleks stawowy Goszcz II (powierzchnia 83 ha).

W obrębie miasta Milicz powstał sztuczny zbiornik – zalew rekreacyjny o powierzchni ok. 8 ha. Obecnie zalew jest ulubionym miejscem wypoczynku i rekreacji mieszkańców oraz turystów. Znajduje się tu kąpielisko, piaszczysta plaża, boisko, plac zabaw, skatepark, restauracja. Odbywają się tu imprezy sportowe, rekreacyjne oraz koncerty.

1.4. Dziedzictwo lokalne

Gród milicki (Chmielnik) datowany jest na I połowę X wieku jako osada plemienna. Po 960 r. powstała tu warownia, a grodzisko milickie pełniło prawdopodobnie funkcję strażnicy granicznej. Najstarsza wzmianka dotycząca grodu w Miliczu pochodzi z I połowy XII wieku. Została zawarta w bulli protekcyjnej wydanej 1136 roku przez papieża Innocentego II, gdzie nazwę Milicz zapisano w formie „Miliche”.

Milicz leży w Dolinie Baryczy będącej od wieków naturalną granicą dwóch krain Polski: Śląska i Wielkopolski. Osada, a następnie gród zlokalizowany był w sąsiedztwie szlaku handlowego, wiodącego z południa, z Czech i Moraw przez Wrocław w kierunku Gniezna i Torunia a dalej na Pomorze. Warownia wzniesiona w miejscu starej przeprawy przez rozległe i silnie zabagnione koryto rzeki Baryczy wpisuje Milicz w historię Pierwszych Piastów. Milicz, nazwany „kluczem Królestwa Polskiego” został uznany za miejsce o strategicznym znaczeniu. W XII wieku Milicz po części był własnością biskupią (osadnictwo lewobrzeżne), po części książęcą (osadnictwo prawobrzeżne). Z końcem XIII wieku w związku z osłabieniem władzy książęcej i tendencją do dominacji kościoła, osadnictwo przeniosło się na lewobrzeżną stronę Baryczy, a drewniana osada na Chmielniku została opuszczona. W XIV wieku Milicz był trzecią co do wielkości rezydencją na Śląsku.

Wymarcie Piastów oleśnickich skutkowało przejściem ich schedy pod panowanie korony czeskiej, a w 1494 r. król Władysław Jagiellończyk dobra milickie nadał Sigismundowi von Kurzbachowi von Witkau, który okazał się zapobiegliwym gospodarzem, budował nowe stawy, dbał o gospodarkę rolną. Dziesięć lat później dobra milickie podniesiono do godności państwa stanowego.

Militarne działania, umiłowanie wystawnego trybu życia, inwestycje w gospodarkę stawową jednego z Kurzbachów Johanna znacząco nadszarpnęły finanse milickiego państwa stanowego. Ostatni z Kurzbachów w 1590 r. wydał swoją wnuczkę Ewę za barona Joachima Maltzana. Zadłużone milickie dominum przeszło w ręce Maltzanów. Joachim unormował prawa cechów, zmusił mieszczan do większych świadczeń, wprowadził tzw. porządek miejski, unormował granice dóbr milickich.

Po okresie rekatolizacji prowadzonej przez Habsburgów, pojawiły się ustępstwa na rzecz protestantów, podjęto decyzję o budowie 6 śląskich kościołów łaski. Lokalizację jednego z nich wyznaczono w Miliczu, co było niemałą zasługą hrabiego Maltzana. Budowę kościoła łaski rozpoczęto w 1709 r. i ukończono w 1714 r. Joachim Karol Maltzan w 1797 r. rozpoczął budowę klasycystycznego pałacu w Miliczu, którą ukończono 1798 r. W pałacu obecnie znajduje się Technikum Leśne.

W 1745 r. król Prus postanowił założyć garnizon w Miliczu. Fakt ten zmienił oblicze miasta oraz wpłynął na gospodarkę okolicy. Milicz zaczął rozwijać się szybciej niż pobliski Żmigród. Zmiany wywołała również reforma administracyjna Prus i utworzenie powiatów. Powiat milicko-

źmigrodzki przetrwał w pierwotnym kształcie terytorialnym do 1975 r., kiedy to w wyniku reformy administracyjnej zlikwidowano powiaty.²

W gminie Milicz znajdują się liczne zabytki nieruchomości wpisane do rejestru zabytków, reprezentujące różnorodne style i epoki historyczne:

Zamki i Pałace:

- Zamek w Miliczu – zamek wybudowany pod koniec XIII w. w Miliczu znajdujący się nad rzeką Barycz,
- Pałac Maltzanów w Miliczu z XVIII w.,
- Pałac w Wziąchowie Małym z ogrodem ozdobnym z XIX w.,
- Pałac w Sułowie,
- Pałac w Postolinie-Karminie z XVIII w.,
- Pałac w Wodnikowie Górnym z XIX w.

Parki:

- Park pałacowy z XVII wieku przy zespole pałacowym w Miliczu,
- Park pałacowy w Sułowie z przełomu XVIII i XIX w.,
- Park pałacowy w Postolinie z XIX w.,
- Park w Karminie z XIX w.,
- Park w Wziąchowie Wielkim z XIX w.,
- Park w Sułowie z XVII w.,
- Park podworski w Wodnikowie Górnym z XIX w.

Dwory:

- Dwór w Wziąchowie Wielkim z XVI w.,
- Dwór w Miłosławicach z XIX wieku z wiekowym platanem – pomnikiem przyrody przed nim.

Inne zabytki:

- Dom mieszkalny w Sułowie z XVIII w.,
- Wiatrak typu koźlak w Duchowie z XIX w.,
- Wieża „Odyniec” – zamek myśliwski w Postolinie,
- Cmentarz ewangelicki w Grabownicy z XIX w.,
- Cmentarz rodowy w Wziąchowie Małym z XX w.

W gminie Krośnice znajdują się:

- Zespół pałacowo-parkowy w Krośnicach z XVIII w.,
- Park w zespole pałacowo-parkowym w Krośnicach,
- Dwór w zespole dworsko-folwarcznym w Czarnogózdnicach z XIX w.,

---

² *historia polskiego milicza*, praca zespołowa pod redakcją Ireneusza Kowalskiego wydana w 2015 rok przez Gminę Milicz i Powiat Milicki

- Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Kuźnicy Czeszyckiej z XVII w.,
- Mauzoleum Hochbergów w Wąbnicach z XX w.

W gminie Cieszków znajdują się:

- Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem w Cieszkowie z XIII w.,
- Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem w Trzebnicku z XVIII w.,
- Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem w Pakosławsku z XIX w.

Zabytki sakralne w gminie Milicz:

- Kościół diecezjalny pw. św. Andrzeja Boboli w Miliczu, zbudowany w XVIII w. jako tzw. Kościół Łaski,
- Kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła w Miliczu z XVIII w.,
- Kościół parafialny pw. św. Anny w Miliczu z XVI w.,
- Kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej z XVIII w. w Sułowie,
- Kościół parafialny pw. św. św. Piotra i Pawła w Sułowie z XVII w.,
- Kościół filialny pw. Chrystusa Króla w Postolinie z XIX w.,
- Kościół parafialny pw. św. Antoniego Padewskiego w Gądkowicach z XVIII w.,
- Kościół pw. Wniebowstąpienia Pańskiego w Wróblińcu z XIX w.,
- Kościół rzymskokatolicki Kolęda (kaplica).

Zabytki sakralne w gminie Krośnice:

- Kościół filialny pw. Chrystusa Dobrego Pasterza w Brzostowie z XX w.,
- Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP w Bukowicach z XVI w.,
- Kościół parafialny św. Jana Chrzciciela w Kuźnicy Czeszyckiej z XVIII w.,
- Kościół parafialny pw. Narodzenia NMP w Wierzchowicach z XVIII w.

Zabytki sakralne w gminie Cieszków:

- Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Cieszkowie z XVIII w.
- Kościół pomocniczy pw. Chrystusa Króla w Cieszkowie wybudowany w XIX w.,
- Kościół parafialny pw. św. Macieja w Trzebnicku z XVII w.,
- Kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Pakosławsku z końca XX w.

1.5. Potencjał turystyczny

Powiat milicki charakteryzuje się wyjątkowym potencjałem, wynikającym przede wszystkim z walorów przyrodniczych. Unikatowe krajobrazy, bogactwo przyrody sprawiają, że jest to atrakcyjna destynacja turystyczna. Dzięki naturalnym walorom, w regionie powstała rozbudowana infrastruktura turystyczna, kulturalna oraz rekreacyjna, co przyciąga licznych odwiedzających. Obecność zabytków kultury materialnej, urokliwych miejsc historycznych i artystycznych, stanowi dodatkowy atut, budując unikalny charakter powiatu. Powstałe obiekty sportowe dodają dynamiczności życiu społeczności lokalnej i przyciągają miłośników aktywności fizycznej. W rezultacie, powiat milicki staje się nie tylko miejscem zachwycającym pod względem przyrodniczym, ale także oferującym różnorodne możliwości dla rozwoju turystyki, kultury, rekreacji i sportu.

Dolina Baryczy obfituje w zabytki kultury materialnej podkreślającej jej specyficzny charakter obszaru leżącego na pograniczu Śląska i Wielkopolski. Na charakterze kultury Doliny odcisnęły też decydujące piętno warunki naturalne. Z wczesnego średniowiecza pochodzą ślady najstarszych budowli obronnych w Dolinie Baryczy. Przy wielu z wyjątkowych zabytków powstała oferta rekreacyjna, kulturalna, edukacyjna dla mieszkańców lub turystów. Ze względu na bogactwo historyczne, architektoniczne i przyrodnicze powstały liczne szlaki turystyczne: piesze, rowerowe, konne, kajakowe. Wszystkie główne obiekty turystyczne promowane są w ramach partnerskiego produktu turystycznego, jakim jest Kolorowy szlak karpia i udostępnione są w aplikacji turystycznej Dolina Baryczy. Każda z miejscowości wzbogacona została unikatową ofertą spacerów z audioprzewodnikiem.

Oferta turystyczna, sieć szlaków pieszych, rowerowych oraz tematyczne szlaki, jak wynika z konsultacji z branżą gastronomiczną i hotelarską, nie jest wystarczająco wykorzystana i wymaga dalszego wsparcia. Przedsiębiorcy widzą wagę sieciowania i promocji kompleksowej oferty całego obszaru współpracy. Zdaniem mieszkańców pożądane byłoby rozwijanie sieci dróg rowerowych na potrzeby mieszkańców i turystów, w tym bezpiecznego skomunikowania części wielkopolskiej i dolnośląskiej Doliny Baryczy.³

Ścieżki oraz szlaki edukacyjne, przyrodnicze, piesze, rowerowe, konne i kajakowe

Bogactwo form ochrony przyrody i wiążące się z nimi wysokie walory krajobrazowe sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji na terenie gmin powiatu milickiego, w szczególności turystyki pieszej, rowerowej i birdwatchingu. Należy jednak mieć na uwadze, iż duża powierzchnia terenów objętych ochroną ma wpływ na możliwości zagospodarowania przestrzennego i jest związana z licznymi ograniczeniami w tym zakresie. Niemniej, tereny te stanowią duży atut powiatu i w związku z tym na jego obszarze wyznaczonych zostało wiele ścieżek przyrodniczych, edukacyjnych, rowerowych i pieszych. Na terenie powiatu działa kilka wypożyczalni rowerów, z których korzystają zarówno mieszkańcy, jak i turyści.

---

³ Strategia Rozwoju Lokalnego (LSR) na lata 2023-2029

Na terenie Doliny Baryczy wyznaczono **trasy piesze** i rowerowe, które łącznie mają ok. 500 km. Potencjalni turyści mogą skorzystać z map oraz przewodnika dostępnego na www.dolinabaryczy.travel/.

Na obszarze powiatu milickiego powstały **szlaki rowerowe** umożliwiające odkrywanie uroku przyrody i atrakcji turystycznych, stanowiące doskonałą okazję do aktywnego wypoczynku. Wśród nich znajdują się:

- Pomarańczowy Rowerowy Szlak Doliny Baryczy – trasa o całkowitej długości 53 km, biegnąca od Grabówki do Bartnik, której przeważająca część prowadzi przez tereny otwarte, częściowo również wzdłuż linii dawnej kolejki wąskotorowej, której stacja przerobiona została na skansen,
- Szlak R9 – trasa o długości 17 km, prowadzi przez Przewory – Rudę Sułowską – Olszę – Baranowice, będąca fragmentem Międzynarodowego Szlaku Rowerowego Adriatyk – Bałtyk (Szlak Bursztynowy),
- Ścieżka rowerowa trasą dawnej kolejki wąskotorowej – ścieżka o długości 23 km, prowadzi przez miejscowości Gruszcza – Sułów – Milicz – Grabownica, na jej trasie wyznaczone zostały miejsca postojowe wyposażone we wiaty, ławy i stoły, niekiedy przy ekspozycjach taboru,
- Trasa rowerowa groblą stawową pomiędzy Stawnem a Nowym Grodziskiem – szlak o długości 1,9 km, biegnący groblą, będącą jednym z miejsc o największych walorach na terenie gminy Milicz,
- Szlak niebieski „Szlak Stawów Milickich” – szlak o długości 28,7 km, biegnie przez Grabówkę – Milicz – Grabownicę – Czatkowice, m.in. przy łowisku wędkarskim Stawów Milickich i terenach rekreacyjnych w centrum wsi Ruda Milicka,
- Szlak niebieski „Wielka Pętla Wzgórz Krośnickich” – przez teren Gminy Milicz biegnie na odcinku 3 km, na całej swojej trasie wśród lasów,
- Szlak czerwony „Trzebnicka pętla rowerowa „Trzebnicki pierścień rowerowy” o długości 14,6 km, biegnie przez zachodnią część Gminy Milicz, zaczyna się przy drodze wojewódzkiej i prowadzi aż do miejscowości Gatka w Gminie Żmigród,
- Szlak czarny „W Dolinę Baryczy” – na terenie Gminy Milicz odcinek stanowi 10 km i biegnie przez miejscowości Niesułowice i Nowy Zamek, w większości prowadzi drogami utwardzonymi przez tereny otwarte,
- Szlak czarny – zaczyna się w miejscowości Łąki, na terenie Gminy Milicz ma długość 4,1 km, w całości stanowi prowadzi drogami utwardzonymi, głównie lasami,
- Szlak czarny – w Gminie Milicz zajmuje 4,1 km i biegnie od Sulmierzyc do miejscowości Wodników Górny, w większości trasa jest piaszczysta i prowadzi przez tereny otwarte,

- „Wielka Pętla Rowerowa Wzgórz Krośnickich” Krośnice – wzgórze Gęślica – Łazy Małe – Bukowice – Łędzina – Luboradów – Krośnice (63 km) – prowadzi w większości szosami o małym natężeniu ruchu i utwardzonymi drogami leśnymi,
- Krośnice – Dziewiętlin – wzgórze Gęślica – Łazy Wielkie (15 km) – szlak, w połączeniu z Wielką Pętlą Wzgórz Krośnickich, stwarza ciekawe możliwości różnych wariantów wycieczek po Wzgórzach Krośnickich, jest też najkrótszą drogą z Krośnic na najwyższe wzniesienie gminy - Gęślicę – oraz do malowniczo położonych po drugiej stronie wzgórz i lasów – Łaz Wielkich. Prowadzi szosami, choć na odcinku od Dziewiętlina na Gęślicę czeka nas podjazd utwardzoną leśną drogą,
- Krośnice – Luboradów – Kuźnica Czeszycka – Dąb Jan (20 km) – szlak prowadzi głównie drogami leśnymi i szosami o małym natężeniu ruchu po niemal zupełnie płaskim terenie,
- Krośnice – Wąbnice – rez. Stawy Milickie (10 km) – szlak prowadzi głównie drogami polnymi szutrowymi. Stanowi najkrótszą możliwość dojazdu do widokowej grobli między Stawnem a Nowym Grodziskiem. Na początkowym odcinku występuje urozmaicona konfiguracja terenu i pewne trudności terenowe,
- Krośnice - Stawy Krośnickie (15 km) – szlak prowadzi niemal w całości utwardzonymi drogami gruntowymi bez ruchu samochodowego. Jest dobrze oznakowany w terenie. Wiedzie po groblach prowadzących przez tajemnicze bagienne lasy i ukryte w nich rozległe Stawy Krośnickie, zwane też Czarnymi Stawami, jedne z najbardziej malowniczych w całej Dolinie Baryczy,
- Krośnice – Wierzchowice - Wiatraczne Wzgórze – Wąbnice – Krośnice (10 km) – jest to jednogodzinna wycieczka rowerowa lub 2,5-godzinna piesza. Pozwala dotrzeć na widokowe wzgórze, z którego rozpościera się szeroka panorama Doliny Baryczy. Szlak łączy wieś Wąbnice, z bogatą ofertą agroturystyczną, z Krośnicami.
- Krośnice – Dziewiętlin – Świebodów – Lasowice – Wzgórze Joanny (11 km) – trasa na Wzgórze Joanny prowadzi zgodnie czerwonym szlakiem pieszym, głównie gruntowymi drogami leśnymi. Są też na ogół dobrze przejezdne dla rowerzystów, choć może zdarzyć się trudniejszy odcinek. Jeżeli wybierzemy się rowerem, ze Wzgórza można powrócić szybko prostą szosą przez Świebodów.

Gminy powiatu Milickiego należą do **Dolnośląskiej Krainy Rowerowej (DKR)** <https://dolnoslaskakrainarowerowa.pl/>. DKR to inicjatywa promocyjna Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy, zrzeszająca samorządy północnej części województwa. Ich wspólnym celem jest budowanie marki opartej na rozwoju sieci dróg i szlaków rowerowych oraz innych atrakcji turystycznych (kąpielisk, basenów, łowisk wędkarskich itd.), czyniąc z tej części regionu jeden z najatrakcyjniejszych punktów na turystycznej mapie Dolnego Śląska.

Odkrywanie uroków **szlaków kajakowych** na terenie powiatu milickiego to niepowtarzalna przygoda dla miłośników sptywów wodnych. Barycz to malownicza rzeka o długości 139 km, cechująca się najmniejszym spadkiem w Polsce (około 0,035%). Płyynie głównie poprzez malownicze podmokłe łąki i lasy Doliny Baryczy, meandrując łagodnie i tworząc idealne warunki do uprawiania turystyki kajakowej. To doskonałe miejsce zarówno dla rodzin z dziećmi, jak i dla początkujących kajakarzy. Bogactwo flory i fauny nadbrzeżnej Baryczy sprawia, że sptywy nią stają się niezapomnianymi spotkaniami z naturą. Trasy sptywów obejmują obszary rezerwatu ornitologicznego Stawy Milickie oraz Parku Krajobrazowego Dolina Baryczy, które są domem dla około 300 gatunków ptaków. Rzeka Barycz jest żeglowna od miejscowości Odolanów, aż do swojego ujścia do Odry. W niektórych okresach mogą występować utrudnienia dla kajakarzy związane z niedoborem wody, co sprawia, że odcinek Sułów – Żmigród może być niespławny. Turyści oraz mieszkańcy powiatu mają możliwość skorzystania ze **szlaku kajakowego na Baryczy** o przebiegu Odolanów – przystań przy dworcu PKP – łąki Odolanowskie - Jaz Uciechów – Wóbliniec – Jaz Wróbliniec – Jaz Potasznia – Jaz Gądkowice – Lelików – Jaz Bolko – Nowe Grodzisko – Jaz Sławoszewice – Milicz – Jaz Sułów – Ośrodek Wypoczynkowy Sułów – łąki – Jaz Niezgoda – Ruda Żmigrodzka – Jaz Osiek (Biedaczka) - Żmigród. Można przepłynąć także wyznaczony **Szlak Kajakowy Doliny Baryczy**. Ma ok. 80 km długości, a jego niewątpliwym atutem jest fakt, iż przepływa przez największy w Polsce park krajobrazowy. Szlak podzielony jest na 10 odcinków – 8 na rzece Barycz oraz 2 na kanale Młynówki Sułowskiej. Ponadto można skorzystać z następujących tras kajakowych: Odolanów – Potasznia – ok. 16 km, Potasznia-Sławoszewice – ok. 13 km, Milicz – Sułów – ok. 10 km, Milicz – Ruda Sułowska – ok. 16 km, Milicz – Żmigród – ok. 29,5 km, Sułów – Żmigród – ok. 19,5 km, Milicz – łąki - ok. 13km. Na terenie powiatu działa blisko 10 wypożyczalni kajakowych, które w swojej ofercie często posiadają także usługi noclegowe i gastronomiczne.

Szlak konny Doliny Baryczy powstał w roku 2006 jako idée fixe dwóch leśniczych, miłośników jazdy konnej. Obecnie szlak konny Doliny Baryczy liczy ok. 160 km i jest zaliczany do najpiękniejszych w Polsce – a to dzięki temu, że wytyczono go pięknymi traktami leśnymi, groblami stawowymi, wzdłuż dróg polnych. Niepowtarzalny krajobraz Doliny Baryczy – lasy poprzetykane polanami, łąki mokradłami, pola stawami, gdzie pośród światowej klasy przyrody napotykamy małe wioski z zachowaną lokalną architekturą: domy z cegły, drewniane budynki gospodarcze na podmurówkach z rudy darniowej, budynki „w kratkę” (tzw. „szachulce”, czyli drewniane konstrukcje wypełnione bitką glinianą lub cegłą) – z końskiego grzbietu wydaje się robić jeszcze większe wrażenie. Dolina Baryczy jest miejscem idealnym do uprawiania turystyki konnej – płaski teren, piękne, łatwe i bezpieczne trasy, mały ruch turystyczny. Dobrze rozwija się infrastruktura w terenie (powstają ogólnodostępne wiaty, stacje) oraz zagrody, w których można uczyć się jazdy konnej, wynająć lub oddać konia pod opiekę do pensjonatu. Końskie zagrody funkcjonujące na terenie powiatu: Agnieszka i Tomasz Matkowscy - Nowy Zamek, Małgorzata i Tomasz Banasiak - Potasznia, "Stajnia Łazy Małe" Maja Stryjska, Łazy Małe, Kompleksowe Usługi Turystyczne w Dolinie Baryczy, Maciej Kowalski - Niesułowice. Na terenie powiatu znajdują się 4 pensjonaty dla koni, w okresie od maja do października odbywają się imprezy konne dla jeźdźców oraz miłośników tych zwierząt.

W obrębie powiatu dostępne są różnorodne **ścieżki edukacyjne**, obejmujące atrakcyjne tereny przyrodnicze i historyczne. Należą do nich m.in. „Ruda Sułowska” (5 km) w rezerwacie „Stawy Milickie”, „Postolin – Wzgórze Joanny – Postolin” (7,5 km) z zabytkowym parkiem, „Milicz – Ostoja Konika Polskiego – Barycz” (8 km), „Sławoszowice – Ruda Milicka – Godnowa” (8,5 km) w rezerwacie „Stawy Milickie”, „Wokół Sułowa” (5 km) z elementami krajobrazowo-historycznymi, „Wokół Stawu Grabownica” (7 km) przez rezerwat „Stawy Milickie” oraz „Nad milickim zalewem” (1 km) wokół zalewu rekreacyjnego w Miliczu.

W ramach oferty **ścieżek przyrodniczych** w powiecie, dostępne są między innymi trasy: „Skarby Lasu” – (3 km) dwie edukacyjne pętle na trasie Karłów-Wałkowa-Karłów dostosowane do osób z niepełnosprawnościami, „W krainie ptaków” (9 km) – przemierzająca obszar kompleksu Stawno, najcenniejszej części rezerwatu „Stawy Milickie”, „W krainie stawów” (6,5 km) – również przechodząca przez kompleks Stawno, „Karłów – Wałkowa – Karłów” (5,5 km) – wiodąca przez otaczające wieś Wałkowa lasy. Na uwagę zasługują także ścieżka przyrodnicza „Stawy Krośnickie”, która ma formę pętli o długości 9 km. Prowadzi głównie groblami 11 stawów należących do kompleksu Zakładu Rybackiego w Krośnicach, który podlega Spółce „Stawy Milickie” w Rudzie Sułowskiej.

Rezerwat ornitologiczny

Niewątpliwie atrakcyjnym miejscem jest największy w Polsce rezerwat ornitologiczny „Stawy Milickie” o powierzchni 5 300 ha, w którym zaobserwować można blisko 270 gatunków ptaków wodno-błotnych. Znany z różnorodnych siedlisk wodnych, w tym stawów, bagien i trzcinowisk, rezerwat jest ważnym miejscem dla ptaków, zwłaszcza gatunków wodnych. Jest domem dla wielu gatunków, takich jak żurawie, błotniaki, perkozy, kormorany, czaple, a także bociany białe. Rezerwat odgrywa istotną rolę w ochronie różnorodności biologicznej i jest systematycznie monitorowany w celu zachowania jego wartości przyrodniczych. Dla zwiedzających udostępnione są specjalne trasy i punkty obserwacyjne, umożliwiające obserwację ptaków, a także obiekty edukacyjne, zapewniające informacje na temat fauny i flory obszaru.

Nawiązywanie kontaktu z naturą często odbywa się poprzez obserwowanie i zgłębianie tajemnic świata roślin, zwierząt oraz innych mieszkańców planety Ziemi. Bez wątpienia, jednym z najczęstszych obiektów fascynacji są ptaki. Wzrastająca popularność amatorskiego obserwowania ptaków sprawiła, że dziedzina ta w ramach turystyki przyrodniczej rozwinęła się w oddzielne i coraz bardziej popularne hobby, znane jako **birdwatching**. Na Stawach Milickich są 3 rodzaje obiektów służących obserwacji ptaków: wieże obserwacyjne (przy stawie Grabownica i przy stawie Starym), chatownie (przy stawie Niezgoda, przy stawie Gadzinowym Dużym, przy Stawie Słupickim Starym i przy Stawie Polnym) oraz ściana obserwacyjna przy stawie Rudym. Ich budowa, dzięki zastosowanemu sposobowi konstrukcji – zmniejsza problem niepokojenia ptaków w ich środowisku naturalnym, z drugiej strony pozwala turyście obcować z przyrodą dłużej szczególnie, gdy warunki atmosferyczne nie są najkorzystniejsze.

Rekreacja wodna

W okresie letnim duże znaczenie pod względem turystycznym odgrywa zalew rekreacyjny w Miliczu przy ulicy Wojska Polskiego. Jest to sztuczny zbiornik, przy którym znajduje się kąpielisko i piaszczysta plaża, a także restauracja, aleja spacerowa wokół zalewu, boiska do siatkówki, skatepark oraz plac zabaw. Odbywają się nad nim wydarzenia kulturalne i sportowe, m.in. koncerty lokalnych artystów. Dla miłośników natury na obrzeżach Milicza, ok. 2 km od centrum miasta, w otoczeniu lasów i terenów chronionych jest dostępne **kąpielisko „Kartów”** z towarzyszącymi obiektami sportowymi. Zimą, ale nie tylko, można skorzystać z usług krytej pływalni **„milickaFala”**. To nowoczesny basen sportowy składający się z 6 torów o długości 25 metrów, brodzika dla dzieci do nauki pływania, zjeżdżalni rurowej, sauny fińskiej i tureckiej oraz wielu innych atrakcji. Liczne atrakcje sportowo-rekreacyjne zapewnia również **Park Wodny „Krośnicka Przystań”**, kompleks boisk sportowych, korty tenisowe i hala sportowa w Krośnicach; w Parku Wodnym mieści się pełnowymiarowy 25-metrowy basen pływacki z częścią z ruchomym dnem oraz basen rekreacyjny z dwoma zjeżdżalniami, jacuzzi, urządzeniami do masażu wodnego i brodzikiem dla dzieci. Do dyspozycji gości jest również saunarium, siłownia oraz sala fitness. W Łazach Małych znajduje się **ośrodek wypoczynkowy „Oaza”**. Ośrodek Oaza powstał przez odnowienie i modernizację starego basenu w Łazach Małych, wokół którego znajduje się 5 wielosezonowych domków letniskowych, wyposażonych w dwa piętra i łazienkę. Potrzeby gastronomiczne gości zaspokaja położona na oczku wodnym smażalnia ryb „U Huberta”.

Obiekty kultury, sportu i rekreacji

Centrum Edukacyjno-Turystyczne NATURUM w Rudzie Sułowskiej to doskonałe miejsce na rozpoczęcie wycieczki po Stawach Milickich. Znajdujące się tam Muzeum Tradycji i Rybactwa prezentuje tradycje rybackie poprzez dwie wystawy: SKANSEN i DOM RYBAKA. Na miejscu można obserwować ryby, uczestniczyć w fotosafari oraz smakować lokalne ryby w Gospodzie 8 Ryb. Dla miłośników wędkowania dostępne jest łowisko, a rowerzyści mogą skorzystać z wypożyczalni rowerów. W okolicy znajduje się także hotel z 24 pokojami, stanowiący bazę do odkrywania uroków powiatu.

Na terenie powiatu znajduje się także jedyne miejsce na Dolnym Śląsku z hodowlą rezerwatową konika polskiego – **Ostoja Konika Polskiego**. Znajduje się ona w lesie w Miliczu, nad trzema stawami wraz z towarzyszącą infrastrukturą – m.in. przystanią kajakową, domkami letniskowymi oraz ścieżką edukacyjną.

Niewątpliwie atrakcyjnym punktem na mapie powiatu milickiego jest **ośrodek edukacji przyrodniczo-leśnej „Dom Drzewa”** – to unikalna atrakcja w powiecie milickim, będąca adaptacją zabytkowej wyłuszcarni szyszek na siedzibę Ośrodka Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. Po rozpoczęciu remontu w 2014 roku, budynek zachował swój oryginalny charakter, oferując nowoczesne udogodnienia. To czteropiętrowe miejsce o powierzchni 470 m², z trzema salami edukacyjnymi, wyposażonymi w nowoczesny sprzęt multimedialny. „Dom Drzewa” obejmuje także salę konferencyjną oraz zabytkowy piec wyłuszcarni szyszek.

Od 2020 roku na terenie Gminy Milicz działa wielofunkcyjny obiekt **Stara Rzeźnia**, który powstał dzięki modernizacji budynku starej rzeźni położonej w centrum Milicza oraz terenów do niej przylegających. Pozwoliło to na wprowadzenie nowych funkcji i aktywności służących mieszkańcom, turystom oraz przedsiębiorcom. Na terenie obiektu znajduje się Punkt Informacji Turystycznej. Stara Rzeźnia jest miejscem, w którym działają m.in. lokalne stowarzyszenia, organizując tam wystawy i przedsięwzięcia kulturalno-społeczne. Obiekt powiązany jest z milickim Rynkiem, będącym wizytówką miasta.

W Miliczu znajduje się **Muzeum Bombki w Kreatywnym Obiekcie Multifunkcyjnym** – jest to miejsce historii dawnej fabryki bombek, której dziedzictwo prezentuje ponad 6 tysięcy różnych wzorów ozdób choinkowych.

W Krośnicach warto odwiedzić „**Szklany Świat**”, spółdzielnię socjalną produkującą bombki tradycyjnym sposobem, oferującą również działalność edukacyjną i warsztatową.

Wyjątkową atrakcją jest **Krośnicka Kolej Wąskotorowa**, jedna z niewielu czynnych kolejek parkowych, wąskotorowych w Polsce, kursująca na terenie Zespołu Pałacowo-Parkowego w Krośnicach. Warto również odwiedzić miejsce upamiętniające wybitego kolarza, dwukrotnego wicemistrza olimpijskiego, wielokrotnego medalistę mistrzostw świata i mistrzostwa Polski **Ryszarda Szurkowskiego** w miejscowości Świebodów, gdzie znajduje się obelisk upamiętniający sportowca. Obecnie w Krośnicach powstaje Muzeum Ryszarda Szurkowskiego. Kolejnym atrakcyjnym punktem na mapie powiatu jest **Galeria Młyńska** w Wierzchowicach prezentująca różnorodne wystawy, od fotografii po obrazy malarskie, a także archiwizująca lokalne dziedzictwo, zwłaszcza związaną z gospodarką rybacką. Kolejnym interesującym miejscem jest **Krośnicka Kalwaria**, położona w lesie przy ulicy Sosnowej, z ceglanyimi stacjami drogi krzyżowej z płaskorzeźbami z lat 90. Miejscem wartym odwiedzenia jest **Centrum Ceramiki Artystycznej w Luboradowie**, działające przy Ośrodku Plenerowym Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, oferujące nie tylko oryginalny piec do wypalania ceramiki drewnem, lecz także plenery i warsztaty, zapewniając noclegi w 7 pokojach. Na terenie Gminy Krośnice znajduje się także **Stajnia Łazy Małe**, będąca zarówno stadniną koni, jak i gospodarstwem agroturystycznym, tworząc unikalny kompleks atrakcji.

Nową atrakcją turystyczną na terenie powiatu jest **enoturystyka**. Dolny Śląsk to jeden z regionów o najdłuższych tradycjach winiarskich, winorośle pojawiały się tu już w XIII wieku. Z uwagi na warunki klimatyczne produkowane tu wina są wysokiej jakości. Właściciele winnic oprócz sprzedaży win profesjonalnie przyjmują enoturystów, oferując im szeroką ofertę atrakcji. Na terenie gminy Krośnice warto odwiedzić **Winnicę Anna i Winnicę de Sas**. Dla fanów piwa natomiast swoje produkty oferuje mały, **lokalny Browar Milicz** założony przez milickich piwowarów, który stawia na piwa lekkie, dostosowane do pór roku. W browarze odbywają się koncerty gromadzące sporą widownię, a weekendowe spotkania lokalnej społeczności przekształcają się w uczyty kulinarne.

Powstały **Kolorowy Szlak Karpia** w Dolinie Baryczy jest unikatową ofertą zwiedzania cennego przyrodniczo pogranicza województw dolnośląskiego i wielkopolskiego, które słynie

z 800-letniej tradycji hodowli karpia. Wykonane przez profesjonalnych artystów z ASP we Wrocławiu kolorowe karpie wyznaczają szlak po najważniejszych atrakcjach, zabytkach, miejscach aktywności i edukacji regionalnej oraz przyrodniczej. Głównym celem projektu jest oznaczenie i połączenie w jeden szlak najciekawszych atrakcji Doliny Baryczy poprzez ustawienie przy zabytkach, miejscach z ciekawą ofertą rekreacyjną, kolorowych figur w kształcie karpia. Na szlaku znajduje się 30 figur Karpi, a poza nimi miejsca godne zwiedzenia na terenie gmin: Przygodzice, Sośnie, Odolanów, Twardogóra, Krośnice, Cieszków, Milicz oraz Żmigród.

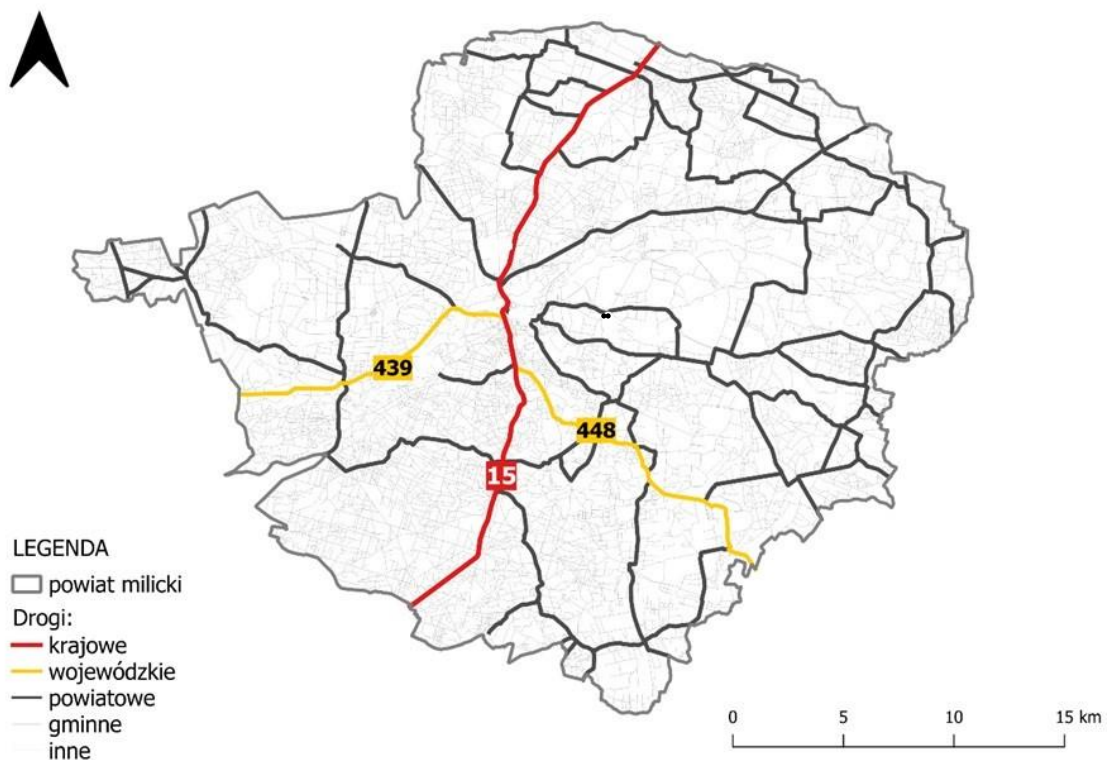
Lokalne imprezy i święta

Na potencjał turystyczny mają wpływ również wydarzenia kulturalne, które stanowią wizytówkę regionu. Najważniejszym i najciekawszym wydarzeniem kulturalnym odbywającym się na terenie powiatu milickiego są **Dni Karpia** trwające od września do listopada każdego roku. W trakcie ich trwania można wziąć udział w licznych wydarzeniach m.in. koncertach, rajdach rowerowych, spływach kajakowych, warsztatach artystycznych, zawodach wędkarskich czy kolacjach rybnych. W ramach Dni Karpia organizowany jest także dwudniowy **Festiwal Karpia Milickiego w Miliczu**, podczas którego bezpłatnie można wziąć udział w koncertach, jarmarku produktów lokalnych oraz wesołym miasteczku dla najmłodszych. Na przełomie października i listopada na terenie Ostoi Konika Polskiego w Miliczu organizuje się także **Odłowy pokazowe na Ostoi Konika Polskiego**, podczas których odbywa się pokaz tradycyjnego połowu ryb z możliwością ich degustacji i zakupu na miejscu w punktach gastronomicznych. Kolejnym ważnym wydarzeniem plenerowym jest „**Las. Knieja. Dziczyna.**” – święto lasów milickich, promujące gospodarkę leśną i gospodarkę łowiecką, dobrą i zdrową żywność z polskich lasów. Jest to impreza plenerowa o charakterze edukacyjnym, przybliżająca las, przyrodę oraz myślistwo. Podczas eventu można odwiedzić stoiska Nadleśnictwa Milicz i innych zaprzyjaźnionych nadleśnictw z Dolnego Śląska i Wielkopolski oraz stoiska kół łowieckich z naszego terenu. Dla fanów jeździectwa rokrocznie odbywają się dwa duże wydarzenia – **Festyn Koński w Potaszn** oraz **Hubertus w Piotrkosicach**, w ramach których organizowane są wyścigi konne, pokazy strażackie, koncerty i inne atrakcje. W Winnicy Anna organizowane jest **(nie)Winne Leżakowanie**, podczas którego można degustować wina oraz lokalne produkty odpoczywając na leżakach w otoczeniu winorośli. W Winnicy De Sas organizowany jest festiwal muzyczny **De Sas Music Festival**, podczas którego występują polscy oraz zagraniczni muzycy. Od 25 lat w gminie Krośnice organizowane jest **Święto Sądów w Wierzchowicach**, stanowiące okazję do zakupu smacznych i zdrowych ekologicznych owoców z Doliny Barycz oraz innych produktów rolniczych, takich jak choćby miód. Dwa razy w roku (wiosną, jesienią) odbywa się także **Rajd Rowerowy „Śladami Ryszarda Szurkowskiego”**, który ma specyficzny charakter z uwagi na fakt, że nie jest to wyścig, a każdy pokonuje trasę we własnym tempie. Na uwagę zasługuje także odbywająca się od 1981 roku **Herodiada**, a więc przegląd Zespołów Kolędniczych oraz Obrzędowych w Cieszkowie.

1.6. Komunikacja i transport zbiorowy

Powiat milicki charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną. Przez teren powiatu przebiega droga krajowa nr DK15 (relacji Trzebnica-Jarocin), która przecina wskazany obszar na osi północ-południe. W miejscowości Trzebnica szlak ten łączy się z drogą ekspresową S5, która zapewnia połączenie z miastem Poznań. Dojazd z centrum powiatu do węzła w Trzebnicy zajmuje około pół godziny samochodem. Z kolei w Krotoszynie droga DK15 przecina drogę krajową nr DK36, która biegnie w kierunku Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. Miejscowości te oddalone są od miasta Milicz (centrum administracyjne powiatu) o ok. 31,5 km (Trzebnica) oraz o ok. 23 km (Krotoszyn). Podróż samochodem do stolicy województwa dolnośląskiego zajmuje około godzinę, a pociągiem ponad 70 minut. Sieć dróg w powiecie uzupełniają również drogi powiatowe i gminne.

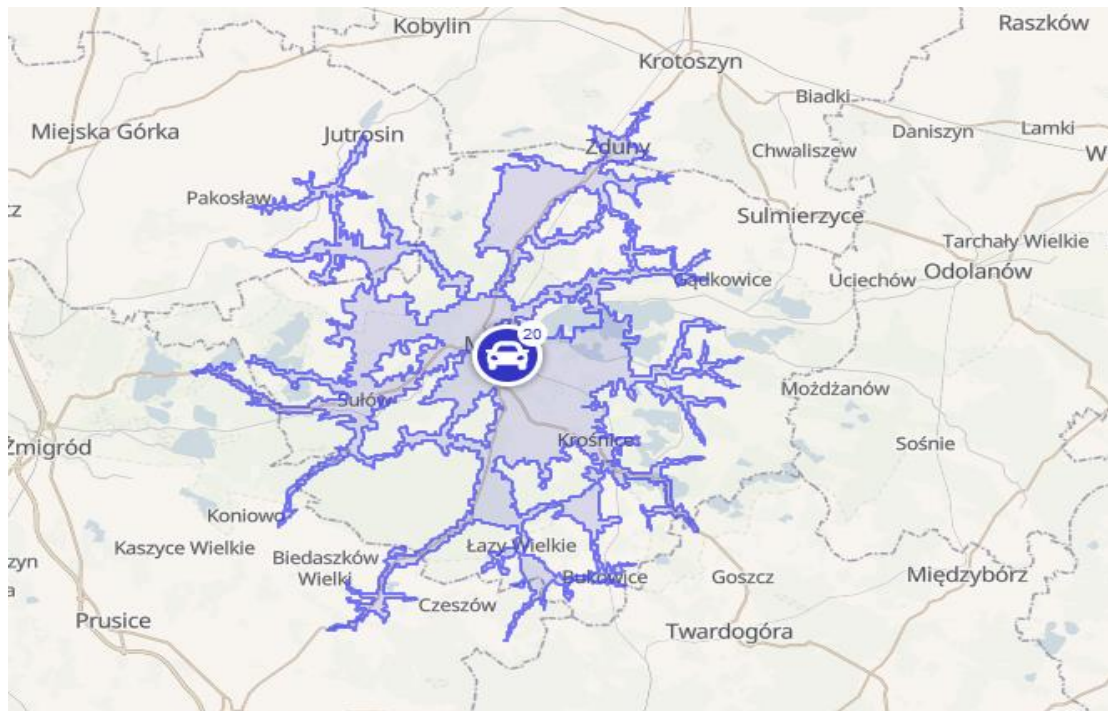
Rysunek 5. Sieć komunikacyjna powiatu milickiego

Źródło: opracowanie własne.

Poniższa mapa przedstawia zasięg obszaru powiatu milickiego, dla którego dojazd do Starostwa Powiatowego w Miliczu zajmuje 20 min. Najlepszą dostępnością komunikacyjną charakteryzują się tereny położone w bliskim sąsiedztwie drogi krajowej nr DK15 oraz drogi wojewódzkiej nr DW448, w szczególności gmina Milicz oraz gmina Krośnice. Ponadto należy zauważyć, że w centralnej części powiatu, w okolicy miejscowości Sułów, Krośnice oraz Cieszków znajdują się tereny wykluczone komunikacyjnie, które przybierają formę „wysp”. Luki te wskazują na występowanie w danym miejscu kompleksów leśnych oraz wód powierzchniowych, co oznacza brak dróg.

Rysunek 6. Obszar dojazdu do Starostwa Powiatowego w Miliczu w czasie 20 min z terenu powiatu milickiego

Źródło: www.commutetimemap.com.

Na terenie powiatu milickiego funkcjonuje 5 stacji kolejowych, które zlokalizowane są w Miliczu, Cieszkowie, Krośnicach, Wierzchowicach oraz Bukowicach Trzebnickich. Przystanki te położone są na linii kolejowej nr 281 (relacji Oleśnica-Chojnice). Mieszkańcy powiatu mogą podróżować zatem m.in. w kierunku Krotoszyna, Jelcza-Laskowic oraz Wrocławia. Dodatkowo realizowane są połączenia umożliwiające dojazd do Ostrowa Wielkopolskiego i Warszawy. Ponadto, stacja w Miliczu i Krośnicach posiadają infrastrukturę do obsługi podróżnych w postaci dworców.

Od 2023 roku w powiecie milickim organizowana jest Powiatowa Komunikacja Autobusowa, która obejmuje 4 linie:

- **Linia nr 1** relacji Milicz – Wziąchowo Wielkie – Cieszków – Milicz;
- **Linia nr 2** relacji Milicz – Świebodów – Sułów – Baranowice – Milicz;
- **Linia nr 3** relacji Milicz – Kuźnica Czeszycka – Milicz;
- **Linia nr 4** relacji Milicz – Łązy Małe – Krośnice – Milicz.

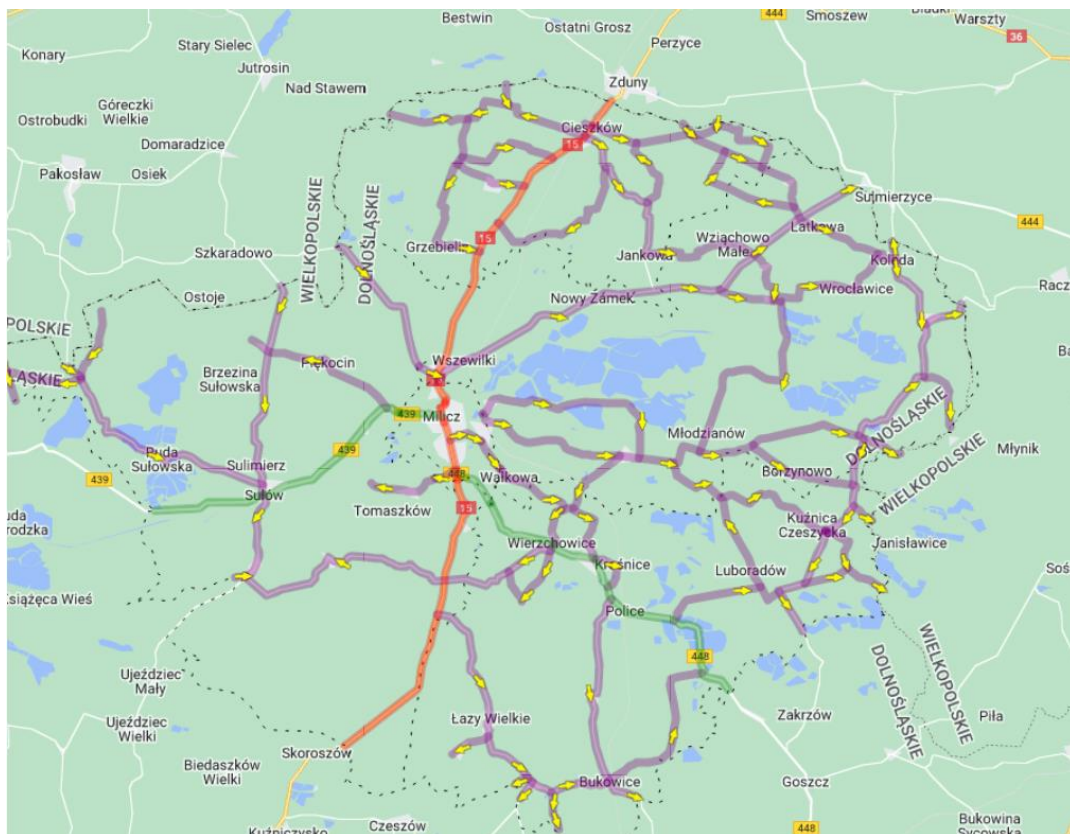
Poprowadzone w ten sposób linie autobusowe zapewniają mieszkańcom powiatu połączenie pomiędzy miastem Milicz oraz siedzibami dwóch pozostałych gmin tworzących powiat milicki – Cieszków oraz Krośnice. Zauważa się jednak potrzebę ciągłego rozwoju transportu zbiorowego na terenie powiatu ze względu na wysoki stopień wykluczenia komunikacyjnego mniejszych miejscowości. Dodatkowo intensyfikacja transportu autobusowego może przyczynić się do zmniejszenia ruchu samochodowego w powiecie, co w dłuższej perspektywie czasowej może doprowadzić do poprawy stanu środowiska przyrodniczego ze względu na obniżenie emisji niskiej.

1.7. Infrastruktura

Sieć dróg na terenie powiatu milickiego jest dobrze rozwinięta, co pozwala na dojazd do wszystkich miejscowości zlokalizowanych na jego obszarze. Na terenie powiatu milickiego znajduje się 46 dróg powiatowych o łącznej długości 309 km. Zarządcą dróg jest Wydział Dróg Powiatowych Starostwa Powiatowego w Miliczu. Część dróg powiatowych wymaga remontu lub prac modernizacyjnych. Jako najważniejsze inwestycje wymienia się przebudowę 8 dróg powiatowych, o łącznej długości 104,4 km (1401D, 1402D, 1417D, 1420D, 1421D, 1427D, 1430D, 1431D, 1437D, 1450D).

Rysunek 7. Sieć dróg powiatowych powiatu milickiego

Źródło: Starostwo Powiatowe w Miliczu.

Poniższa tabela przedstawia stan dróg gminnych i powiatowych oraz ścieżek rowerowych w powiecie milickim na tle Polski oraz województwa dolnośląskiego. Na terenie powiatu zaobserwowano najniższą gęstość dróg o twardej nawierzchni na 100 km², która w 2021 roku kształtowała się na poziomie 52,3 km. W jednostkach porównawczych wartości te osiągnęły poziom 88,5 km (woj. dolnośląskie) oraz 85,3 km (Polska). Sytuacja ta związana jest ze specyficznymi uwarunkowaniami rozwojowymi powiatu milickiego – znaczna część terenów pokryta jest różnymi formami ochrony przyrody oraz kompleksami stawowymi, co w znacznym stopniu uniemożliwia rozwój infrastruktury drogowej. Pod względem udziału dróg o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej w stosunku do dróg powiatowych ogółem, wszystkie badane jednostki osiągnęły zbliżony poziom 97%. Oznacza to, że w powiecie

milickim tylko ok. 9 km dróg powiatowych nie posiada nawierzchni utwardzonej. Jest to sytuacja korzystna, która wpływa na bezpieczeństwo korzystających z dróg mieszkańców.

Analizując dane dotyczące dróg rowerowych zaobserwowano, że powiat milicki charakteryzował się w 2021 roku najniższą ilością ścieżek rowerowych na 100 km² – 1,43 km. Osiągnięte przez powiat wartości były trzykrotnie niższe niż te dla Polski i województwa dolnośląskiego.

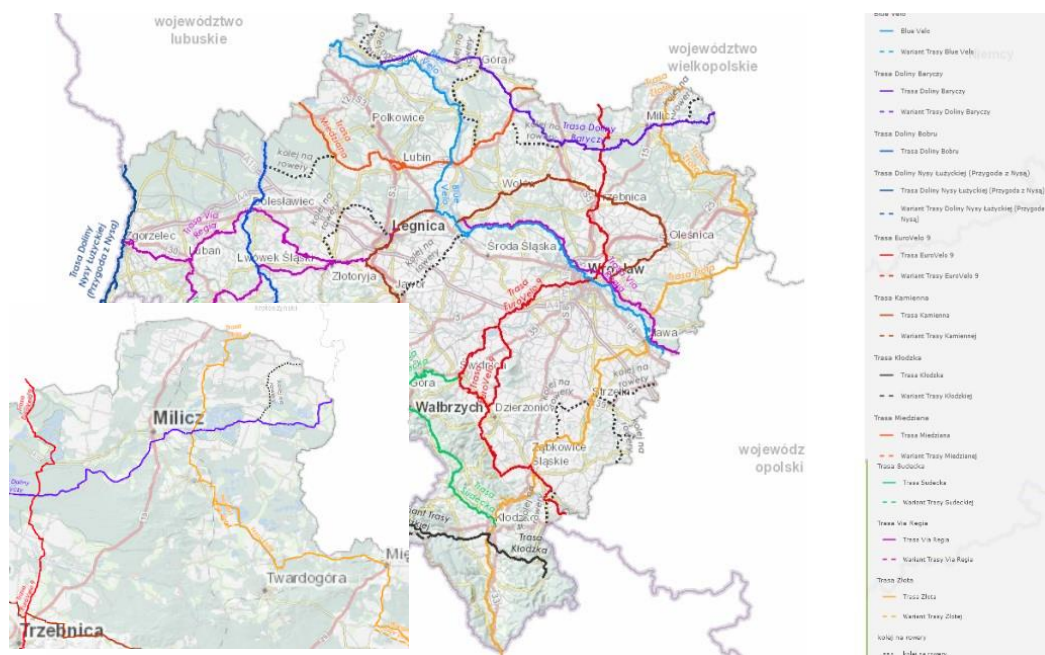
Tabela 8. Stan dróg i ścieżek rowerowych w powiecie milickim na tle województwa i kraju w 2021 roku

JST	drogi gminne i powiatowe o twardej nawierzchni na 100 km ²	udział dróg o twardej i twardej ulepszonej do dróg powiatowych ogółem	drogi dla rowerów na 100 km ²	udział dróg dla rowerów będących pod zarządem starostwa do dróg dla rowerów ogółem
Polska	85,3	96,19%	5,92	20,54%
Woj. dolnośląskie	88,5	97,79%	5,43	11,67%
Powiat milicki	52,3	97,01%	1,43	0,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniżej została przedstawiona mapa Dolnośląskiej Cyklostrady. Mapa pokazuje przebieg tras rowerowych, pochodzących z opracowania pt. „Koncepcja sieci głównych tras rowerowych województwa dolnośląskiego – DOLNOŚLĄSKA CYKLOSTRADA”, które Zarząd Województwa Dolnośląskiego przyjął Uchwałą nr 4422/VI/21 z dnia 19 października 2021 r. Koncepcja ma w założeniu stanowić podstawę do budowy spójnej sieci głównych tras rowerowych (11 tras) o łącznej długości 2284 km, będącej podstawą do realizacji strategicznego projektu województwa. Dane zostały udostępnione przez Instytut Rozwoju Terytorialnego we Wrocławiu, który to koordynuje pracę nad „Dolnośląską Polityką Rowerową”.

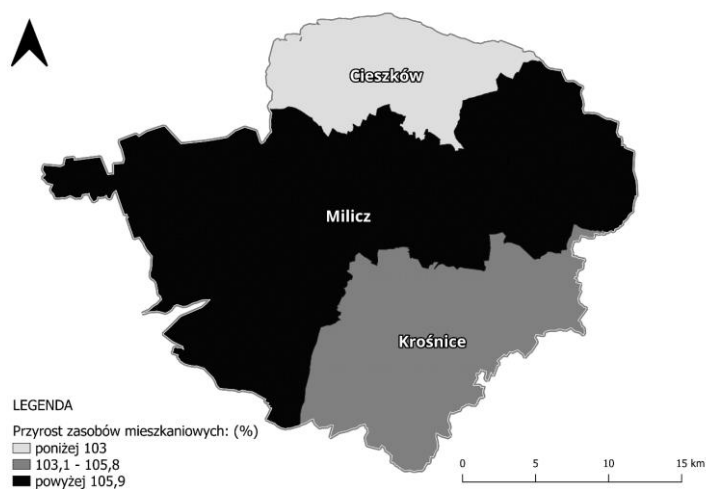
Rysunek 8. Mapa Dolnośląskiej Cyklostrady

Źródło: <https://geoportal.dolnyslask.pl/imap/#gmap=gp109>

W latach 2018-2022 zasób mieszkaniowy w powiecie milickim wzrósł z poziomu 11 695 lokali mieszkaniowych do 12 495 (w badanym okresie dynamika zjawiska wyniosła 106,8%). Największy przyrost zasobów mieszkaniowych zaobserwowano w gminie Milicz (dynamika zjawiska wyniosła 107,7%), a najniższy w gminie Cieszków (dynamika zjawiska wyniosła 103%). Stan ten odzwierciedla sytuację demograficzną w powiecie związaną z zaludnieniem poszczególnych gmin. Należy jednak zauważyć, że liczba mieszkańców na terenie powiatu w analizowanym okresie sukcesywnie malała. Rosnąca podaż zasobów mieszkaniowych może w tym przypadku wskazywać na m.in. wzrost zamożności ludności oraz poprawę warunków bytowych w powiecie.

Rysunek 9. Przyrost zasobów mieszkaniowych w powiecie milickim w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ruch budowlany w powiecie milickim został przedstawiony za pomocą informacji o liczbie wydanych pozwoleń na budowę na obszarze powiatu. W 2022 roku największą liczbę pozwoleń na budowę wydano w gminie Milicz (109). Z kolei w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców największą liczbę tego typu dokumentów wydano w gminie Krośnice (6,99) i gminie Cieszków (6,32). Wydane pozwolenia na terenie powiatu stanowiły w 2022 roku 1,66% wszystkich wydanych pozwoleń na budowę w województwie dolnośląskim. W tym samym roku w gminie Milicz zaobserwowano największy udział pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych w nowo budowanych obiektach ogółem (56,88%). Z kolei w gminie Cieszków wydano najwięcej pozwoleń na budowę nowych budynków zbiorowego zamieszkania oraz budynków niemieszkalnych i obiektów inżynierii lądowej i wodnej (72,41%). Analizując dane dotyczące pozwoleń i zgłoszeń z projektem w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego najkorzystniejszą sytuację stwierdzono w gminie Krośnice (100%) i gminie Milicz (90,83%). Dodatkowo zaobserwowano, że w latach 2019-2022 ruch budowlany w powiecie milickim zmniejszył się szybciej niż w województwie dolnośląskim, co może świadczyć o niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru.

Tabela 9. Ruch budowlany w powiecie milickim w latach 2019-2022

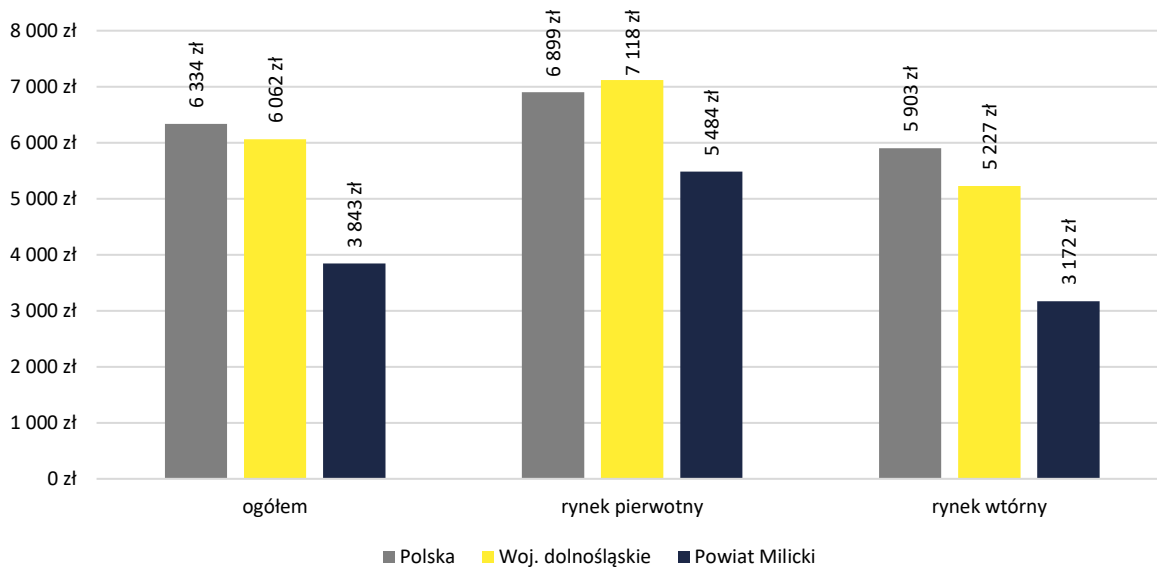
JST	pozwolenia na budowę i zgłoszenia budowy ogółem w 2022	przyrost 2019-2022 (%)	na 1 tys. mieszkańców w 2022	w tym (%):		
				nowe budynki mieszkalne	nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	pozwolenia i zgłoszenia z projektem w oparciu o MPZP (%)
Woj. dolnośląskie	11 670	-0,01	4,04	65,60	34,40	83,26
Powiat milicki	194	-0,05	5,42	51,55	48,45	88,66
Cieszków	29	0,61	6,32	27,59	72,41	58,62
Krośnice	56	0,06	6,99	53,57	46,43	100,00
Milicz	109	-0,18	4,69	56,88	43,12	90,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższy wykres przedstawia średnią cenę za 1 m² lokali mieszkalnych w powiecie milickim na tle Polski oraz województwa dolnośląskiego w 2022 roku. W powiecie milickim ceny mieszkań były najniższe, w szczególności na rynku wtórnym (3 172,00 zł za 1 m²). Podobna sytuacja miała miejsce również na rynku pierwotnym. Pomimo, że cena nowego lokalu mieszkaniowego w powiecie milickim osiągnęła wówczas 5 484,00 zł za 1 m², to średnia dla całego kraju i województwa dolnośląskiego kształtowała się na poziomie 7 000,00 zł za 1 m².

Świadczy to o niskiej atrakcyjności i konkurencyjności rynku mieszkaniowego w powiecie milickim.

Wykres 4. Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.8. Gospodarka i rynek pracy

W 2022 roku w powiecie milickim zarejestrowanych było 4 415 podmiotów gospodarczych, co stanowiło ok. 1% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie województwa dolnośląskiego. Największym ośrodkiem gospodarczym na terenie powiatu była w tym samym roku gmina Milicz (3 110 podmiotów gospodarczych). Zarejestrowane podmioty na obszarze jednostki stanowiły 70% wszystkich firm znajdujących się w powiecie. Z kolei w gminie Krośnice zaobserwowano największy przyrost nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (wzrost o 25%), co świadczy o poprawiających się w gminie warunkach do prowadzenia działalności gospodarczej.

Tabela 10. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie powiatu milickiego

JST	2018	2019	2020	2021	2022	przyrost 2018-2022 (liczba)	przyrost 2018-2022 (%)
Woj. dolnośląskie	375 294	382 892	396 046	410 985	427 198	51 904	13,8
Powiat milicki	3 770	3 852	4 097	4 287	4 415	645	17,1
Gmina Cieszków	403	419	442	474	481	78	19,4
Gmina Krośnice	659	679	742	786	824	165	25,0
Gmina Milicz	2708	2754	2913	3 027	3 110	402	14,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa tabela przedstawia strukturę przedsiębiorstw w powiecie milickim, w podziale na wielkość zatrudnienia oraz branże w 2022 roku. Największy odsetek wśród wszystkich podmiotów gospodarczych stanowiły małe przedsiębiorstwa, zatrudniające nie więcej niż 9 osób (97,1% wszystkich podmiotów). Z kolei firmy zatrudniające od 10 do 49 osób stanowiły

2,15% wszystkich podmiotów gospodarczych. W podziale na poszczególne branże, największy odsetek wśród wszystkich podmiotów gospodarczych w powiecie prowadził działalność nie związaną z rolnictwem i przemysłem (78,17%). Z kolei 26,34% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie powiatu zajmowało się przemysłem i budownictwem. Ponadto, w powiecie odnotowano ponad dwukrotnie wyższy odsetek podmiotów gospodarczych zajmujących się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem niż w całym województwie dolnośląskim. Wśród jednostek położonych w powiecie milickim, gmina Krośnice charakteryzowała się najwyższym udziałem tego rodzaju przedsiębiorstw – stanowiły one 4% wszystkich podmiotów gospodarczych.

Tabela 11. Struktura przedsiębiorstw na terenie powiatu milickiego

JST	0-9 (%)	10-49 (%)	50 i więcej (%)	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo (%)	przemysł i budownictwo (%)	pozostała działalność (%)
Woj. dolnośląskie	97,22	2,23	0,55	1,04	20,79	78,17
Powiat milicki	97,10	2,15	0,75	2,76	26,34	70,89
Gmina Cieszków	96,88	2,70	0,42	2,70	36,17	61,12
Gmina Krośnice	97,45	1,8	0,73	4,00	32,52	63,47
Gmina Milicz	97,04	2,15	0,80	2,44	23,18	74,37

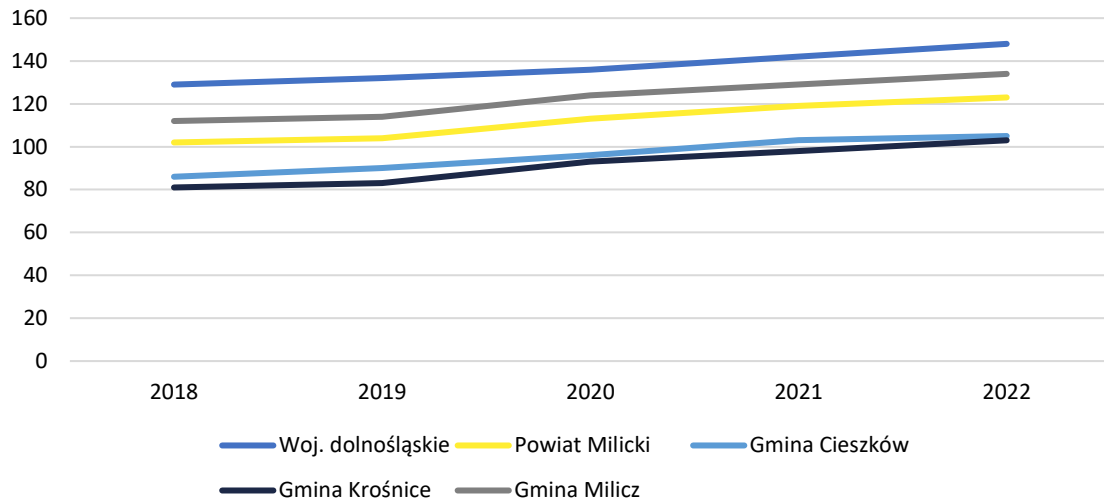
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Obszar powiatu jest miejscem największej w Polsce i Europie produkcji karpia. Największymi producentami ryb w regionie są Stawy Milickie S.A.: Zakład Rybacki Krośnice, Zakład Rybacki Radziądz, Zakład Rybacki Stawno, Zakład Rybacki Potasznia, Zakład Rybacki Ruda Sułowska oraz prywatne gospodarstwa rybackie, których liczba wynosi ok. 100 gospodarstw. Przedsiębiorstwa te charakteryzują się długą historią działalności, ekologicznym sposobem produkcji. Dodatkowo karp milicki wyróżniony został znakiem „Dolina Baryczy Poleca” – znak ten stanowi od 2008 roku wyróżnienie na rynku produktów i usług najlepszych oraz najbardziej związanych z dziedzictwem Doliny Baryczy. Ponadto odznaka ma wspierać miejscowych przedsiębiorców oraz rolników w promocji i sprzedaży. Znakiem „Dolina Baryczy Poleca” objęte są również inne produkty i usługi z regionu, m.in. naturalne przetwory z owoców i warzyw, chleby, wyroby garmażeryjne, miody, wina, usługi noclegowe, restauracyjne oraz turystyczno-rekreacyjne.

Wskaźnikiem odzwierciedlającym poziom aktywności gospodarczej ludności danego obszaru jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Na przestrzeni badanego okresu najwyższe wartości wskaźnika odnotowano na poziomie województwa dolnośląskiego (średnia wartość współczynnika 137), które znacząco przewyższały wartości zaobserwowane na poziomie powiatu milickiego (średnia wartość współczynnika 112,2). Wśród gmin znajdujących się na terenie powiatu, najwyższą aktywność gospodarczą mieszkańców stwierdzono w 2022 roku w gminie Milicz (wartość współczynnika 123), a najniższą w gminie Krośnice (wartość współczynnika 103).

Należy zaznaczyć, że we wszystkich przedstawionych jednostkach liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wzrosła.

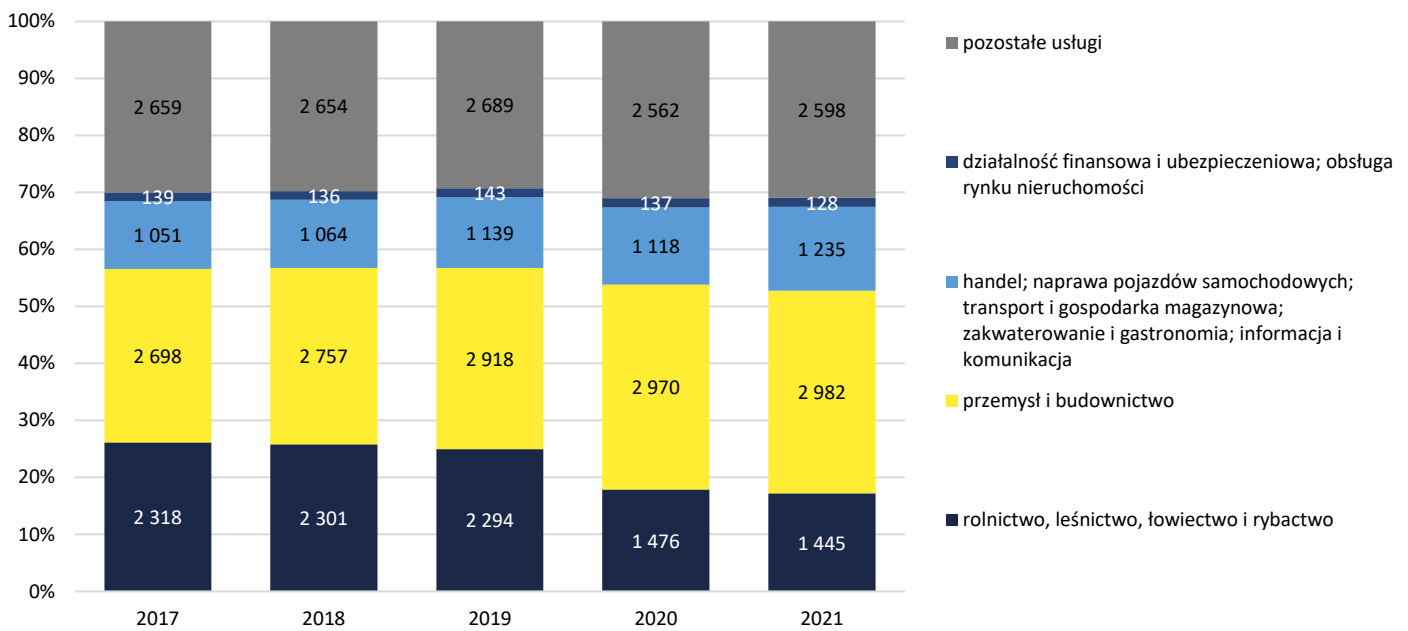
Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poniższy wykres przedstawia zmiany w strukturze zatrudnienia w poszczególnych branżach w powiecie milickim w latach 2017-2021. Na przestrzeni badanego okresu największą liczbę osób pracujących odnotowano w przemyśle i budownictwie, oraz w pozostałych usługach. W latach 2017-2021 największy spadek zaobserwowano wśród zatrudnionych w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (38%). Z kolei znaczący wzrost pracujących zaobserwowano w handlu, naprawie pojazdów samochodowych, transporcie i gospodarce magazynowej, zakwaterowaniu i gastronomii, oraz informacji i komunikacji (17%). Liczba osób zajmujących się działalnością finansową i ubezpieczeniową, a także obsługą rynku nieruchomości kształtowała się w całym okresie na niemalże identycznym poziomie.

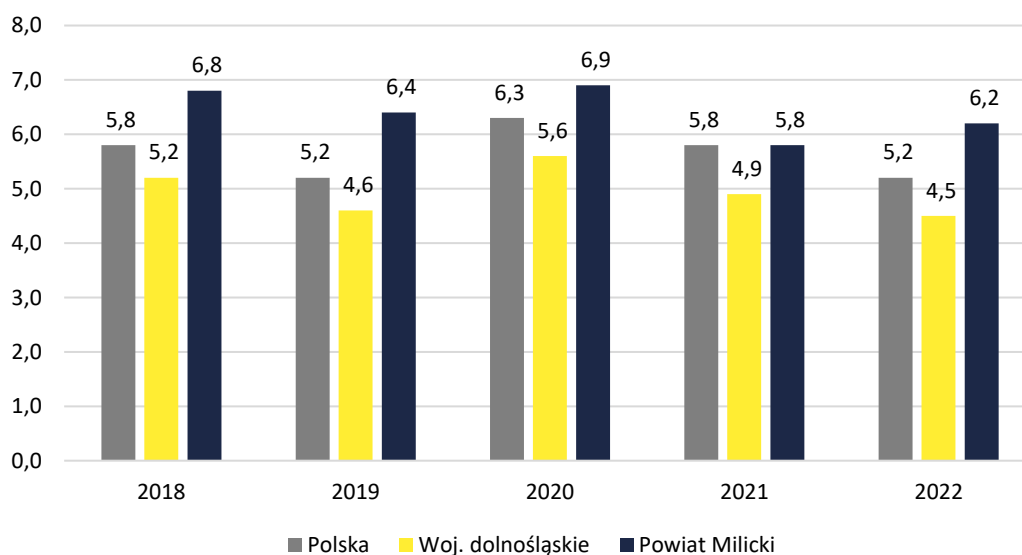
Wykres 6. Struktura zatrudnienia w powiecie milickim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2018-2022 najwyższą wartość stopy bezrobocia rejestrowanego odnotowano dla powiatu milickiego (średnia wartość 6,42). Z kolei wartość najniższą zaobserwowano dla województwa dolnośląskiego (średnia wartość 4,96). W 2020 roku zaobserwowano znaczący wzrost stopy bezrobocia we wszystkich badanych jednostkach. Intensyfikacja zjawiska wywołana została pandemią koronawirusa SARS-COV-2 oraz wprowadzeniem znaczących ograniczeń w gospodarce narodowej. W kolejnym roku zaobserwowano z kolei gwałtowny spadek wartości wskaźnika, w szczególności w powiecie milickim (5,8). W 2022 roku stopa bezrobocia w powiecie ponownie wzrosła (6,2). Należy jednak zaznaczyć, że w porównaniu do 2018 roku, wartości te były niższe.

Wykres 7. Kształtowanie się wskaźnika stopy bezrobocia rejestrowanego w powiecie milickim na tle województwa i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Warto jednak podkreślić, iż na niskie średnie stopy bezrobocia w kraju czy w województwie mają wpływ duże aglomeracje miejskie. Ze stanu na 31.12.2022 r. wynika, iż na 26 powiatów województwa dolnośląskiego blisko połowa ma wyższą stopę bezrobocia niż w powiecie milickim.

Na przestrzeni badanego okresu liczba bezrobotnych w powiecie milickim spadła o 103 i wyniosła 791 osób (w tym 458 kobiety). W 2022 roku, ze względu na różne typy podziału osób pozostających bez pracy, największą grupę wśród bezrobotnych stanowiły kobiety (57,9%), osoby poprzednio pracujące (92%), zamieszkali na wsi (75,9%), pozostawający bez pracy powyżej 12 miesięcy (40,3%) oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub branżowym (32,9%). Zaobserwowano jednak, że we wszystkich wymienionych powyżej grupach liczba osób bezrobotnych spadła, co wskazuje na rosnący poziom aktywności gospodarczej mieszkańców powiatu.

Tabela 12. Kształtowanie się bezrobocia rejestrowanego w powiecie milickim w latach 2018-2022

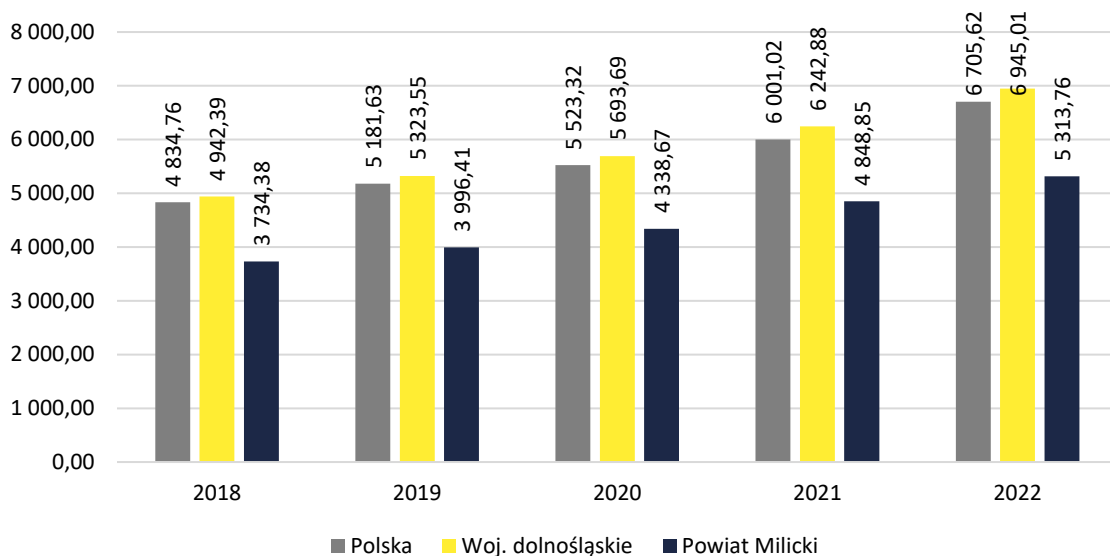
		2018	2019	2020	2021	2022	udział w 2022 (%)	przyrost 2018-2022 (%)
Ogółem		894	854	933	723	791	100,0	-11,5
Płeć	kobiety	546	511	558	414	458	57,9	-16,1
	mężczyźni	348	343	375	309	333	42,1	-4,3
Typ	osoby poprzednio pracujące ogółem	812	789	864	672	728	92,0	-10,3
	osoby poprzednio pracujące zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu	27	30	30	15	23	2,9	-14,
	osoby dotychczas niepracujące ogółem	82	65	69	51	63	8,0	-23,2
	zamieszkali na wsi	657	624	674	561	600	75,9	-8,7
	zamieszkali w mieście	237	230	259	162	191	24,1	-19,4
	z prawem do zasiłku	129	140	126	101	105	13,3	-18,6
	bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	92	86	108	107	121	15,3	31,5
	bezrobotni wyrejestrowani ogółem	75	89	76	86	127	16,1	69,3
	bezrobotni wyrejestrowani z tytułu podjęcia pracy	48	66	60	53	73	9,2	52,1
	absolwenci ogółem	30	42	52	31	46	5,8	53,3
Czas pozostawania bez pracy	3 miesiące i mniej	247	242	242	194	244	30,8	-1,
	3 - 6 miesięcy	133	137	138	102	127	16,1	-4,5
	6 - 12 miesięcy	102	112	167	87	101	12,8	-1,0
	powyżej 12 miesięcy	412	363	386	340	319	40,3	-22,6

Poziom wykształcenia	wyższe	59	64	66	50	60	7,6	1,7
	policealne oraz średnie zawodowe	177	174	184	135	154	19,5	-13,0
	średnie ogólnokształcące	94	91	130	92	100	12,6	6,4
	zasadnicze zawodowe/branżowe	317	301	320	248	260	32,9	-18,0
	gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	247	224	233	198	217	27,4	-12,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na przestrzeni badanego okresu powiat milicki charakteryzował się znacznie niższym poziomem przeciętnego wynagrodzenia brutto w porównaniu do średniej ogólnokrajowej oraz średniej dla województwa. Pomimo, że w latach 2018-2022 wynagrodzenie pracowników w powiecie stale rosło, to w 2022 roku kształtowało się ono na poziomie 5 313,76 zł (79% przeciętnego wynagrodzenia w kraju oraz 76,5% przeciętnego wynagrodzenia w województwie).

Wykres 8. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie milickim na tle województwa i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Sytuacja na lokalnym rynku pracy w badanym okresie była na ogół stabilna, z niewielkim wzrostem liczby bezrobotnych w roku 2020, na taki stan rzeczy miała wpływ, w szczególności, sytuacja epidemiczna w kraju związana z COVID-19. Wzrost zarejestrowanych osób bezrobotnych w 2022 r. spowodowany był, w szczególności, rejestrowaniem się obywateli Ukrainy, w związku z wybuchem wojny w tym kraju, co przekłada się również na wskaźnik stopy bezrobocia. Problemem staje się bezrobocie strukturalne – niezmiennie od lat wśród zarejestrowanych duży odsetek długotrwale bezrobotnych, osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, z krótkim stażem pracy, kobiet.

1.9. Edukacja

Powiat Milicki jest organem prowadzącym dla 3 szkół publicznych, jednej placówki oświatowej i 3 niepublicznych podmiotów realizujących zadania z zakresu oświaty:

- 2 szkoły ponadpodstawowe:
  - Zespół Szkół im. Tadeusza Kościuszki,
  - I Liceum Ogólnokształcące im. Armii Krajowej,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy,
- Powiatowe Centrum Edukacyjne i Psychologiczno-Pedagogiczne (PCEiPP), w skład, którego wchodzi także Biblioteka Pedagogiczna i Publiczna, Szkolne Schronisko Młodzieżowe,
- 3 niepubliczne szkół dla dorosłych:
  - Szkoła Policealna Lider,
  - Liceum Ogólnokształcącego dla Dorosłych Vena,
  - Branżowe Szkoła II Stopnia Lider.

oraz dwóch placówek kształcenia ustawicznego bez szkół – Zakładu Szkolenia Zawodowego „Kursor” i Akademii Mistrzostwa Sportowego Rekreacji i Turystyki im. Sławomira Szymczaka Wydział Edukacji Sportowej. Ponadto na terenie powiatu milickiego znajdują się także szkoły i placówki publiczne, dla których Powiat milicki nie jest organem prowadzącym, są nimi: Technikum Leśne (prowadzone przez Ministerstwo Środowiska), Szkoła Podstawowa Specjalna i Liceum Ogólnokształcące Specjalne działające przy Dolnośląskim Zespole Szkół Specjalnych w Wielospecjalistycznym Szpitalu w Miliczu (organ prowadzący: Marszałek Województwa Dolnośląskiego).

Tabela 13. Liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez powiat milicki w latach 2019-2023

Typ szkoły/placówki	Nazwa szkoły placówki	Liczba uczniów			
		2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Liceum ogólnokształcące	I LO	423	395	417	482
Szkoła policealna	LIDER	10	26	28	21
Liceum ogólnokształcące	II LO ZS	113	111	84	95
Branżowa szkoła I stopnia	BSIS ZS	331	307	304	299
Technikum	TECH ZS	506	506	545	588
Szkoła podstawowa	SOSW	25	34	36	49
Branżowa szkoła I stopnia	SOSW	25	16	13	7
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	SOSW	19	20	21	22
Liceum ogólnokształcące	LOD VENA	110	98	97	100
Branżowa szkoła II stopnia	BSIIS LIDER	22 (szkoła policealna/studium)	20 szkoła policealna/studium)	0	0
Razem		1584	1533	1545	1663

Źródło: opracowanie własne na podstawie Informacji o stanie realizacji Zadań Oświatowych w Powiecie Milickim.

Najliczniejszą placówką oświatową prowadzoną przez Starostwo pod względem liczby uczących się jest Zespół Szkół im. Tadeusza Kościuszki.

W roku szkolnym 2021/2022 do szkół według danych Systemu Informacji Oświatowych uczęszczało 1545 uczniów, z czego 125 osób przypisane było do szkół niepublicznych oraz 70 uczniów uczęszczało do szkół specjalnych. W roku szkolnym 2022/2023 w szkołach i placówkach liczba ta wzrosła do 1663 uczniów, z czego 121 osób uczyło się w szkołach niepublicznych, a 78 w szkołach specjalnych. Przyczyną wzrostu była zmiana wieku rozpoczęcia edukacji w szkole podstawowej przez dzieci w wieku 6 lat oraz 7 lat.

Należy mieć jednak na uwadze, iż obserwując sytuację demograficzną w kraju – spadek liczby urodzeń, należy spodziewać się trendu spadkowego liczby uczniów w szkołach ponadpodstawowych. Spadek obserwuje się głównie w liceach ogólnokształcących, czego powodem jest wcześniej wspomniany niż demograficzny, ale także duża konkurencja szkół z innych ośrodków m.in. z Wrocławia.

Jakość edukacji w placówkach oświatowych prowadzonych przez Starostwo można ocenić na podstawie wskaźnika zdawalności egzaminu maturalnego.

Tabela 14. Wskaźnik zdanych matur w powiecie milickim na tle województwa i kraju

	2020		2021		2022	
	liczba zdających	zdanych matur (%)	liczba zdających	zdanych matur (%)	Liczba zdających	zdanych matur (%)
Powiat milicki	252	84,50	277	79,00	229	88,65
Województwo Dolnośląskie	16 358	80,00	17 713	80,00	17118	82,30
Kraj	260 262	81,80	274 831	83,00	229 045	85,00

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu <https://oke.wroc.pl/>.

Zdawalność egzaminu maturalnego w szkołach Powiatu Milickiego jest stosunkowo wysoka, a średni wynik na przestrzeni lat 2020-2022 przewyższał średnią wojewódzką. Na tle grupy porównawczej wyniki maturzystów z powiatu milickiego są lepsze. Uczniowie wybierający naukę w placówkach oświatowych prowadzonych przez Starostwo Powiatowe w Miliczu mają do wyboru szereg profili i kierunków nauczania, które przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 15. Profile i kierunki nauczania w placówkach oświatowych powiatu milickiego w roku szkolnym 2021/2022

Placówka	Profil/kierunek kształcenia
Branżowa Szkoła I Stopnia w Zespole Szkół Im. Tadeusza Kościuszki w Miliczu	blacharz samochodowy, cukiernik, dekarz, elektromechanik, elektronik, elektryk, fryzjer, krawiec, kucharz, lakiernik samochodowy, mechanik pojazdów samochodowych, monter sieci i instalacji sanitarnych, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, murarz-tylnik, piekarz, przetwórcza mięsa, rolnik, sprzedawca, stolarz, tapicer, ślusarz
Technikum w Zespole Szkół im. Tadeusza Kościuszki w Miliczu	technik ekonomista, technik hotelarstwa, technik informatyk, technik logistyki, technik pojazdów samochodowych

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy – Branżowa I Stopnia	cukiernik, kucharz, mechanik pojazdów samochodowych, piekarz, sprzedawca, ślusarz
I Liceum Ogólnokształcące w Miliczu im. Armii Krajowej	klasa medyczna, klasa przyrodnicza, klasa o profilu informatyczno-politechnicznym, klasa o profilu prawniczo- dziennikarskim

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Powiatu milickiego w roku szkolnym 2021/2020.

Powiatowy Urząd Pracy w Miliczu obsługujący zarówno miasto Milicz jak i Powiat przygotowuje rokrocznie barometr zawodów, w którym określa listę zawodów deficytowych na rynku pracy w powiecie milickim. Zgodnie z analizą na 2023 r. deficyt zauważa się w następujących zawodach: brukarze, elektrycy, elektromechanicy i elektromonterzy, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, lekarze, logopedzi i audiofonolodzy, monterzy instalacji budowlanych, monterzy konstrukcji metalowych, nauczyciele nauczania wczesnoszkolnego, nauczyciele praktycznej nauki zawodu, nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących, nauczyciele przedmiotów zawodowych, nauczyciele przedszkoli, nauczyciele szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych, opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej, pedagogzy, pielęgniarki i położne, pomoce kuchenne, pracownicy ds. techniki dentystycznej, pracownicy służb mundurowych, psychologzy i psychoterapeuci, ratownicy medyczni, robotnicy budowlani, spawacze, ślusarze oraz zaopatrzeniowcy i dostawcy.

Kierunki oferowane przez placówki szkolne pokrywają się z zapotrzebowaniem, szczególnie w zakresie zawodów zaznaczonych powyżej. Należy jednak podkreślić, że analiza Powiatowego Urzędu Pracy dotyczy sytuacji bieżącej, konieczne jest zatem, aby szkoły z wyprzedzeniem przygotowywały kierunki nauczania do przyszłych zmian na rynku pracy.

Na terenie powiatu funkcjonuje jedna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej należy głównie diagnozowanie dzieci i młodzieży oraz udzielanie im oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Na przestrzeni lat 2019-2022 spadła liczba opinii oraz orzeczeń wydawanych w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Rok 2020 i 2021 był jednak wyjątkowo trudnym okresem dla dzieci i młodzieży ze względu na stan epidemiologiczny w kraju oraz wprowadzenie nauki zdalnej.

Tabela 16. Liczba wydanych opinii i orzeczeń w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w powiecie milickim w latach 2019-2022

	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Liczba wydanych opinii	722	377	313
Liczba wydanych orzeczeń	188	254	146

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Powiatu milickiego w roku szkolnym 2019/20, 2020/21, 2021/22.

Warto mieć na uwadze, że na przestrzeni lat wzrosła liczba porad udzielanych rodzicom oraz nauczycielom. W roku szkolnym 2019/2020 udzielono 1 poradę nauczycielowi oraz 57 porad rodzicom, natomiast w 2021/2022 aż 87 porad nauczycielom i 983 rodzicom.

Wydatki na prowadzenie placówek oświatowych Powiatu Milickiego rosną rok do roku (o około 2 mln zł) jednak ich udział w budżecie utrzymuje się na zbliżonym poziomie od 34% w roku 2020, 36% w roku 2021 i 32% w roku 2022.

Tabela 17. Wydatki na oświatę w powiecie milickim

	2020	2021	2022
Wydatki w dziale 801 Oświata i wychowanie oraz 854 Edukacyjna opieka wychowawcza [zł]	21 065 043,06	23 032 147,13	25 872 730,01
Subwencja oświatowa [zł]	19 712 476,00	21 036 067,00	21 260 686,00
Różnica między subwencją oświatową i dotacjami a wydatkami w dziale 801 oraz 854 [zł]	-1 352 567,06	-1 996 080,13	-4 612 044,01
Stopień pokrycia wydatków w działach 801 i 854 subwencją oświatową	94%	91%	82%
Wydatki Powiatu ogółem [zł]	61 065 325,04	64 697 142,36	81 728 149,96
Procentowy udział wydatków w działach 801 i 854 w budżecie Powiatu	34%	36%	32%

Źródło: Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu Powiatu milickiego za lata 2020-2022

Mimo rosnącej wysokości subwencji oświatowej od 2020 r. nie pokrywa ona wydatków na oświatę a Powiat zmuszony jest dokładać środki z własnego budżetu.

1.10. Ochrona zdrowia

Do ustawowych zadań własnych powiatu należą działania z zakresu promocji i ochrony zdrowia. Na terenie powiatu milickiego funkcjonuje wielospecjalistyczny Szpital w Miliczu o ponadregionalnym zasięgu – **Milickie Centrum Medyczne** Sp. z o.o. Świadczy usługi medyczne, uzupełniające, pomocnicze oraz dodatkowe. Działalność medyczna wykonywana jest w następujących komórkach organizacyjnych:

- Oddziały: wewnętrzny, dziecięcy, neonatologiczny, ginekologiczno-położniczy, chirurgii ogólnej i urologii, ortopedyczny, anestezjologii i intensywnej terapii, rehabilitacyjny, psychiatryczny ogólny, detoksykacji alkoholowej, psychiatryczny dla dzieci i młodzieży, zakład opiekuńczo-leczniczy dla wentylowanych mechanicznie.
- Izby przyjęć: ogólna, planowa, psychiatryczna, lekarza POZ.
- Nocna i Świąteczna Pomoc Zdrowotna.
- Poradnie specjalistyczne: chirurgiczna, ortopedyczna, medycyny pracy, zdrowia psychicznego, okulistyczna, ginekologiczno-położnicza, reumatologiczna, diabetologiczna.
- Pracownie diagnostyczne: endoskopii, RTG, USG, tomografii komputerowej.

Liczba osób zatrudnionych w Spółce wg stanu na dzień 31.12.2021 r. – 663, w tym osób pracujących: w ramach umowy o pracę – 374, w oparciu o umowy cywilnoprawne – 289.

Placówka świadczy usługi z zakresu transportu sanitarnego na terenie Milicza i okolic. Dzięki umowie podpisanej z Narodowym Funduszem Zdrowia pacjenci mogą korzystać z transportu nieodpłatnie. Świadczone są również usługi odpłatnego transportu sanitarnego:

- przewóz pacjentów pomiędzy jednostkami medycznymi (przychodniami, pracowniami diagnostycznymi),
- przewóz osób na badania,
- przewóz pacjentów do miejsc zamieszkania,
- przewóz osób na dializy,
- przewóz osób niepełnosprawnych.

Liczba łóżek na przestrzeni lat 2017-2021 zarówno w kraju, jak i w województwie oraz w powiecie milickim zmniejszyła się, jednak na uwagę zasługuje fakt, iż liczba łóżek przypadających na 10 000 mieszkańców w powiecie milickim w 2021 r. wynosiła 82,98 i była dwukrotnie wyższa niż średnia wojewódzka oraz krajowa.

Tabela 18. Liczba łóżek w szpitalach ogółem oraz przypadających na 10 000 mieszkańców w powiecie milickim i grupie porównawczej

	łóżka w szpitalach ogólnych					łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Kraj	185 263	181 732	166 828	167 567	168 447	48,20	47,31	43,46	43,99	44,44
Województwo dolnośląskie	14 637	14 659	13 152	13 294	13 406	50,43	50,53	45,35	45,71	46,26
Powiat milicki	364	361	298	298	299	98,05	97,32	80,54	82,36	82,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Ponadto opiekę zdrowotną nad mieszkańcami Powiatu milickiego sprawują następujące zakłady opieki zdrowotnej:

- Pogotowie Ratunkowe ul Grzybowa 1 w Miliczu,
- Centrum Profilaktyki i Terapii Psychiatrycznej „SALUS” S.C. NZOZ Milicz, ul. Wojska Polskiego 21,
- Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno-Wychowawczy NZOZ, Milicz, ul. Kopernika 20,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Usług Stomatologicznych, Milicz, ul. Grota Roweckiego 1,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „GAJA”, Milicz, ul. Wojska Polskiego 21,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Zdrowa Kobieta” w Miliczu, ul. Kopernika 3,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Mil-Med.” w Miliczu ul. Grota Roweckiego 1a,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ESLAP” w Cieszkowie ul. Ogrodowa 1a,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Cordialis” w Cieszkowie ul. Sikorskiego 53,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Krośnicach ul. Parkowa 37,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „FENIKS” Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Krośnicach ul. Kwiatowa 12,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ALBUS” w Sułowie, ul. Kolejowa 10,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „KOMP-MED” w Bukowicach, ul. Wrocławska 41,

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „FAMILIA” w Gądkowicach 49.

Tabela 19. Liczba przychodni ogółem oraz przypadających na 10 000 mieszkańców w powiecie milickim i grupie porównawczej

	przychodnie ogółem					przychodnie na 10 tys. ludności				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Kraj	21 881	21 839	21 496	21 968	22 601	6	6	6	6	6
Województwo dolnośląskie	1602	1611	1 538	1 577	1 608	6	6	5	5	6
Powiat milicki	17	18	15	16	15	5	5	4	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza zabezpieczenia mieszkańców w podstawową opiekę zdrowotną świadczoną przez przychodnie wskazuje, że od 2020 roku liczba podmiotów ambulatoryjnych uległa zmniejszeniu. Liczba przychodni na 10 tys. ludności w 2022 roku wynosiła 4 i była niższa niż średnia wojewódzka i krajowa.

Zgodnie z analizą WHC, najdłuższe kolejki do lekarzy objętych finansowaniem (NFZ) niezmiennie występują w poradniach endokrynologicznych. Przeciętny czas oczekiwania na wizytę z tego zakresu wynosi aż dwa lata. Średnio, dziecko musi oczekiwać 11 miesięcy, aby uzyskać konsultację kardiologiczną, pacjent zainteresowany pomocą ortodontyczną – 10 miesięcy, a chory potrzebujący konsultacji neurochirurga – 8 miesięcy. Bez konieczności oczekiwania w kolejce można liczyć praktycznie tylko na wizytę u pediatry. Niemniej jednak, nie wszyscy pacjenci są automatycznie wpisywani na listę oczekujących. Na pomoc bez konieczności oczekiwania mogą liczyć między innymi zasłużeni honorowi dawcy krwi i przeszczepów, inwalidzi wojenni i osoby służące w wojsku, a także kombatanci. Od niedawna, gabinety specjalistów finansowanych przez NFZ przyjmują także bez konieczności oczekiwania kobiety w ciąży oraz osoby posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.⁴

1.11. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny

Do zadań własnych powiatu należy realizacja zadań publicznych o charakterze ponadgminnym w zakresie pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej oraz wspierania osób niepełnosprawnych. W powiecie milickim pomoc społeczną realizuje się m.in. poprzez programy:

- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025,
- Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych,

⁴ <https://milicz.naszemiasto.pl/kolejki-nfz-milicz-termíny-leczenia-i-czas-oczekiwania-do-lekarzy-na-7-03-2024/ar/c14p1-20279253>

- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Milickim na lata 2021-2023,
- Powiatowy Program Psychologiczno-Terapeutyczny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie na lata 2021-2026,
- Powiatowy Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywanie Problemów Społecznych na lata 2021-2031.

Jednostką realizującą zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu.

Rodzinna piecza zastępcza realizowana jest głównie poprzez wspieranie rodzin zastępczych będących czasową formą opieki nad małoletnim dzieckiem, którego biologiczni rodzice są nieznani albo są pozbawieni lub ograniczeni we władzy rodzicielskiej.

Tabela 20. Liczba rodzin zastępczych w powiecie milickim w latach 2020-2022

	Liczba rodzin zastępczych		
	2020	2021	2022
Rodziny zastępcze spokrewnione	31	31	29
Rodziny zastępcze niezawodowe	12	15	16
Rodziny zastępcze zawodowe, w tym specjalistyczne	2	2	2
Pogotowie Rodzinne	1	1	1
Rodzinny Dom Dziecka	2	2	2
łącznie rodziny zastępcze	48	51	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego.

Tabela 21. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych w powiecie milickim w latach 2020-2022

	Liczba dzieci w rodzinach zastępczych		
	2020	2021	2022
Rodziny zastępcze spokrewnione	44	45	39
Rodziny zastępcze niezawodowe	16	18	19
Rodziny zastępcze zawodowe	3	3	2
rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	2	2	0
Pogotowie Rodzinne	3	0	2
łącznie dzieci	68	68	62

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Na przestrzeni trzech lat 2020-2022 łączna liczba rodzin zastępczych w powiecie milickim uległa wzrostowi. Zauważa się jednak tendencję malejącą w kwestii łącznej liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, co jest pozytywnym zjawiskiem.

Tylko 2 dzieci z terenu powiatu jest aktualnie umieszczone w instytucjonalnej formie pieczy zastępczej. Należy szczególnie podkreślić, iż dzieci z powiatu milickiego do instytucjonalnych form pieczy zastępczej trafiają tylko w ostateczności.

Uchwałą Nr XXXI/130/2021 Rady Powiatu milickiego z dnia 25 lutego 2021 roku został przyjęty Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Milickim na lata 2021-2023. Zakładane priorytety Programu to:

- promowanie idei rodzicielstwa zastępczego,
- wspieranie i rozwój różnych form rodzinnej pieczy zastępczej,
- organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielnienia się i integracji ze środowiskiem wychowanków opuszczających pieczę zastępczą,
- dostosowanie systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej do aktualnie obowiązujących przepisów prawa.

Oprócz tego na terenie Powiatu funkcjonują następujące jednostki pomocowe, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej, które są nadzorowane przez Powiat:

- **Niepubliczny Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych** – 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze o charakterze socjalizacyjnym w Krośnicach oraz na Wszewilkach „Uśmiech dziecka”, które w sposób kompleksowy świadczą usługi opiekuńczo-wychowawcze. Zespół prowadzony a jest przez Stowarzyszenie „Razem dla dzieci”. Przebywa w nim około 30 dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 18 lat pozbawionych częściowej lub całkowitej opieki rodzicielskiej. Każda z placówek posiada wpis do rejestru Wojewody na czas nieokreślony. Według stanu na 31.12.2021 r. w zespole placówek przebywali wychowankowie z innych powiatów na podstawie zawartego porozumienia między powiatami. W zespole placówek opiekuńczo-wychowawczych na dzień 31.12.2022 r. przebywało 33 dzieci – za zgodą Wojewody oraz na podstawie wydanych postanowień Sądu.
- **Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla osób z Zaburzeniami Psychicznymi** – jest to jednostka organizacyjna pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym. Placówka prowadzona jest przez Milickie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych, któremu zlecono zadanie z zakresu administracji rządowej tj. „prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi” – zgodnie z ustawą o pomocy społecznej na podstawie umowy z Powiatem Milickim. Aktualnie Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi posiada 30 miejsc dla uczestników wymagających opieki i świadczonych usług w zakresie terapii zajęciowej, rehabilitacji ruchowej, porad specjalistów, opieki pielęgniarstwa. W roku 2022 z usług ośrodka korzystały łącznie 34 osoby niepełnosprawne. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu wydało 4 decyzje administracyjne umieszczające w ośrodku, pozostałe osoby niepełnosprawne zostały skierowane w latach poprzednich. Co 6 miesięcy PCPR występuje do Ośrodków Pomocy Społecznej, z których pochodzą uczestnicy POW o aktualizację wywiadu środowiskowego na mocy, którego wydano decyzje administracyjne o skierowaniu do POW.
- **Warsztat Terapii Zajęciowej** – zgodnie z art. 10 ww. ustawy do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej oraz w turnusach rehabilitacyjnych. Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie

i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Na terenie powiatu milickiego od 2001 roku funkcjonuje jeden Warsztat Terapii Zajęciowej z siedzibą w Miliczu ul. Osadnicza 1c. Prowadzony jest przez Milickie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Miliczu z siedzibą przy ul. Kopernika 20. Liczba miejsc dla osób niepełnosprawnych – 50.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające na poziomie obowiązującego standardu.

W Powiecie Milickim całodobową opiekę i pielęgnację wymagającym tego osobom dorosłym, zapewniają dwa Domy Pomocy Społecznej:

- **Dom Pomocy Społecznej z siedzibą w Miliczu** przy ul. Kombatantów 1, który jest domem pobytu stałego, przeznaczonym dla osób w podeszłym wieku. Dom służy wszechstronną opieką, pomocą dla 123 mieszkańców, zarówno kobiet i mężczyzn.
- **Dom Pomocy Społecznej z siedzibą w Krośnicach** przy ul. Kwiatowej 9, który zapewnia całodobową opiekę osobom psychicznie przewlekle chorym, które wskutek choroby psychicznej nie są zdolne do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i nie mają możliwości korzystania z opieki innych osób oraz potrzebują stałej opieki i pielęgnacji, lecz nie wymagają leczenia szpitalnego. Liczba miejsc wynosi 152 (zarówno dla kobiet jak i mężczyzn).

Obydwie placówki posiadają wymagany standard. W roku 2022 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu wydało: 48 decyzji o umieszczeniu w Domu Pomocy Społecznej, w tym do DPS w Miliczu 32 decyzje, do DPS w Krośnicach 16 decyzji administracyjnych. Ponadto wydało 45 decyzji administracyjnych uchylających umieszczenie w DPS z czego do DPS Milicz-30, a DPS Krośnice – 15. Jednocześnie wydało 75 decyzji o odpłatności dla osób umieszczonych w DPS przed rokiem 2004. Łączna liczba wydanych decyzji to 168.

Tabela 22. Liczba mieszkańców domów pomocy społecznej na terenie powiatu milickiego

	2018	2019	2020	2021	2022
Mieszkańcy DPS	274	275	264	274	275

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Aktualna liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS-ach to 20 (2023 rok), z czego do DPS Milicz – 7, a do DPS Krośnice – 13.

Należy mieć na uwadze, iż trend wzrostowy liczby mieszkańców domów pomocy społecznej na terenie Powiatu milickiego w przyszłych latach będzie się utrzymywał. Postępujący wzrost

senioralnego obciążenia demograficznego będzie skutkowało koniecznością rozszerzenia i dostosowania usług społecznych dla seniorów.

Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W 2020 roku w powiecie milickim utworzono **Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK)**, którego głównym celem jest udzielenie poradnictwa specjalistycznego oraz schronienie do trzech miesięcy osobom i rodzinom będącym w stanie kryzysu z jednoczesnym nawiązaniem współpracy z instytucjami w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Informowanie o możliwości i formach uzyskania pomocy, realizacja zajęć edukacyjnych oraz zapewnienie dostępu do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych dla osób dotkniętych kryzysem. W 2022 roku z poradnictwa skorzystało 111 osób.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu prowadzi również hostel (4 miejsca) w celu zapewnienia niezbędnego schronienia w pomieszczeniach budynku: Zespołu Szkół na ul. Trzebnickiej.

Od 2009 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu realizuje „**Powiatowy Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie**”. Celem programu jest zwiększenie skuteczności działań mających na celu minimalizowanie skutków zjawiska przemocy w rodzinie oraz pomoc osobom stosującym przemoc w rodzinie w zaprzestaniu stosowania przemocy.

Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Na terenie powiatu powołana została **Powiatowa Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych**, która pełni funkcję organu opiniodawczo-doradczego, realizując następujące zadania:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji ich praw,
- opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz tych osób i ocenia ich realizację,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Ponadto na terenie powiatu prężnie działa **Milickie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych w Miliczu**. MSPDiON zajmuje się szeroko rozumianym wsparciem osób niepełnosprawnych z powiatu milickiego, oraz powiatów ościennych. Oprócz tradycyjnie rozumianych form terapii, placówki funkcjonujące w ramach MSPDiON obficie korzystają z wszelkich nowości, a ich oferta stale się poszerza.

W 2022 roku, w ramach pozyskanych na ten cel środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych łącznej wysokości 1 865 834,73 zł udało się Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu dofinansować i zrealizować: Warsztaty Terapii Zajęciowej, turnusy rehabilitacyjne, likwidacja barier architektonicznych,

dofinansowanie do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji, turystyki osób niepełnosprawnych.

Powiat Milicki podpisał także w 2022 roku dwie umowy na realizację programu „Samodzielność – Aktywność – Mobilność” w ramach zorganizowania dostępnego mieszkania oraz mieszkania dla absolwenta. Jednostką organizacyjną wskazaną przez Powiat jest PCPR w Miliczu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu w 2022 r. zostało zakwalifikowane do projektu „Ośrodek Wsparcia Architektury Dostępnej (OWDA) - kompleksowe usługi w zakresie dostępności architektonicznej dla podmiotów publicznych”. W ramach projektu PCPR otrzymało wsparcie doradcze, informacyjne, merytoryczne i audytowe.

PCPR realizuje również pilotażowy program „Aktywny Samorząd”, który wspiera osoby niepełnosprawne na terenie powiatu. Umożliwiono składanie wniosków online poprzez System Obsługi Wsparcia (SOW) od 1 marca 2020, co szczególnie zyskało na znaczeniu w okresie pandemii COVID-19. Program oferował (w Module I) wsparcie w likwidacji barier transportowych, dostępu do społeczeństwa informacyjnego oraz poruszaniu się. W obszarze edukacji, Module II, udzielano pomocy osobom niepełnosprawnym w zdobywaniu wykształcenia na poziomie wyższym, obejmującym różne formy nauki.

Zawarto również umowy w ramach realizacji programu „Wyrównywania Różnic Między Regionami”, a projekty obejmowały m.in. obszary edukacji, dostępności, mobilności i modernizacji budynków.

Wydatki na pomoc społeczną z roku na rok są coraz wyższe, jednak procentowy udział wydatków w powiatowym budżecie spadł o ok. 3% w 2022 roku w porównaniu do roku 2020.

Tabela 23. Wydatki na pomoc społeczną (dział 852)

	2020	2021	2022
Kwota wydatków na pomoc społeczną [zł]	13 843 725,71	15 037 692,97	16 080 837,87
Wydatki wykonanie ogółem [zł]	61 065 325,04	64 697 142,36	81 728 149,96
Procentowy udział wydatków na pomoc społeczną w budżecie [%]	22,67	23,24	19,68

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z wykonania budżetu Powiatu Milickiego.

1.12. Otoczenie powiatu i współpraca samorządowa

W powiecie milickim zgodnie ze stanem na sierpień 2023 roku było zarejestrowanych:

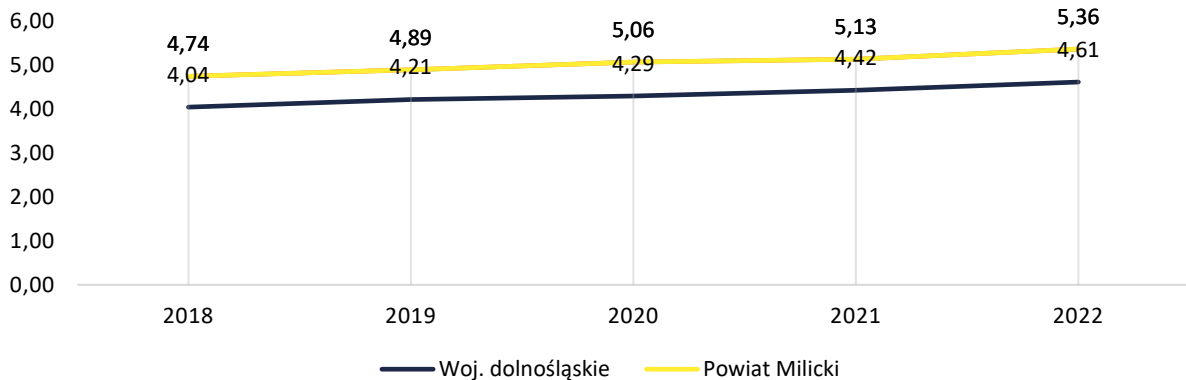
- 39 stowarzyszeń zwykłych,
- 27 uczniowskich klubów sportowych,
- 30 stowarzyszeń kultury fizycznej nieprowadzących działalności gospodarczej,
- 113 stowarzyszeń wpisanych do systemu KRS.

Są to organizacje o charakterze sportowym, oświatowym, kulturalnym, religijnym, społecznym lub innym. Do ich głównych zadań należy wsparcie działań z zakresu upowszechnienia kultury

fizycznej i sportu, kultury, sztuki, oświaty, promocji zdrowego trybu życia czy dziedzictwa narodowego.

Wykres poniżej przedstawia liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 000 mieszkańców dla średniej powiatu milickiego i średniej województwa dolnośląskiego. Zauważa się tendencję wzrostową w obu przypadkach, a średnia dla powiatu znacznie przekracza średnią wojewódzką na przestrzeni badanych lat.

Wykres 9. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne przypadające na 1 000 mieszkańców w latach 2018-2022 w powiecie milickim oraz województwie dolnośląskim

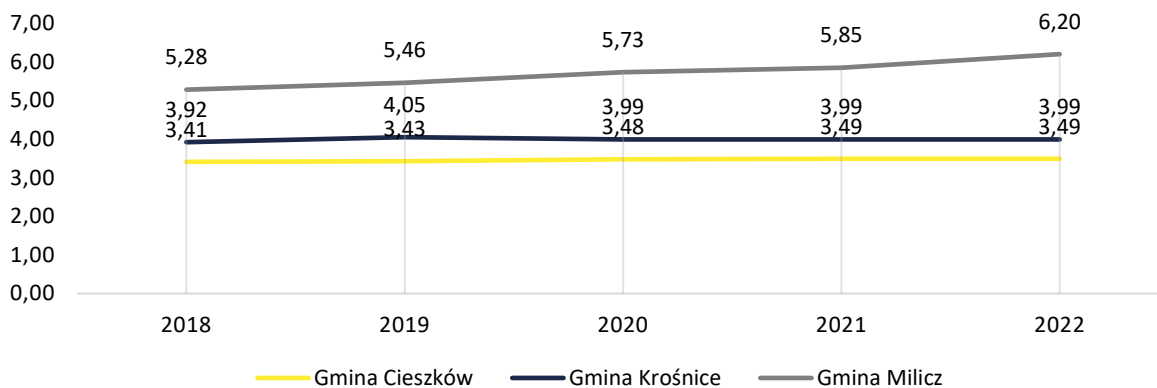

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizie wyżej opisywanego wskaźnika poddano wszystkie gminy powiatu milickiego. Gmina Milicz wyróżnia się na tle pozostałych. Gmina Cieszków i Gmina Krośnice w latach 2018-2022 wykazywały niższą wartość wskaźnika niż średnia wojewódzka.

Wykres 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne przypadające na 1 000 mieszkańców w latach 2018-2022 w gminach powiatu milickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

W ramach otwartego konkursu ofert w 2022 organizacjom przyznano dofinansowania w następujących obszarach:

- Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (800,00 zł);
- Nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie (1 400,00 zł);
- Turystyka i krajoznawstwo (4 000,00 zł);
- Ochrona i promocja zdrowia (2 000,00 zł);
- Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych (1 000,00 zł);
- Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej (18 000,00 zł).

Ogółem przeznaczono 27 200,00 zł.

W trybie małych grantów przeznaczono 2 000,00 zł. W 2022 roku Zarząd Powiatu Milickiego ogłosił także otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego pn. „Pełnienie funkcji wiodącego ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego w powiecie milickim na lata 2022-2026” uchwałą Nr 337/2022 z dnia 20.09.2022 r., do którego wniosek złożyła jedna organizacja Milickie Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych. W ramach ogłoszonego konkursu, którego realizacja obejmuje lata 2022-2026 i opiewa na kwotę 3 640 560,00 zł, wyłoniono Milickie Stowarzyszenie Przyjaciół i Dzieci Niepełnosprawnych do realizacji zadania.

Ponadto Powiat milicki jest członkiem:

- **Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo dla Doliny Baryczy”**, które charakteryzuje się działaniami na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu.
- **Stowarzyszenia Gmin i Powiatów „Dolnośląska Kraina Rowerowa”** wspierającego samorządy w sferze rozwoju turystyki, rekreacji, wypoczynku oraz kultury.
- **Związku Powiatów Polskich** wspierającego ideę samorządu terytorialnego.
- **Związku Powiatów Województwa Dolnośląskiego** – w ramach członkostwa Powiat milicki zajmuje się m.in. tworzeniem numerycznych map geodezyjnych, map analogowych, sieci uzbrojeń, informatyzacja zasobu geodezyjnego.

1.13. Bezpieczeństwo publiczne

Do zadań własnych powiatu należy utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrona przeciwpowodziowa, w tym wyposażenie i utrzymanie powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, ochrona przeciwpożarowa i zapobieganie innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, jak również działania w obszarze obronności. Za bezpieczeństwo mieszkańców odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Miliczu nieposiadająca podległych komisariatów i posterunków Policji na terenie powiatu milickiego.

Przestępczość

Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców w powiecie milickim w latach 2020-2022 wykazuje tendencję wzrostową. Na tle grupy porównawczej średnia ta jest jednak niższa od wojewódzkiej i krajowej. Obecna tendencja jest wyraźnie spadkowa – w 2023 roku zanotowano łącznie 568 przestępstw, co stanowi 86,06% przestępstw z 2022 roku.

Tabela 24. Przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1 000 mieszkańców w latach 2018-2022 w powiecie milickim

	Przestępstwa stwierdzone przez Policję ogółem na 1 000 mieszkańców				
	2018	2019	2020	2021	2022
Kraj	19,99	20,75	20,05	21,61	22,81
Województwo dolnośląskie	25,76	26,76	25,66	28,19	29,03
Powiat milicki	13,59	13,81	13,09	13,94	17,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Szczegółową strukturę przestępczości przedstawia tabela poniżej. W 2022 r. najczęściej popełniano najwięcej przestępstw o charakterze kryminalnym oraz przeciwko mieniu.

Tabela 25. Charakter przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1000 mieszkańców w powiecie milickim w 2022 roku

Rodzaj przestępstwa	Przestępstwa stwierdzone przez Policję na 1000 mieszkańców
o charakterze kryminalnym	11,45
przeciwko mieniu	8,69
o charakterze gospodarczym	2,53
przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	2,26
drogowe	2,06
przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	1,31
przeciwko rodzinie i opiece na	1,14
przeciwko życiu i zdrowiu	0,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Na przestrzeni lat 2020-2022 w powiecie milickim zmalał wskaźnik wykrywalności przestępstw, co jest zjawiskiem niekorzystnym. Sytuacja ta jest charakterystyczna dla średniej krajowej oraz wojewódzkiej. Istnieje więc potrzeba podjęcia działań mających na celu

poprawę wskaźnika wykrywalności przestępstw na terenie powiatu milickiego poprzez zwiększenie efektywności i współpracy organów ścigania oraz zaangażowanie społeczności lokalnej.

Tabela 26. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w powiecie milickim na tle grupy porównawczej w latach 2020-2022

	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję – ogółem [%]				
	2018	2019	2020	2021	2022
Kraj	74,3	73,1	73,3	71,2	71,1
Województwo dolnośląskie	65,4	66,3	65,5	65,3	63,0
Powiat milicki	80,2	80,9	80,9	76,1	73,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności w powiecie milickim wykazuje tendencję malejącą, a sam wskaźnik jest niższy niż wskaźnik dla województwa oraz nieco wyższy niż wskaźnik dla całego kraju. Powiat milicki charakteryzuje jednak wysoki wskaźnik ofiar śmiertelnych na tle grupy porównawczej, aczkolwiek w 2023 roku była tylko jedna ofiara śmiertelna, co jest znacznym spadkiem w stosunku do 2022 roku, gdy były trzy ofiary śmiertelne wypadków drogowych.

Tabela 27. Wypadki drogowe oraz ofiary śmiertelna na 100 000 mieszkańców w powiecie milickim na tle grupy porównawczej

	wypadki drogowe na 100 tys. ludności					ofiary śmiertelne na 100 tys. ludności				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Kraj	82,5	78,9	61,7	60,1	56,4	9,29	9,09	6,52	5,91	5,01
Województwo dolnośląskie	74,0	66,5	54,1	59,6	64,6	8,93	9,09	5,66	6,17	4,77
Powiat milicki	72,8	64,9	66,1	66,5	58,5	8,54	13,69	8,27	2,77	8,36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Na przestrzeni lat 2018-2022 w powiecie Milickim zmalała liczba wypadków jak i rannych, liczba ofiar śmiertelnych utrzymuje się na stałym, jednak niskim poziomie.

Tabela 28. Wypadki ogółem, ofiary śmiertelne oraz ranni w powiecie milickim w latach 2018-2022

wypadki ogółem					ofiary śmiertelne					ranni				
2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
27	24	24	24	21	3	5	3	1	3	38	41	31	30	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Przyczynami powstawania zagrożeń w ruchu drogowym jest częstokroć nieprzestrzeganie obowiązujących przepisów, stale rosnąca liczba pojazdów mechanicznych poruszających się po drogach powiatu oraz stopniowa degradacja technicznego stanu nawierzchni drogowych.

Ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa

Za bezpieczeństwo pożarowe i ratownictwo w powiecie milickim odpowiada **Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Miliczu**. Wspierają ją następujące jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

- włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG): OSP Cieszków, OSP Milicz, OSP Bartniki, OSP Sułów, OSP Wierzchowice, OSP Bukowice.
- niewłączone do KSRG: OSP Guzowice, OSP Brzezina, OSP Ujazd, OSP Dziadkowo, OSP Pakosławsko, OSP Czatkowice, OSP Potasznia, OSP Gądkowice, OSP Wziąchowo Wielkie, OSP Latkowa, OSP Nowy Zamek, OSP Pracze, OSP Ruda Sułowska, OSP Olsza, OSP Kuźnica Czeszycka, OSP Brzostowo, OSP Łazy Wielkie, OSP Grabownica.

Poniższa tabela przedstawia liczbę pożarów oraz miejscowych zagrożeń na terenie powiatu milickiego w latach 2020-2022. W powiecie na przestrzeni lat 2018-2022 spadła liczba pożarów, jednak wzrosła liczba miejscowych zagrożeń, co w wyniku daje wzrost zdarzeń ogółem w 2022 roku o ponad 120 w porównaniu z pierwszym badanym rokiem (2018).

Tabela 29. Wykaz zdarzeń w postaci pożarów oraz miejscowych zagrożeń na terenie powiatu milickiego w latach 2020-2022

		2018	2019	2020	2021	2022
zdarzenia ogółem	Kraj	502 055	512 514	583 253	579 715	608 818
	Województwo dolnośląskie	46 127	44 021	49 192	43 572	45 640
	Powiat milicki	786	676	977	901	909
pożary razem	Kraj	149 434	153 520	128 754	106 466	135 965
	Województwo dolnośląskie	18 363	15 490	13 634	10 970	14 900
	Powiat milicki	262	191	164	149	188
miejscowe zagrożenia razem	Kraj	311 978	316 194	413 865	428 041	424 958
	Województwo dolnośląskie	23 876	24 471	31 827	28 721	26 723
	Powiat milicki	495	450	782	713	683

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Analizując wskaźnik pożarów oraz miejscowych zagrożeń przypadających na 1000 osób zauważa się, iż wartości dla Powiatu milickiego są wyższe niż średnie wojewódzkie i krajowe.

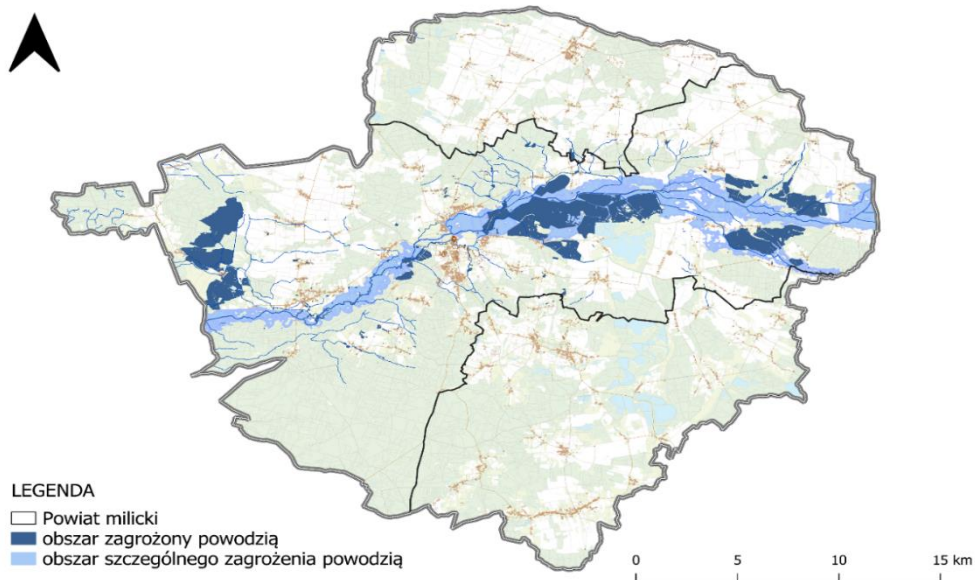
Obserwowany wzrost liczby pożarów wskazuje na potrzebę podjęcia działań prewencyjnych oraz zwiększenia przygotowania do sytuacji awaryjnych. Konieczne jest zwiększenie działań edukacyjnych wśród mieszkańców dotyczących zasad bezpieczeństwa przeciwpożarowego, takich jak prawidłowe korzystanie z urządzeń grzewczych czy zachowanie w razie wybuchu pożaru. Służby odpowiedzialne za kontrolę przestrzegania przepisów przeciwpożarowych powinny intensyfikować swoje działania i egzekwować przepisy wobec osób i firm, które je naruszają.

Obszar powiatu położony jest na terenach zagrożenia powodziowego zarówno na skutek wystąpienia z brzegów rzeki Baryczy, jak również na terenach lokalnych podtopień w czasie roztopów i deszczów nawalnych. Na terenie Powiatu milickiego występuje zagrożenie wystąpienia powodzi średnio raz na 10 lat (prawdopodobieństwo 10%) oraz raz na 100 lat (prawdopodobieństwo 1%). Obszarami zagrożonymi powodzią są głównie tereny upraw rolnych, tereny leśne oraz część terenów z luźną zabudową mieszkalną. Ponadto w powiecie milickim istnieje ryzyko wystąpienia lokalnych podtopień z mniejszych cieków wodnych, wynikających z długotrwałych lub przelotnych opadów atmosferycznych o znacznym nasileniu.

Ponadto istnieje ryzyko, że w przyszłości zjawiska powodziowe będą występować ze zwiększoną częstotliwością. Wyniki przeanalizowanych scenariuszy wskazują na zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych silnymi opadami, mogących powodować zalewanie obszarów, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna.

Rys. 2. Zagrożenie powodziowe dla powiatu milickiego

Źródło: opracowanie własne.

Ochrona przed powodzią nie powinna skupiać się wyłącznie na metodach technicznych, ale również stosować metody nietechniczne tj. zalesianie wododziałów, odtwarzanie naturalnej retencji na terenach dolin rzecznych i w lasach, przywracanie retencji glebowo-gruntowej, spowalnianie odpływu wód przez renaturyzację cieków, zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych i sterowanie systemem melioracji szczegółowej itp.

Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego

Siedzibą Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego jest Starostwo Powiatowe w Miliczu, przy ul. Wojska Polskiego 38. Koordynację pracy Centrum realizuje pracownik na stanowisku pracy ds. ochrony ludności cywilnej i zarządzania kryzysowego w Wydziale Organizacji i Spraw Obywatelskich. Centrum pełni całodobowy dyżur w celu zapewnienia

przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego: w godzinach pracy, tj. 7:30-15:30 w poniedziałki, wtorki, czwartki i piątki oraz 8:00-16:00 w środy w Starostwie Powiatowym w Miliczu, po godzinach pracy – całodobowy dyżur telefoniczny pod numerem: 506 200 809.

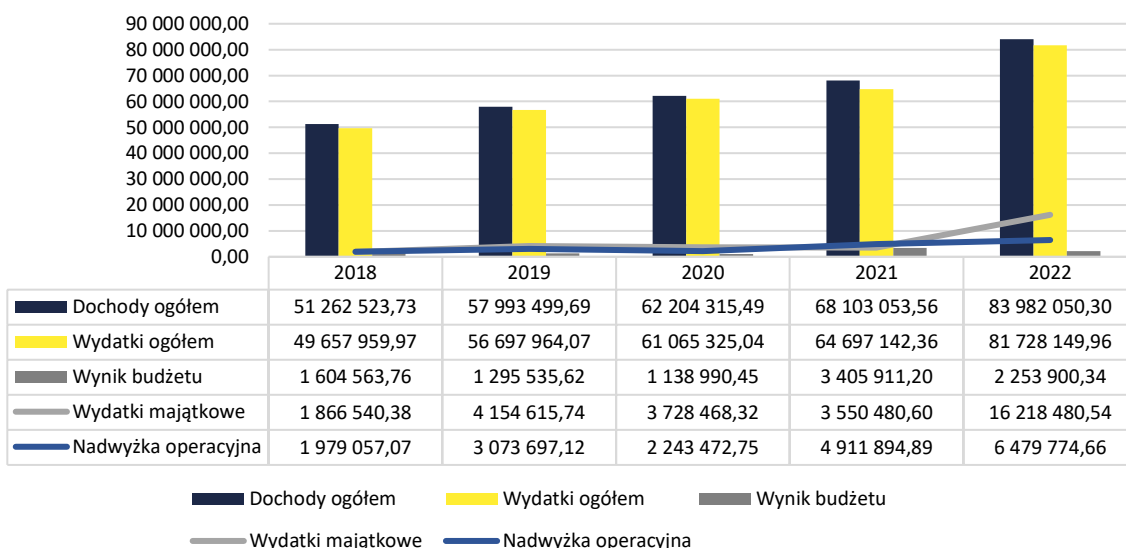
1.14. Stan finansów samorządowych

Struktura dochodów i wydatków

W latach 2018-2022 dochody Powiatu Milickiego corocznie się zwiększały z poziomu 51,26 mln zł w 2018 roku do 83,98 mln zł w 2022 roku. Największy wzrost nastąpił w 2022 roku, kiedy to dochody zwiększyły się o 15,88 mln zł w porównaniu z rokiem poprzednim. Wynikał on z pozyskania wielokrotnie wyższych, w porównaniu do poprzednich lat, dotacji i środków przeznaczonych na inwestycje w kwocie prawie 11,63 mln zł. Największy ich poziom Powiat uzyskał na realizację zadań w obszarze dróg publicznych powiatowych w ramach działu Transport i łączność (11,54 mln zł). Kolejnymi obszarami były: pozostała działalność w ramach działu Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (52,67 tys. zł) oraz zadania z zakresu geodezji i kartografii w ramach działu Działalność usługowa (30,00 tys. zł).

Tendencję wzrostową miały również wydatki Powiatu, choć w żadnym z analizowanych lat nie przewyższyły one dochodów budżetu, co skutkowało corocznym dodatnim wynikiem finansowym. Najwyższa nadwyżka budżetowa wystąpiła w 2021 roku i wynosiła 3,41 mln zł. Pozytywnym aspektem jest również fakt, że stopniowo wzrastała nadwyżka operacyjna, czyli różnica między dochodami a wydatkami bieżącymi. W 2018 roku wynosiła ona 1,98 mln zł a w 2022 roku wzrosła ponad trzykrotnie kształtując się na poziomie 6,48 mln zł, co stanowiło prawie 8% w stosunku do dochodów ogółem. Wskazaną tendencję należy uznać za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków budżetowych w powiecie.

Wykres 11. Wykonanie budżetu powiatu milickiego w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźników finansowych Powiatu milickiego w latach 2018-2022 na tle powiatów województwa dolnośląskiego, a także wszystkich

powiatów w Polsce. Wynika z niej, że przeliczając dochody ogółem na mieszkańca, Powiat milicki osiągał lepsze wyniki na tle średnich dla grup porównawczych. Co więcej, corocznie one wzrastały. Korzystny wynik uzyskały również dochody własne na mieszkańca będąc na prawie dwukrotnie wyższym poziomie w stosunku do średniej dla wszystkich powiatów.

Biorąc pod uwagę strukturę budżetu, wyniki dla Powiatu milickiego są niższe w stosunku do średniej dla powiatów. Udział dochodów własnych (obrazujących lokalny potencjał społeczno-gospodarczy) do dochodów ogółem wynosił średnio 37%, a udział podatku PIT i CIT w dochodach ogółem – około 15%. Pozytywnym aspektem jest fakt, że od 2020 roku ulegają one poprawie – w 2022 roku wskaźnik dochodów własnych w ogólnych dochodach Powiatu przewyższył średnią dla powiatów województwa dolnośląskiego oraz wszystkich powiatów Polski.

Kolejnym wskaźnikiem zaprezentowanym w tabeli jest poziom pokrycia wydatków budżetu dochodami własnymi. Wyższy poziom wskaźnika informuje o samodzielności finansowej jednostki. Dla Powiatu milickiego był on również na poziomie niższym od średniej dla grupy porównawczej w analizowanych latach, choć w 2022 roku osiągnął korzystniejszy wynik. Następnym ze wskaźników – wskaźnik samofinansowania – oznacza możliwości Powiatu do samodzielnego finansowania realizowanych zadań inwestycyjnych i wyrażony jest przez udział nadwyżki operacyjnej i dochodów majątkowych w wydatkach majątkowych. W powiecie milickim, ze względu na wyższy poziom uzyskiwanej nadwyżki operacyjnej w stosunku do ponoszonych nakładów inwestycyjnych, osiągnął on najwyższe wartości w 2018 i 2021 roku (kolejno 186% i 196%). W pozostałych latach wartości nie przekraczały 132% i były niższe w stosunku do średniej dla powiatów województwa dolnośląskiego.

Ostatni wskaźnik przedstawia średni udział nadwyżki operacyjnej w stosunku do dochodów budżetowych, który informuje o potencjalnych zdolnościach i możliwościach jednostki do spłaty zobowiązań oraz finansowania wydatków o charakterze inwestycyjnym. Zakłada się, że jednostka o stabilnej sytuacji finansowej powinna osiągać ten wskaźnik na poziomie 5-10%. Dla Powiatu Milickiego wynosił on średnio niecałe 6%, co było niższym wynikiem w stosunku do grup porównawczych. Oznacza to niższą zdolność kredytową jednostki, choć od 2021 roku ulega ona stopniowej poprawie.

Tabela 30. Średnie wartości wskaźników finansowych powiatu milickiego na tle grupy porównawczej w latach 2018-2022

Wskaźnik	2018	2019	2020	2021	2022	średnia w latach 2018-2022		
						Powiat milicki	powiaty woj. dolnośl.	powiaty Polski
Dochody ogółem na mieszkańca (zł)	1 382,00	1 567,43	1 719,11	1 890,02	2 344,16	1 780,55	908,70	883,90
Dochody własne na mieszkańca (zł)	507,80	614,27	588,06	682,37	955,01	669,50	364,86	344,18
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem (%)	36,74	39,19	34,21	36,10	40,74	37,40	40,08	38,84
Udział dochodów z PIT i CIT w dochodach ogółem (%)	14,42	14,20	13,50	14,02	17,01	14,63	22,96	20,40
Udział dochodów własnych w wydatkach ogółem (%)	37,93	40,08	34,85	38,00	41,86	38,55	41,44	39,75
Wskaźnik samofinansowania (udział nadwyżki operacyjnej i dochodów majątkowych w wydatkach majątkowych) (%)	185,96	131,18	130,55	195,93	113,90	151,50	134,93	114,62
Zdolność kredytowa (udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem) (%)	3,86	5,30	3,61	7,21	7,72	5,54	6,92	8,24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższe wskaźniki finansowe zestawiono również dla gmin wchodzących w skład powiatu milickiego. Najwyższe dochody własne osiągnęła gmina Krośnice generująca ponad 3,3 tys. zł na mieszkańca, stanowiące 53% w stosunku do ogólnych dochodów i wydatków Gminy. Dalej w kolejności była gmina Milicz, dla której wskaźniki były kolejno o 945,70 zł oraz o 11 p.p. niższe. Średnie dochody własne na mieszkańca w gminach powiatu milickiego w latach 2018-2022 wynosiły 2 545,75 zł, a średni udział dochodów własnych w dochodach i wydatkach ogółem stanowił kolejno 43% i 44%. W porównaniu do średniej dla gmin, powiat milicki osiągał wyższe wartości jedynie w przypadku wskaźnika samofinansowania.

Tabela 31. Średnie wartości wskaźników finansowych powiatu milickiego oraz gmin wchodzących w jego skład w latach 2018-2022

JST	Do/M	Dw/M	Dw/Do (%)	Pc/Do (%)	Dw/Wo (%)	(No+Dm)/Wm (%)	No/Do (%)
Powiat milicki	1 780,55	669,50	37,4	14,6	38,5	151,5	5,5
Gmina Cieszków	5 649,37	1 873,91	32,8	15,0	34,1	140,4	7,9
Gmina Krośnice	6 363,92	3 349,52	52,5	14,5	52,7	111,8	9,9
Gmina Milicz	5 817,58	2 403,82	41,2	15,7	42,1	119,6	5,4
Średnia dla gmin powiatu milickiego	5 917,13	2 545,75	42,9	15,3	43,7	117,1	6,8

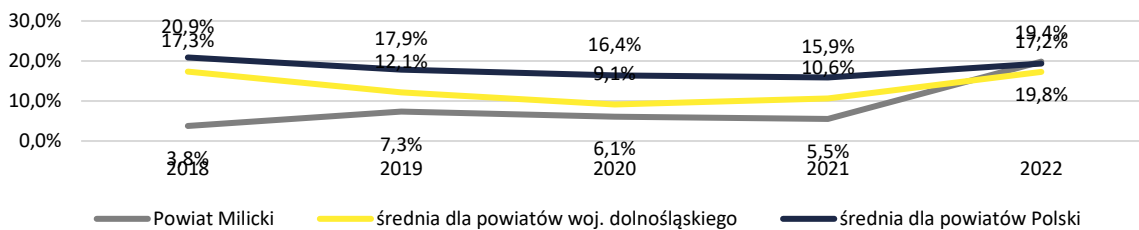
Objaśnienia: Do – dochody ogółem, M – liczba mieszkańców, Dw – dochody własne, Pc – udziały w podatkach centralnych, Wo – wydatki ogółem, Wm – wydatki majątkowe, No – nadwyżka operacyjna, Dm – dochody majątkowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Działalność inwestycyjna

W latach 2018-2021 średnia wartość wydatków majątkowych Powiatu Milickiego wynosiła 5,7% w stosunku do ogólnych wydatków (około 3,3 mln zł) i była niższa w stosunku do średniej dla powiatów województwa dolnośląskiego i całego kraju. Wzrost wydatków majątkowych nastąpił w 2022 roku, kiedy to zwiększyły się one do kwoty 16,2 mln zł, stanowiąc 19,8% wydatków ogółem i przewyższając wyniki dla grup porównawczych

Wykres 12. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem powiatu milickiego na tle województwa i kraju w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela poniżej przedstawia główne zadania inwestycyjne powiatu milickiego o wartości powyżej 500 tys. zł przeprowadzone w latach 2018-2022. Większość inwestycji dotyczyła działań w zakresie rozwoju dróg, a największymi z nich były działania realizowane w 2022 roku tj. wykonanie przebudowy drogi powiatowej nr 1441 D – ul. Powstańców Wielkopolskich w Miliczu na odc. od ul. Trzebnickiej do ul. Składowej o wartości prawie 5,9 mln zł, z czego 4,37 mln zł zostało dofinansowane z programu Polski Ład oraz wykonanie remontu drogi powiatowej nr 1400 D na odcinku Słącno – Poradów o wartości prawie 6 mln zł, zrealizowane w porozumieniu z gminą Milicz, która przekazała dofinansowanie w kwocie 1,23 mln zł i Wojewodą Dolnośląskim, który w ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg przekazał dofinansowanie w kwocie prawie 3 mln zł.

Z tego względu największy udział wydatków majątkowych miały corocznie wydatki w dziale Transport i łączność (średnio 73,5%, z czego ponad 96% w 2019 i 2022 roku).

Tabela 32. Zadania inwestycyjne powiatu milickiego o wartości powyżej 500 tys. zł w latach 2018-2022

Nazwa zadania	Wykonanie
2018	
Zakup tomografu wraz z oprogramowaniem	1 265 264,58
2019	
Przebudowa drogi powiatowej nr 1436 D na odcinku Grabownica	2 703 171,00
Remont drogi powiatowej nr 1441 D na odcinku Wałkowa – Wąbnice do skrzyżowania z drogą powiatową nr 1440 D	824 122,51
2020	
Polepszenie parametrów technicznych drogi powiatowej numer 1432 D na odcinku Braclaw-Potasznia	949 941,12
Wykonanie nakładek w technologii masą na gorąco grubość 4 cm wraz z przebudową i uzupełnieniem poboczy	934 455,29
2021	
Polepszenie parametrów technicznych drogi powiatowej nr 1441 D na odcinku od skrzyżowania z ul. Powstańców Wielkopolskich do nowej nawierzchni przed miejscowością Wałkowa	604 908,05
Przebudowa drogi powiatowej nr 1400 D na odcinku od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 439 w m Sułów do granicy powiatu w m Gruszcza	1 229 329,80
2022	
Przebudowa drogi pow.nr 1401D z budową przejścia dla pieszych w Rudzie Sułowskiej	545 041,74
Przebudowa drogi powiatowej nr 1421D na odcinku od końca m Cieszków do skrzyżowania z drogami nr 1422D i 1423D	669 915,90
Przebudowa drogi powiatowej ul. Powstańców Wielkopolskich	5 875 114,03
Remont drogi powiatowej nr 1436D na odcinku od miejscowości Borzynowo do miejscowości Stara Huta	1 624 651,17
RFDS Remont drogi powiatowej nr 1400D na odcinku Słężno-Paradów	5 999 314,87
Wykonanie nakładek w technologii masą na gorąco grubość 4 cm wraz z przebudową i uzupełnieniem poboczy	878 204,17

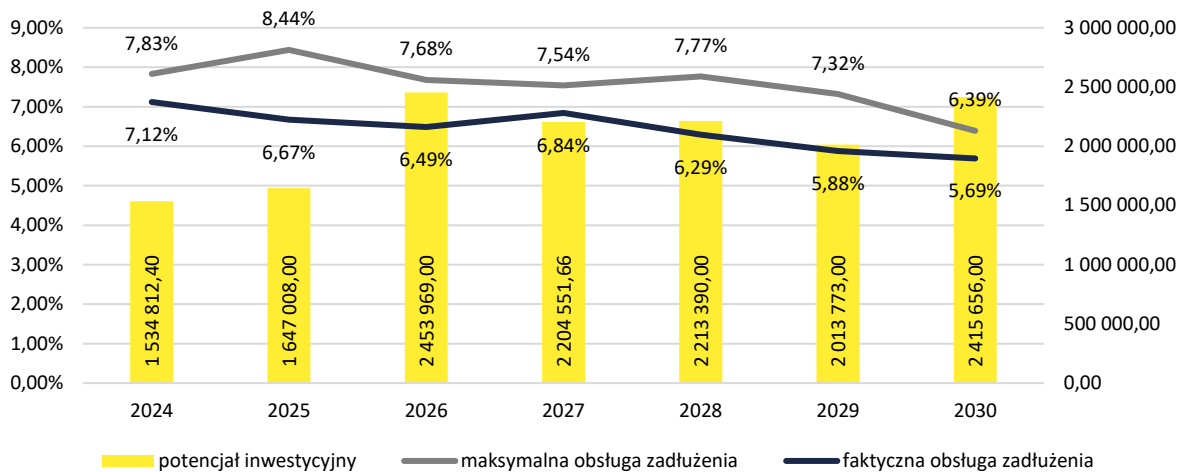
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 zgodnie z uchwałą Nr LX/218/2023 Rady Powiatu Milickiego z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Milickiego na lata 2023-2036. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych powiatu w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań jednostki w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt obsługi zadłużenia Powiatu milickiego pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań. Najniższa różnica między wskaźnikami występuje w 2027 i 2030 roku i wynosi 0,7 p.p. Na koniec 2022 roku kwota zadłużenia wyniosła prawie 20,9 mln zł, a spłata zobowiązań planowana jest do końca 2036 roku.

Wykres 13. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia powiatu milickiego na lata 2024-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Nr LX/218/2023 Rady Powiatu Milickiego z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie zmian Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu milickiego na lata 2023-2036.

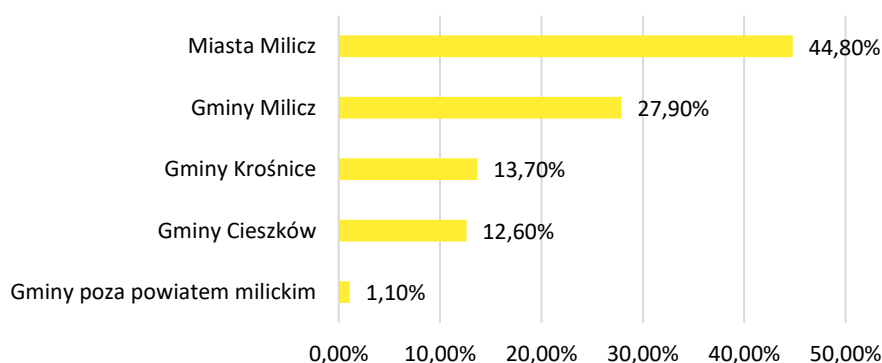
Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Powiatu rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2024-2030. Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w tym okresie wyniesie około 14,48 mln zł.

2. Ocena jakości życia w powiecie milickim na podstawie wyników badań ankietowych

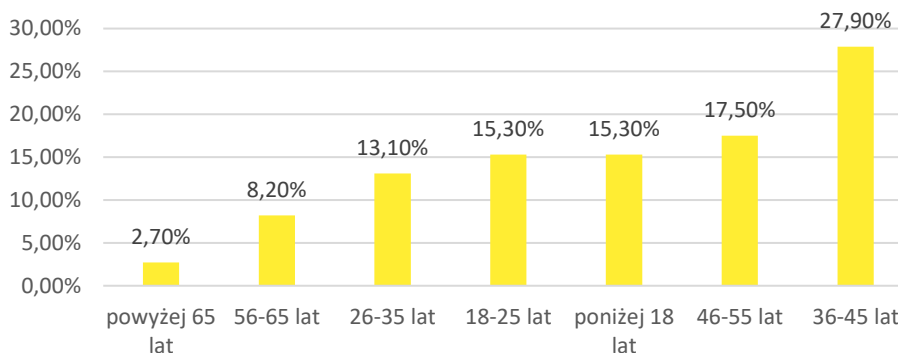
Uzupełnieniem diagnozy stanu społeczno-gospodarczego powiatu milickiego jest przeprowadzone badanie ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza online. Jego celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Powiecie, zbadanie potrzeb mieszkańców oraz określenie priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były w dniach od **19 września do 31 października 2023 roku**. Respondenci odpowiadali na szereg pytań zamkniętych oraz jedno pytanie otwarte, które obejmowały takie bloki tematyczne jak gospodarka, infrastruktura, środowisko i przestrzeń, społeczeństwo, edukacja, turystyka, rekreacja i kultura. Łącznie zebrano **183 ankiety**. Wśród respondentów dominowały kobiety (63,40%) oraz mieszkańcy miasta Milicz (44,80%). Pod względem wieku mieszkańców najczęściej z nich było w przedziale 36-45 lat (27,90%) oraz 46-55 (17,50%). Z kolei analizując strukturę wykształcenia, przeważały osoby z wykształceniem wyższym (61,20%), 60,10% wszystkich respondentów było osobami pracującymi. Szczegóły ukazują wykresy poniżej.

Rysunek 10. Respondenci według miejsca zamieszkania

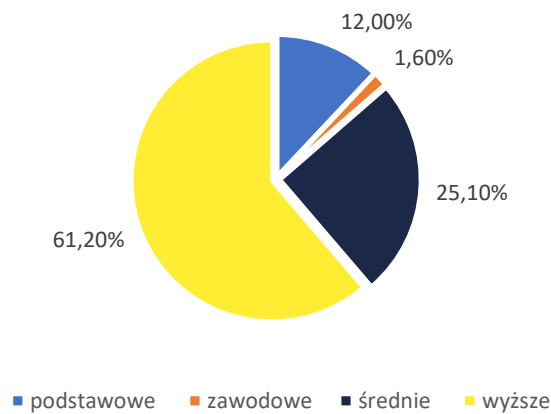
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Rysunek 11. Respondenci według wieku

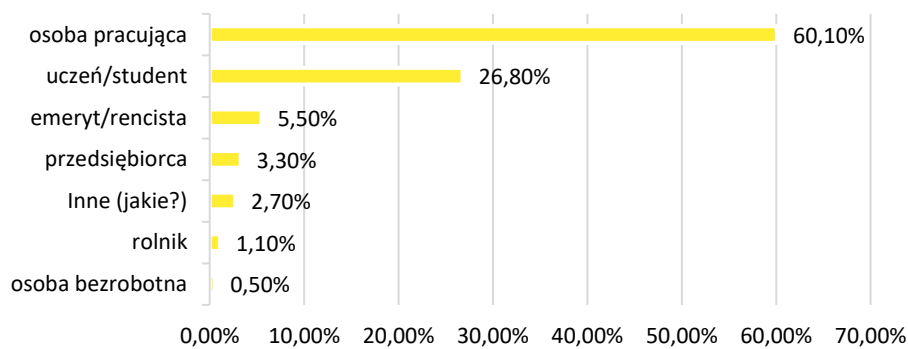

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Rysunek 12. Respondenci według wykształcenia

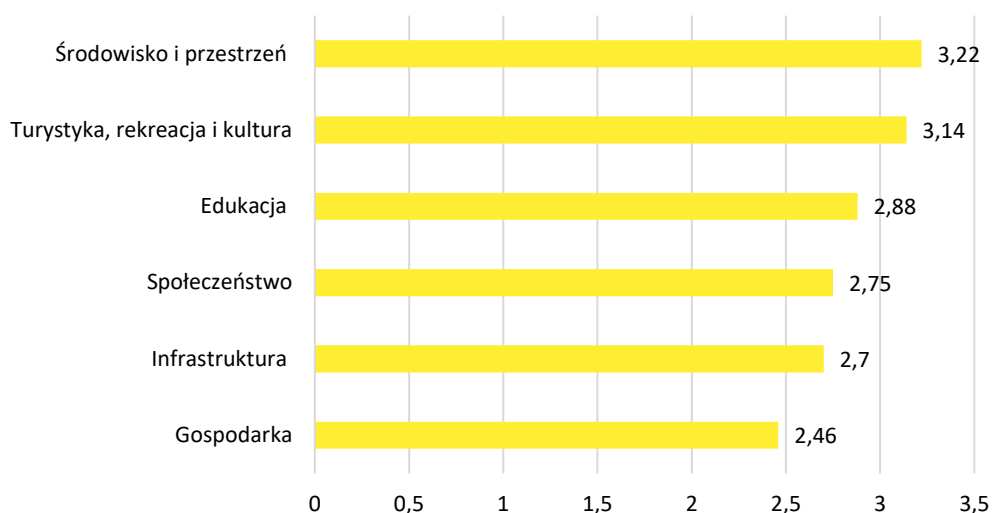
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Rysunek 13. Respondenci według zatrudnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Ocena sytuacji powiatu milickiego

W ankiecie mieszkańcy Powiatu Milickiego poproszeni zostali o ocenę w skali od 1 do 5 (gdzie 1 oznaczało ocenę bardzo złą, a 5 – ocenę bardzo dobrą), sytuacji w poszczególnych obszarach funkcjonowania regionu. Najlepiej respondenci ocenili działania w zakresie środowiska i przestrzeni (średnia ocen: 3,22) oraz turystyki, rekreacji i kultury (3,14). Najniżej natomiast oceniono gospodarkę – 2,46 oraz infrastrukturę – 2,7. Średnia ocen dla wszystkich obszarów to 2,86.

Rysunek 14. Poziom rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Najniżej oceniony ze wszystkich obszarów został dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,93). Mieszkańcy nisko ocenili także dostępność transportu zbiorowego, możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Powiatu, rozwój instalacji pozyskujących energię oraz jakość funkcjonowania placówek opieki zdrowotnej. Najwyżej oceniono walory środowiska przyrodniczego Powiatu – 4,24. Równie wysoko oceniono atrakcyjność turystyczną, sieć ścieżek pieszo-rowerowych, jakość powietrza oraz dostępność do szkół ponadpodstawowych. Szczegóły ukazuje tabela poniżej.

Tabela 33. Oceny poszczególnych obszarów według ankietowanych

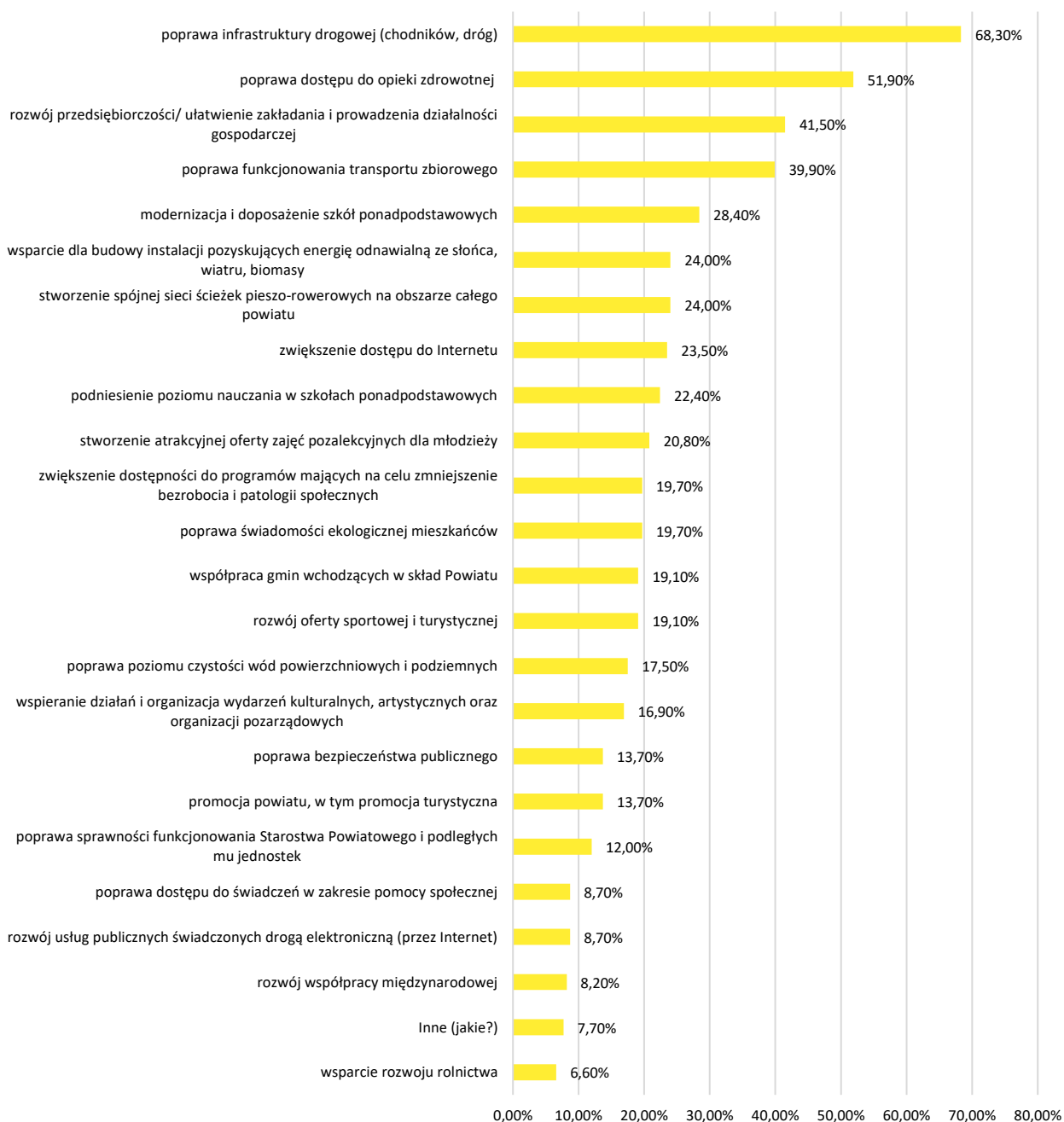
Gospodarka	
Dostępność transportu zbiorowego (publicznego, prywatnego)	2,09
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie Powiatu	2,23
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie Powiatu	2,40
Atrakcyjność inwestycyjna Powiatu	2,50
Połączenia komunikacyjne z większymi miastami	2,52
Dostępność instytucji i placówek usługowych	2,99
Infrastruktura	
Rozwój instalacji pozyskujących energię z OZE na terenie Powiatu	2,25
Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (np. osób starszych, osób z niepełnosprawnościami)	2,41
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)	2,51
Jakość dróg w Powiecie, w tym dojazdowych do sąsiednich miejscowości	2,59
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych	2,70
Sieć ścieżek pieszo-rowerowych na terenie Powiatu	3,73
Środowisko i przestrzeń	
Świadomość ekologiczną mieszkańców	2,57
Ofertę Powiatu w działaniach wspierających ochronę środowiska	2,80

Czystość terenów zieleni (lasów, parków)	3,01
Czystość wód powierzchniowych	3,06
Jakość powietrza na terenie Powiatu	3,62
Walory środowiska przyrodniczego Powiatu	4,24
Społeczeństwo	
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	1,93
Jakość funkcjonowania placówek opieki zdrowotnej na terenie Powiatu	2,33
Dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,63
Organizację i skuteczność działania systemu pomocy społecznej na terenie Powiatu	2,69
Aktywność społeczną mieszkańców	2,77
Jakość programów wsparcia oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy	2,77
Wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami (m.in. w Domach Pomocy Społecznej)	2,82
Wsparcie dzieci i młodzieży (m.in. w Placówkach Opiekuńczo-Wychowawczych, pieczy zastępczej)	2,92
Dostępność wsparcia oferowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu	2,93
Współpracę Starostwa Powiatowego z organizacjami pozarządowymi	2,96
Jakość funkcjonowania i obsługi klientów w Starostwie Powiatowym	3,12
Atrakcyjność Powiatu jako miejsca zamieszkania	3,16
Edukacja	
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach ponadpodstawowych na terenie Powiatu	2,67
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach ponadpodstawowych na terenie Powiatu	2,68
Dostępność wsparcia dla nauczycieli, rodziców i dzieci oferowanego przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Miliczu	2,78
Jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych) na terenie Powiatu	2,85
Jakość kształcenia w szkołach ponadpodstawowych na terenie Powiatu	2,93
Dostępność szkół ponadpodstawowych na terenie Powiatu	3,39
Turystyka, rekreacja i kultura	
Działania promocyjne Powiatu, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	2,76
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych	2,80
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej	3,10
Poziom bazy gastronomicznej	3,11
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie Powiatu	3,34
Atrakcyjność turystyczną Powiatu	3,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników z ankiet.

Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Powiatu, na które powinno się zwrócić szczególną uwagę w okresie realizacji Strategii do 2030 r. Wśród najczęściej wskazywanych znalazły się: poprawa infrastruktury drogowej (68,30%), poprawa dostępu do opieki zdrowotnej (51,90%), rozwój przedsiębiorczości/ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej (41,50%) oraz poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego (39,90%). Szczegóły ukazuje wykres poniżej.

Rysunek 15. Główne priorytety rozwoju Powiatu Milickiego według ankietowanych

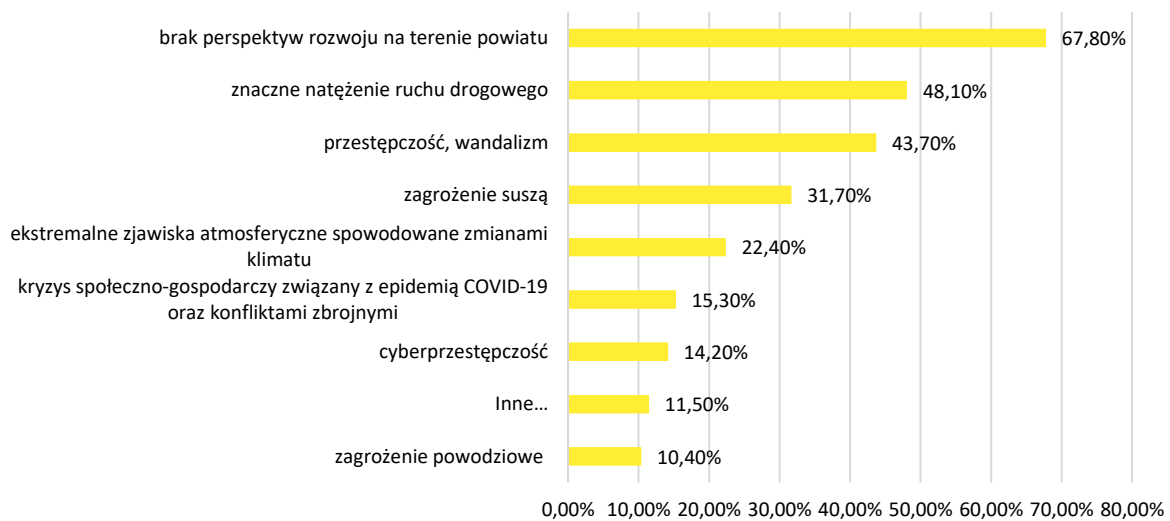
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet.

Dodatkowo mieszkańcy poproszeni zostali o wskazanie wizytówki powiatu milickiego, która może stanowić o jego konkurencyjności i wyróżniać go na tle innych jednostek. Najczęściej wskazywano na atrakcyjność turystyczną, lokalizację, naturę, położenie w Dolinie Baryczy, Stawy Milickie oraz ścieżki rowerowe.

Zagrożenie dla bezpieczeństwa Powiatu Milickiego

Ankietowanym zadano pytanie, co według nich stanowi największe zagrożenie dla bezpieczeństwa Powiatu Milickiego. Można było zaznaczyć 3 aspekty. Najczęściej wskazywano na brak perspektyw rozwoju na terenie Powiatu, znaczne natężenie ruchu drogowego oraz przestępczość i wandalizm. Wśród innych odpowiedzi pojawiały się: brak perspektyw dla młodzieży czy turyści, którzy nie dbają o ład i porządek oraz niekorzystne wskaźniki demograficzne.

Rysunek 16. Zagrożenia dla bezpieczeństwa Powiatu Milickiego według respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników z ankiet

3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Analizę dokonano w oparciu o wnioski z opisu charakterystyki Powiatu, dane liczbowe, opisowe i przestrzenne, wyniki badań ankietowych oraz wnioski z warsztatu diagnostycznego z władzą Powiatu, pracownikami Starostwa Powiatowego, zaproszonymi gośćmi dotyczącego określenia mocnych i słabych stron Powiatu Milickiego oraz szans i zagrożeń.

Analizę SWOT dla Powiatu Milickiego przedstawia poniższe zestawienie:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • korzystna dostępność komunikacyjna poza obszarem Powiatu (bliskość drogi ekspresowej, przebieg drogi krajowej, bliskość Wrocławia) jak i na terenie Powiatu pozwalająca na dojazd do każdej miejscowości • walory przyrodnicze oraz położenie w Dolinie Baryczy warunkujące wysoką atrakcyjność w oczach turystów • uwarunkowania naturalne – dużo lasów, stawów, obszarów chronionych, Dolina Baryczy – co skutkuje stosunkowo dobrą jakością powietrza na obszarach wiejskich • unikatowe zabytki na terenie Powiatu warunkujące jego atrakcyjność • rozwinięty system ścieżek m.in. pieszych, rowerowych, konnych, szlaków kajakowych • bogato rozwinięta infrastruktura sportowa oraz kulturalna • dobrze rozwinięty system edukacji (w tym infrastrukturalny) dający możliwości kształcenia zawodowego młodzieży i dorosłych • działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz jednostek podległych, w współpracy z ośrodkami gminnymi, wspierająca wszystkie grupy wiekowe na terenie powiatu • dobrze rozwinięty system pieczy zastępczej oraz powiększająca się baza rodzin zastępczych zawodowych • aktywne realizowanie wszystkich programów społecznych • rozwinięta działalność Powiatowego Urzędu Pracy skutkująca nieznacznymi wahaniami stopy bezrobocia oraz liczby osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> • zły stan nawierzchni dróg Powiatowych wpływający na komfort życia mieszkańców oraz ich bezpieczeństwo; konieczność ciągłej modernizacji dróg powiatowych zmniejszająca wielkość nakładów inwestycyjnych w pozostałych obszarach • brak zintegrowanego transportu publicznego • niedostateczna liczba miejsc parkingowych na terenie powiatu • ograniczone możliwości działalności gospodarczej ze względu na występowanie obszarów chronionych • brak bazy terenów inwestycyjnych dla branż możliwych do rozwijania na terenach cennych przyrodniczo • występujące bariery architektoniczne • niewystarczająco rozwinięta sieć teleinformatyczna powodująca trudności w podłączeniu szybkiego łącza internetowego we wszystkich miejscowościach powiatowych • tendencja spadkowa liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym wiąże się ze zmniejszeniem potencjału gospodarczego oraz brakiem zastępowalności pokoleń na rynku pracy • braki kadry przedmiotowej w szkołach Powiatu • obojętność społeczeństwa na problemy związane m.in. z przemocą • braki w kadrze w poradniach zdrowia oraz szpitalu, w tym w kadrze psychologicznej

SZANSE

- położenie w Dolinie Baryczy w powiązaniu ze współpracą z NGO wpływa na dalszy rozwój gałęzi turystyki
- promocja produktów regionalnych
- międzynarodowa promocja Powiatu dzięki współpracy zagranicznej
- intensywny rozwój ekonomii społecznej jako narzędzia do tworzenia nowych miejsc pracy
- członkostwo Powiatu Milickiego w związkach i stowarzyszeniach między gminnych oraz partnerstwo międzynarodowe dające możliwości współpracy, wymiany doświadczeń i rozwoju
- nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej oraz środki z Krajowego Planu Odbudowy dająca możliwości pozyskiwania środków na rozwój Powiatu
- podjęte działania w zakresie restrukturyzacji szpitala w Miliczu
- znacząca poprawa stanu środowiska przyrodniczego (osiągnięcie norm ekologicznych obowiązujących w Unii Europejskiej). Zmiany procesów produkcyjnych (nowoczesne i bezpieczne ekologicznie technologie) oraz minimalizacji zużycia surowców naturalnych i emisji zanieczyszczeń do środowiska przyrodniczego, a także racjonalna gospodarka odpadami stałymi (recykling)
- zwiększająca się świadomość ekologiczna oraz coraz silniejsze postawy przyjazne środowisku wśród mieszkańców

ZAGROŻENIA

- niekorzystne trendy demograficzne
- zmiany klimatyczne skutkujące pojawianiem się nagłych i gwałtownych zjawisk atmosferycznych, okresów suszy, stopowieniem obszaru Powiatu
- braki na rynku pracy szczególnie związane z niewystarczającą liczbą lekarzy i pielęgniarek,
- starzejąca się kadra pedagogiczna
- spadek liczby uczniów
- bogata oferta pomocy socjalnej powodująca, że korzystanie z pomocy staje się nawykiem i powoduje bierność zawodową wśród mieszkańców
- konkurencja dużych ośrodków miejskich w zakresie usług publicznych (edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, turystycznych)
- wzrost natężenia ruchu samochodowego z powodu niskiej jakości połączeń transportu zbiorowego
- odpływ ludzi młodych do większych ośrodków miejskich
- niewystarczający poziom finansowania oświaty
- rosnąca inflacja oraz wzrost wydatków bieżących spowodowany wzrostem cen energii, gazu itd.

CZĘŚĆ 2: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU

1. Misja i wizja

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 jest kluczowym dokumentem, w którym na podstawie diagnozy aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz opinii mieszkańców, określono zarówno mocne strony decydujące o potencjale Powiatu, jak i obszary problemowe, którym w kolejnych latach należy poświęcić szczególną uwagę. W procesie tworzenia i realizacji Strategii istotne jest określenie misji i wizji Powiatu. Są to dwa elementy ukazujące w sposób czytelny i spójny najważniejsze kierunki rozwoju.

Misja koncentruje się na podstawowych wartościach, które stanowią fundament dla działań władz Powiatu oraz jego mieszkańców, mających na celu rozwój potencjału regionu. Stanowi zatem drogowskaz, w jakim kierunku rozwijać się będzie Powiat Milicki oraz jakie wartości uznaje za nadrzędne. To także odpowiedź na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem?

Misją Powiatu Milickiego jest zachowanie i promowanie regionalnych wartości w obszarze dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego. Powiat Milicki dba o zrównoważony rozwój mieszkańców, przedsiębiorców, podmiotów publicznych i organizacji.

Z kolei wizja to obraz Powiatu, który będzie efektem realizacji przyjętych w Strategii działań. Ukazuje Powiat Milicki w perspektywie strategicznej – do 2030 roku. Wizja została wypracowana przy aktywnym udziale mieszkańców. Ma on podkreślać przyjęte w misji wartości oraz ich wpływ na kształtującą się rzeczywistość. Celem wizji jest motywowanie i inspirowanie do działania zarówno władz Powiatu jak i jego mieszkańców na rzecz osiągnięcia przedstawionych w Strategii celów.

Powiat Milicki jest miejscem wysokiej jakości życia społeczno-gospodarczego, konkurencyjnym turystycznie w oparciu o zasoby przyrody, produkty lokalne oraz dziedzictwo kulturowe.

Powiat Milicki zielonymi płucami Dolnego Śląska.

Powiat Milicki skupiać się będzie zatem na działaniach, których celem jest zagwarantowanie zrównoważonego i spójnego rozwoju całego obszaru, dbając o podnoszenie jakości życia mieszkańców. Budowa potencjału Powiatu i wzmocnienie jego konkurencyjności opierać się będzie nie tylko na wspieraniu innowacyjności gospodarki głównie opartej na turystyce, ale także na rozszerzaniu i poprawie jakości usług społecznych oraz czerpaniu z bogatej tradycji i historii regionu. Na podstawie przyjętych misji i wizji opracowano cele oraz priorytetowe zadania, które stanowią praktyczne narzędzie realizacji założeń Strategii.

2. Obszary strategiczne, cele i kierunki działań

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także w procesie konsultacji przeprowadzonych z władzami Powiatu w formie wywiadu pogłębionego oraz z mieszkańcami w formie ankiety, dążąc do osiągnięcia stanu powiatu milickiego opisanego w wizji rozwoju, określono 3 cele strategiczne, a dla każdego z nich przyjęto cele operacyjne, które stanowią ich uszczegółowienie.

CELE STRATEGICZNE		
<p>Cel strategiczny I: Innowacyjna gospodarka oparta na turystyce oraz wspierająca przedsiębiorczość na terenie powiatu milickiego</p>	<p>Cel strategiczny II: Zrównoważony i spójny rozwój przestrzenny powiatu milickiego przy zachowaniu jego walorów przyrodniczych</p>	<p>Cel strategiczny III: Wysoki standard życia mieszkańców powiatu milickiego oraz rozwinięte usługi w obszarze zdrowia, edukacji i pomocy społecznej</p>
CELE OPERACYJNE		
<p>1.1: Rozwój turystyki i rekreacji oparty na obecnych zasobach przyrodniczych i kulturowych</p>	<p>2.1: Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu milickiego i mobilności mieszkańców</p>	<p>3.1: Rozwój oraz podniesienie jakości kształcenia placówek edukacyjnych na terenie powiatu milickiego</p>
<p>1.2: Rozwój przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu</p>	<p>2.2: Rozwój współpracy w zakresie kształtowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej dla mieszkańców i przedsiębiorców</p>	<p>3.2: Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>
<p>1.3: Promocja powiatu milickiego i jego oferty turystyczno-gospodarczej</p>	<p>2.3: Poprawa stanu środowiska naturalnego</p>	<p>3.3: Poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu milickiego</p>

Wskazane cele strategiczne oraz operacyjne wynikają z wniosków płynących z opracowanej diagnozy oraz opinii mieszkańców i władz Powiatu na temat sytuacji w regionie oraz najistotniejszych wyzwań.

Cel strategiczny I: Innowacyjna gospodarka oparta na turystyce oraz wspierająca przedsiębiorczość na terenie powiatu milickiego

Powiat Milicki dąży do stworzenia innowacyjnej gospodarki opartej na turystyce oraz wspierającej przedsiębiorczość mieszkańców. Opracowane trzy cele operacyjne są ukierunkowane na rozwój atrakcji przyrodniczych i kulturowych, a także na tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej. Bogactwo przyrodnicze i kulturowe regionu stanowi niezwykłą szansę. Dlatego planuje się inwestycje w infrastrukturę turystyczną oraz rekreacyjną. Organizacja edukacyjnych tras turystycznych, festiwali, i targów lokalnych produktów podkreśli niepowtarzalny charakter powiatu. W dążeniu do promocji regionu, planuje się wspierać organizację imprez o zasięgu lokalnym i krajowym, jednocześnie inicjując współpracę międzynarodową. Interaktywna aplikacja mobilna, udział w targach turystycznych i rozwój strony internetowej powiatu oraz mediów społecznościowych to elementy strategii, które mają zwiększyć widoczność i atrakcyjność Powiatu Milickiego. Powiat realizować będzie skuteczne działania na rzecz przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych. W tym duchu przygotowana zostanie także oferta edukacyjna w zakresie kształcenia zawodowego dostosowana do aktualnych i przyszłych potrzeb rynku pracy, aby zatrzymać odpływ młodych ludzi. Władze Powiatu będą podejmowały wysiłki w celu zapewnienia odpowiednich warunków dla dalszego rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców, zachęcania ich do podejmowania własnej działalności gospodarczej.

Cel strategiczny II: Zrównoważony i spójny rozwój przestrzenny powiatu milickiego przy zachowaniu jego walorów przyrodniczych

Zrównoważony rozwój Powiatu obejmuje również konieczność zagwarantowania spójności i dostępności całego obszaru w wymiarze komunikacyjnym. Jak pokazała diagnoza w tym zakresie sytuacja w powiecie jest bardzo zróżnicowana. Dlatego władze samorządowe nadal podejmować będą wysiłki na rzecz podnoszenia jakości infrastruktury drogowej. Wpłyne to nie tylko na możliwość łatwiejszego i szybszego poruszania się w obrębie powiatu, ale także ułatwi integrację i współpracę poszczególnych jego części. Wyższy standard sieci drogowej wpłynie także na bezpieczeństwo ruchu drogowego. Jednocześnie prowadzone będą działania w celu rozwoju zintegrowanego transportu zbiorowego obejmującego zarówno operatorów publicznych, jak i prywatnych. Sprawnie funkcjonujący Powiat, to także dobra współpraca z gminami wchodzącymi w jego skład oraz powiatami sąsiadującymi. Wzajemne wsparcie udzielane przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego pozwoli na skuteczniejsze działania skierowane na rozwój infrastruktury, co bezpośrednio przełoży się na poprawę standardu życia mieszkańców. Skuteczna i szybsza realizacja tych zadań możliwa będzie dzięki rozwijaniu informatyzacji Urzędu oraz sieci szerokopasmowego Internetu dostępnego dla jak najszerszego grona odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych. Wszystkie te działania realizowane będą z poszanowaniem i dbałością o środowisko naturalne i różnorodność biologiczną zapewniając ochronę najcenniejszych przyrodniczo obszarów stanowiących ważny potencjał regionu. W tym kontekście nacisk kładziony będzie także na rozwój transportu niskoemisyjnego oraz sieci ścieżek rowerowych jako alternatywy dla ruchu samochodowego.

Cel strategiczny III: Wysoki standard życia mieszkańców powiatu milickiego oraz rozwinięte usługi w obszarze zdrowia, edukacji i pomocy społecznej.

Zapewnienie wysokiego standardu życia mieszkańców to główne zadanie władz Powiatu. W tym celu niezbędny jest ciągły rozwój i poszerzanie zakresu usług świadczonych przez instytucje publiczne w kluczowych obszarach życia, takich jak opieka zdrowotna, edukacja oraz pomoc społeczna. W obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem, szczególnie z niepełnosprawnością, niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego systemu opieki poprzez sukcesywny rozwój placówek zarówno o charakterze dziennym, jak i stacjonarnym, przy jednoczesnym podnoszeniu ich standardów i poszerzaniu oferty. Jak pokazują prognozy demograficzne społeczność Powiatu będzie się starzeć, co w konsekwencji spowoduje wzrost liczby osób starszych, dla których konieczne stanie się zapewnienie nie tylko odpowiedniej opieki, ale także oferty usług utrzymujących ich aktywność oraz umożliwiających atrakcyjne spędzanie czasu wolnego. Konieczne będzie także dostosowanie oferty edukacyjnej placówek szkolnych prowadzonych przez Powiat Milicki zarówno do sytuacji demograficznej związanej ze spadkiem liczby dzieci, jak i do wymogów dynamicznie zmieniającego się rynku pracy (szkolnictwo zawodowe). Kluczowe dla jakości życia mieszkańców jest zapewnienie dobrego stanu zdrowia poprzez łatwy dostęp do podstawowych i specjalistycznych usług zdrowotnych oferowanych przez szpital w Miliczu. W tym celu władze Powiatu nie tylko modernizują bazę lokalową i wyposażenie oraz poprawiają skuteczność administracji i zarządzania, ale także podejmują działania zmierzające do zapewnienia odpowiedniej obsady personelu, gwarantują wysoki standard pracy, jak również realizują działania profilaktyczne skierowane do mieszkańców. Osiągnięcie wyznaczonych celów możliwe będzie dzięki realizacji kluczowych działań zaproponowanych w procesie prac nad Strategią.

CEL STRATEGICZNY I: INNOWACYJNA GOSPODARKA OPARTA NA TURYSTYCE ORAZ WSPIERAJĄCA PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ NA TERENIE POWIATU MILICKIEGO

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
<p>Cel operacyjny 1.1: Rozwój turystyki i rekreacji oparty na obecnych zasobach przyrodniczych i kulturowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.1. Inwestycje w sieć ścieżek rowerowych i pieszych, umożliwiających zwiedzanie atrakcji przyrodniczych oraz zabytków kulturowych; 1.1.2. Organizacja edukacyjnych tras turystycznych, ścieżek przyrodniczych i edukacyjnych, podkreślających historyczne i przyrodnicze aspekty regionu; 1.1.3. Modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury rekreacyjnej oraz turystycznej; 1.1.4. Organizacja targów lokalnych produktów żywnościowych, rzemieślniczych i artystycznych, promujących lokalną kulturę i tradycje; 1.1.5. Organizacja regularnych festiwali i wydarzeń artystycznych, które podkreślą dziedzictwo kulturowe i artystyczne regionu;

	<ul style="list-style-type: none"> 1.1.6. Organizacja programów rekreacyjnych m.in. spływów kajakowych, rajdów pieszych i rowerowych; 1.1.7. Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej, dostosowanej do potrzeb różnorodnych grup turystycznych; 1.1.8. Renowacja obiektów zabytkowych i pomników historii.
<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 1.2: Rozwój przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1.2.1. Współpraca z gminami w zakresie opracowania wspólnej oferty inwestycyjnej i rozwoju atrakcyjnych terenów inwestycyjnych; 1.2.2. Rozwój oferty usług świadczonych przez instytucje rynku pracy na rzecz aktywizacji zawodowej; 1.2.3. Promocja zawodów technicznych jako dobrej perspektywy na rynku pracy w oparciu o przemysłowe i rzemieślnicze tradycje regionu; 1.2.4. Wprowadzenie programów edukacyjnych skierowanych na rozwijanie umiejętności przedsiębiorczych w szkołach podstawowych i średnich, aby przygotować młodych ludzi do aktywnego uczestnictwa w życiu gospodarczym.
<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 1.3: Promocja powiatu milickiego i jego oferty turystyczno-gospodarczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> 1.3.1. Wspieranie organizacji imprez kulturalnych, sportowych i gospodarczych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym na terenie Powiatu; 1.3.2. Wypromowanie wydarzenia o randze krajowej organizowanego na terenie Powiatu, które mogłoby stać się wizytówką całego subregionu; 1.3.3. Inicjowanie współpracy regionalnej i międzynarodowej; 1.3.4. Utworzenie interaktywnej aplikacji mobilnej promujące ofertę turystyczną i kulturalną Powiatu; 1.3.5. Rozwój mediów społecznościowych Powiatu, 1.3.6. Wspieranie lokalnych talentów artystycznych, sportowych, naukowych i przedsiębiorczych poprzez sponsoring wydarzeń, wystaw i inicjatyw promocyjnych; 1.3.7. Aktywny udział w krajowych i międzynarodowych targach turystycznych oraz gospodarczych w celu promocji powiatu i nawiązania nowych relacji biznesowych; 1.3.8. Modernizacja i rozwój strony internetowej powiatu, zawierającej informacje o lokalnych wydarzeniach, atrakcjach turystycznych i możliwościach inwestycyjnych.

CEL STRATEGICZNY II: ZRÓWNOWAŻONY I SPÓJNY ROZWÓJ PRZESTRZENNY POWIATU MILICKIEGO PRZY ZACHOWANIU JEGO WALORÓW PRZYRODNICZYCH

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 2.1: Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu milickiego i mobilności mieszkańców</p>	<ul style="list-style-type: none"> 2.1.1. Budowa i modernizacja dróg powiatowych oraz współpraca z gminami i województwem w zakresie rozwoju spójnej i bezpiecznej sieci komunikacji drogowej w regionie; 2.1.2. Poprawa jakości infrastruktury drogowej szczególnie w zakresie bezpieczeństwa ruchu; 2.1.3. Stworzenie systemu komunikacji publicznej uwzględniającej potrzeby uczniów, studentów, osób starszych, osób ze szczególnymi potrzebami oraz pracujących; 2.1.4. Stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji uwzględniającego zbiorowy transport publiczny i prywatny ze szczególny uwzględnieniem rozwiązań nisko- i zeroemisyjnych; 2.1.5. Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą zarówno z funkcją komunikacyjną jak i turystyczną; 2.1.6. Wsparcie rozwoju infrastruktury sieci Internetu szerokopasmowego oraz wspieranie rozwoju usług elektronicznych;
<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 2.2: Rozwój współpracy w zakresie kształtowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej dla mieszkańców i przedsiębiorców</p>	<ul style="list-style-type: none"> 2.2.1. Współpraca z gminami w zakresie opracowywania planów miejscowych zgodnych z regułami i porządkiem architektoniczno-budowlanym; 2.2.2. Wspieranie działań w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej w Powiecie; 2.2.3. Współpraca z gminami w zakresie kompleksowego przygotowywania terenów pod działalność gospodarczą i nowe budownictwo mieszkaniowe; 2.2.4. Poprawa jakości i efektywności usług świadczonych przez Starostwo Powiatowe w Miliczu i jednostki podległe m.in. poprzez informatyzację (e-usługi) oraz wdrożenie cyfrowego systemu komunikacji społecznej i zarządzania oświatą; 2.2.5. Stałe aktualizowanie i rozwijanie e-usług; 2.2.6. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej; 2.2.7. Wzmacnianie skutecznej współpracy w zakresie rozwoju Powiatu z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.
<p style="text-align: center;">Cel operacyjny 2.3: Poprawa stanu środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> 2.3.1. Ochrona cennych przyrodniczo obszarów przed degradacją; 2.3.2. Propagowanie i wspieranie działań w zakresie ochrony powietrza, wód oraz gleb; 2.3.3. Wspieranie procesu transformacji energetycznej oraz pozyskiwanie środków na przedsięwzięcia związane z odnawialnymi źródłami energii; 2.3.4. Przeprowadzenie termomodernizacji i działań zapobiegających emisji dwutlenku węgla w obiektach użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła;

- 2.3.5. Poprawa jakości wód i urządzeń wodnych oraz retencji na terenie powiatu;
- 2.3.6. Upowszechnienie oraz wspieranie stosowania metod rolnictwa ekologicznego i rozwoju produkcji żywności ekologicznej;
- 2.3.7. Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa;
- 2.3.8. Zwiększenie efektywności zapobiegania i usuwania skutków klęsk żywiołowych;
- 2.3.9. Planowanie, realizacja i monitoring działań z zakresu zarządzania kryzysowego w Powiecie;
- 2.3.10. Promowanie wśród mieszkańców wiedzy na temat zachowań proekologicznych oraz dbania o środowisko naturalne.

CEL STRATEGICZNY III: WYSOKI STANDARD ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POWIATU MILICKIEGO ORAZ ROZWINIĘTE USŁUGI W OBSZARZE ZDROWIA, EDUKACJI I POMOCY SPOŁECZNEJ

CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
<p>Cel operacyjny 3.1: Rozwój oraz podniesienie jakości kształcenia placówek edukacyjnych na terenie powiatu milickiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> 3.1.1. Modernizacja infrastruktury edukacyjnej, w tym: inwestycje w nowoczesne budynki szkolne, wyposażenie klas, sale do zajęć specjalistycznych oraz nowoczesne technologie edukacyjne oraz utrzymanie i modernizacja istniejącej infrastruktury; 3.1.2. Wprowadzenie nowoczesnych programów nauczania, dostosowanych do współczesnych potrzeb rynku pracy i społeczeństwa; 3.1.3. Inwestowanie w szkolenia dla nauczycieli, wspierające rozwój kompetencji pedagogicznych oraz umiejętności korzystania z nowych technologii w edukacji; 3.1.4. Nawiązywanie partnerskich relacji z przedsiębiorstwami i instytucjami lokalnymi w celu dostosowania oferty edukacyjnej do realnych potrzeb rynku pracy; 3.1.5. Wprowadzenie przedmiotów związanych z nowoczesnymi technologiami, programowaniem, sztuczną inteligencją i innymi obszarami przyszłości; 3.1.6. Zapewnienie dostępu do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych, w tym komputerów, tabletów i dostępu do Internetu; 3.1.7. Wspieranie rozwoju szkolnictwa specjalnego, w tym dostosowywanie placówek edukacyjnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami; 3.1.8. Promocja placówek edukacyjnych zarówno wśród uczniów z powiatu milickiego, jak i całego regionu.
<p>Cel operacyjny 3.2: Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> 3.2.1. Wdrażanie programów prewencji wykluczenia społecznego, skierowanych do rodzin z trudnościami; 3.2.2. Poszerzanie oferty placówek pomocy społecznej w zakresie całodobowych i dziennych usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych; 3.2.3. Podnoszenie standardów funkcjonowania placówek pomocy społecznej poprzez modernizację infrastruktury oraz podnoszenie kompetencji kadry socjalnej;

i przeciwdziałanie
wykluczeniu społecznemu

- 3.2.4. Rozwój form wsparcia opieki dziennej dla osób potrzebujących, seniorów oraz tych, którzy są wykluczeni społecznie;
- 3.2.5. Edukacja społeczna w celu zwiększenia świadomości i akceptacji dla osób z dysfunkcjami oraz promocja zachowań prospołecznych i organizowanie działań integracyjnych;
- 3.2.6. Modernizacja obiektów szpitalnych w celu spełnienia standardów ministerialnych oraz doposażenie placówek opieki zdrowotnej w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną;
- 3.2.7. Wspieranie oraz organizacja wydarzeń kulturalnych oraz sportowych dla wszystkich grup społecznych mających na celu integrację oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
- 3.2.8. Kształtowanie postaw obywatelskich oraz wzrost społecznej integracji.

Cel operacyjny 3.3:
Poprawa poziomu
bezpieczeństwa
mieszkańców powiatu
milickiego

- 3.3.1. Wzmacnianie służb ratowniczych poprzez podnoszenie kwalifikacji pracowników i dostarczanie nowoczesnego sprzętu dla służb ratowniczych;
- 3.3.2. Wsparcie ochotniczych straży pożarnych, policji i ratownictwa medycznego, zapewniając odpowiednie warunki pracy;
- 3.3.3. Wzmacnianie współpracy między służbami i inspekcjami, tworząc spójne strategie działania;
- 3.3.4. Wsparcie działań prewencyjnych policji;
- 3.3.5. Przeprowadzanie działań edukacyjnych i profilaktycznych, koncentrując się na zagrożeniach, takich jak cyberprzestępczość, bezpieczeństwo drogowe i uzależnienia.

3. Spójność kierunków rozwoju z innymi dokumentami strategicznymi

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów i potencjału rozwojowego Powiatu Milickiego. Cele Strategii Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wynika z tego, iż komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Ponadto spójność celów Strategii z celami polityk regionalnej, krajowej i wspólnotowej zwiększa szanse na pozyskanie finansowania na działania rozwojowe Powiatu. Przy jej opracowywaniu brano pod uwagę kierunki rozwoju wyznaczone w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Jako cel główny polityki regionalnej kraju określono w KSRR „**efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym**”. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe: zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym; wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych oraz podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu,
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego,
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego,
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 z kierunkami działań wskazanych w Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku.

Tabela 34. Spójność celów operacyjnych Strategii Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 ze Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku

Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego do 2030 roku	Strategia Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030
<p>CEL STRATEGICZNY 1: EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE GOSPODARCZEGO POTENCJAŁU REGIONU:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów; • Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki; • Wzmacnianie innowacyjności, w tym eko innowacyjności regionu; • Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich i miejskich. 	<p>1.1. 1.3. 2.1. 2.2.</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 2: POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej; • Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych. • Rozwój i doskonalenie usług publicznych. 	<p>2.1. 2.2. 3.2. 3.3.</p>
<p>CEL STRATEGICZNY 3: WZMOCNIENIE REGIONALNEGO KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie postaw obywatelskich; • Wzrost społecznej integracji; • Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy; • Poprawa efektywności kształcenia; • Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami; 	<p>1.2. 2.1. 2.2. 3.1. 3.2. 3.3.</p>

CEL STRATEGICZNY 4: ODPOWIEDZIALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW I OCHRONA WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO:

- Poprawa stanu środowiska;
- Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska;
- Ochrona przed klęskami żywiołowymi;
- Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego;
- Rozwój gospodarki cyrkularnej.

1.1.
2.1.
2.3.

CEL STRATEGICZNY 5: WZMOCNIENIE PRZESTRZENNEJ SPÓJNOŚCI REGIONU:

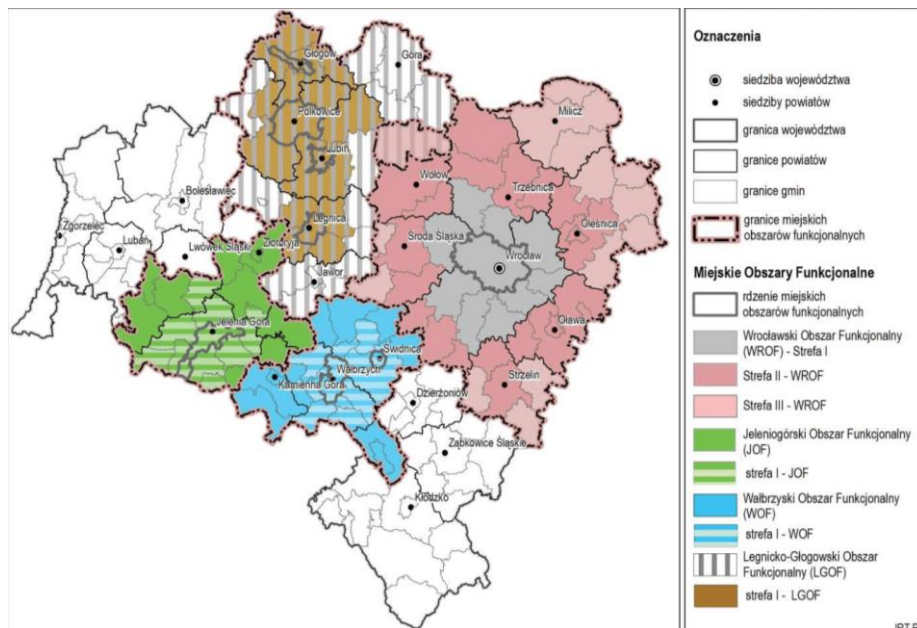
- Rozwój regionalnej sieci transportowej;
- Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych;
- Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej.

2.1.
2.2.

Źródło: opracowanie własne.

Według *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030* Powiat Milicz znajduje się na obszarze interwencji Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego. Z kolei zgodnie z *Planem zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego* powiat zlokalizowany jest w granicach zewnętrznej (III) strefy stabilnego rozwoju Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, obszaru funkcjonalnego cennego przyrodniczo. Kierunki działań wskazanych w Strategii Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 są spójne z kierunkami wskazanymi dla Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Rysunek 17. Granice miejskich obszarów funkcjonalnych

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego.

4. System realizacji strategii, monitoring i ewaluacja

Przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Starostwa oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne Powiatu, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Zarząd Powiatu, Rada Powiatu oraz odpowiednie komórki Starostwa Powiatowego w Miliczu, jednostki organizacyjne i partnerzy Powiatu.

Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji działań danego celu strategicznego. Stanowiąc będą one podstawę do koordynacji podmiotowej, przedmiotowej, przestrzennej i czasowej ich realizacji oraz zapewnienia niezbędnych źródeł ich finansowania (własnych i zewnętrznych). Powinny one zawierać:

- termin rozpoczęcia i zakończenia (część z nich może mieć charakter ciągły, np. w zakresie bezpieczeństwa publicznego - w tej sytuacji nie określa się terminu jego zakończenia),
- etapy realizacji (w sytuacji jeśli jest to pożądane lub niezbędne z punktu widzenia jego specyfiki),
- określenie podmiotu odpowiedzialnego za jego wykonanie oraz podmiotów współpracujących lub współodpowiedzialnych,
- koszty finansowe, społeczne (w kategoriach korzyści lub niekorzyści dla mieszkańców lub ich części) i ekologiczne związane z jego realizacją,
- źródła finansowania,
- spodziewane efekty z jego realizacji dla mieszkańców Powiatu, gospodarki lokalnej, ochrony środowiska przyrodniczego, finansów Powiatu, itp.).

Wdrażając Strategię, Powiat będzie dbać o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi

jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Powiat będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia.

Powiat Milicki będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Starostwa Powiatowego, jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w powiecie milickim.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Powiatu, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych częściach Powiatu.

Powiat Milicki na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Funduszy Europejskich dla Dolnośląskiego 2027, ogólnopolskich programów operacyjnych, Krajowego Planu Odbudowy, Polski Ład;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Dolnośląskiego,
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przez podmioty publiczne i prywatne.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Powiatu wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację zadań określonych w Strategii. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Powiatu, takie jak udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w Strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Starostwa Powiatowego w Miliczu oraz jednostek organizacyjnych Powiatu.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami wchodzącymi w skład Powiatu Milickiego oraz Województwem Dolnośląskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania. Efektem tej współpracy będzie niewątpliwie podniesienie efektywności wydatkowania środków finansowych z budżetu, lepsze zaspokajanie zbiorowych potrzeb społecznych, umacnianie poczucia podmiotowości mieszkańców oraz uzyskanie możliwości wczesnego reagowania na problemy lokalne,

a w konsekwencji wzrost jakości życia mieszkańców Powiatu i poprawę warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Powiatu oraz wieloletnia prognoza finansowa. Powiat będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określane będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Powiatu, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczane będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Powiatu.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Powiatu Milickiego na lata 2023-2036 (uchwała Nr LX/218/2023 Rady Powiatu Milickiego z dnia 6 lipca 2023 r.), potencjał inwestycyjny Powiatu rozumiany jest jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach 2024-2030 wyniesie około 14,48 mln zł.

Z kolei efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie Powiatu, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 30a ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności zarządu w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady Powiatu i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring działań będzie odbywać się również za pomocą wskaźników, które zostały określone dla danych celów operacyjnych, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 35. Wskaźniki monitorujące Strategię Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030

Cel operacyjny	Przykładowe wskaźniki	Trend	Źródło danych
1.1. Rozwój turystyki i rekreacji oparty na obecnych zasobach przyrodniczych i kulturowych	<ul style="list-style-type: none"> długość nowowybudowanych ścieżek rowerowych i pieszych (km), liczba nowych oraz zmodernizowanych tras turystycznych (szt.), liczba nowych oraz zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej oraz kulturowej (szt.), liczba zorganizowanych spotkań mających na celu promocję lokalnej kultury (szt.), liczba zorganizowanych programów rekreacyjnych (szt.), liczba uczestników programów rekreacyjnych (os.), liczba nowych obiektów noclegowych i gastronomicznych (szt.). 	↑	<p>Starostwo Powiatowe</p> <p>Badania własne</p>
1.2. Rozwój przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu	<ul style="list-style-type: none"> udział powierzchni terenów inwestycyjnych w ogólnej powierzchni Powiatu (%), liczba oferowanych usług na rzecz aktywizacji zawodowej (szt.), liczba oferowanych zawodów technicznych w oparciu o przemysłowe i rzemieślnicze tradycje regionu (szt.), udział aktywnych zawodowo pracujących w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym (%). 	↑	<p>Starostwo Powiatowe</p> <p>PUP</p> <p>Badania własne</p>
1.3. Promocja powiatu milickiego i jego oferty turystyczno-gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> liczba imprez zorganizowanych na terenie powiatu (szt.), liczba pobrań aplikacji (szt.), liczba postów udostępnionych w mediach społecznościowych (szt.), kwota środków przeznaczonych na sponsoring wydarzeń, wystaw i inicjatyw promocyjnych (zł), liczba podjętych inicjatyw na targach (szt.), procentowy wzrost odwiedzin strony internetowej (%), liczba zrewitalizowanych obiektów zabytkowych i pomników historii na terenie powiatu (szt.). 	↑	<p>GUS BDL</p> <p>Starostwo Powiatowe</p> <p>Badania własne</p>
2.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu milickiego i mobilności mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> udział przebudowanych/rozbudowanych dróg powiatowych w ogólnej długości (%), długość rozbudowanych/przebudowanych dróg (km), długość wyremontowanych dróg powiatowych (km), długość wybudowanych ścieżek rowerowych/ciągów pieszo-rowerowych (km), wypadki drogowe na 1 tys. ludności (szt.), kolizje drogowe na 1 tys. mieszkańców (szt.), ranni na 100 wypadków (os.), zabici na 100 wypadków (os.). 	↑ ↓	<p>GUS BDL</p> <p>Starostwo Powiatowe</p> <p>badania własne</p>

<p>2.2. Rozwój współpracy w zakresie kształtowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej dla mieszkańców i przedsiębiorców</p>	<ul style="list-style-type: none"> • udział powierzchni pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w całkowitej powierzchni powiatu (%), • udział pozwoleń i zgłoszeń z projektem wydanych w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (%), • liczba ludności na 1 km² powierzchni zabudowanej i zurbanizowanej (os.), • odsetek gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w całkowitej powierzchni powiatu (%), • liczba usług publicznych prowadzonych w ramach systemu e-usług (szt.), • liczba zlikwidowanych barier architektonicznych na terenie powiatu (szt.). 	<p>↑</p>	<p>GUS BDL</p> <p>Starostwo Powiatowe</p> <p>Badania własne</p>
<p>2.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • udział gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła w ogólnej liczbie gospodarstw domowych (%), • liczba działań termomodernizacyjnych na obiektach użyteczności publicznej w powiecie milickim (szt.), • udział odpadów segregowanych w ogólnej liczbie odpadów (%), • ilość usuniętych i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest (Mg), • wskaźnik lesistości powiatu (%), • liczba dni z przekroczeniem dopuszczalnych poziomów benzo(α)pirenu i pyłu zawieszonego PM10 (dni). 	<p>↑</p> <p>↓</p>	<p>GUS BDL</p> <p>Starostwo Powiatowe</p> <p>Badania własne</p>
<p>3.1. Rozwój oraz podniesienie jakości kształcenia placówek edukacyjnych na terenie powiatu milickiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury oświatowej (szt.), • zdawalność egzaminu maturalnego (%), • udział absolwentów szkół ponadpodstawowych kontynuujących naukę na uczelniach wyższych (%), • udział dostosowanych placówek edukacyjnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (%), • udział osób dorosłych uczestniczących w kształceniu i szkoleniach w grupie osób w wieku 25-64 lata (%). 	<p>↑</p>	<p>GUS BDL</p> <p>OKE</p> <p>Starostwo Powiatowe</p>
<p>3.2. Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba miejsc w placówkach świadczących całodobowe i dzienne usługi opiekuńczo-rehabilitacyjne (szt.), • liczba zmodernizowanych placówek pomocy społecznej (szt.), • liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w domu (os.), • liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym korzystających z oferty Powiatu (os.), • udział obywateli w wyborach lokalnych i krajowych (%), • liczba uczestników w konsultacjach społecznych przy podejmowaniu istotnych decyzji (os.). 	<p>↑</p>	<p>PCPR</p> <p>Badania własne</p>

<p>3.3. Poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu milickiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • procent pracowników z ukończonymi dodatkowymi szkoleniami (%), • liczba lekarzy przypadających na 1 pacjenta w placówkach opieki zdrowotnej Powiatu (os.), • liczba prowadzonych działań profilaktyki zdrowotnej (szt.), • liczba interwencji PSP w Miliczu na terenie powiatu (szt.), • poziom przestępczości (%), • Udział uczestników społeczności lokalnych, którzy ukończyli programy edukacyjne i prewencyjne organizowane przez policję, w porównaniu z ogólną liczbą mieszkańców (%). 	<p>↑</p> <p>↓</p>	<p>Starostwo Powiatowe</p> <p>badania własne</p> <p>GUS BDL</p> <p>PSP</p>
---	--	-------------------	--

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 2 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informacje o stanie realizacji zadania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1: Wzór ankiety

Szanowni Państwo,

Zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety w celu przygotowania Strategii Rozwoju Powiatu Milickiego na lata 2024-2030. Prosimy Państwa o zastanowienie się i udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania. Wyniki ankietyzacji będą wykorzystane w procesie formułowania celów rozwoju powiatu i wyboru obszarów priorytetowych. Ankieta ma charakter anonimowy.

1. Jak Pan/Pani ocenia jakość życia w powiecie? (Prosimy o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższych tabel)

W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

GOSPODARKA

<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną powiatu						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie powiatu						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie powiatu						
Dostępność transportu zbiorowego (publicznego, prywatnego)						
Połączenia komunikacyjne z większymi miastami						
Dostępność instytucji i placówek usługowych						

INFRASTRUKTURA

<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Sieć ścieżek pieszo-rowerowych na terenie powiatu						
Jakość dróg powiatowych, dojazdowych do sąsiednich miejscowości						

Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych						
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)						
Rozwój instalacji pozyskujących energię z OZE na terenie powiatu						
Dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (np. osób starszych, osób z niepełnosprawnościami)						

ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ

Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Walory środowiska przyrodniczego						
Jakość powietrza na terenie powiatu						
Czystość wód powierzchniowych						
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)						
Świadomość ekologiczną mieszkańców						
Ofertę powiatu w działaniach wspierających ochronę środowiska						

SPOŁECZEŃSTWO

Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Atrakcyjność powiatu jako miejsca zamieszkania						
Aktywność społeczną mieszkańców						
Organizację i skuteczność działania systemu pomocy społecznej na terenie powiatu						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej						
Jakość funkcjonowania placówek opieki zdrowotnej na terenie powiatu						

Wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami (m.in. w Domach Pomocy Społecznej)						
Wsparcie dzieci i młodzieży (m.in. w Ośrodku Wsparcia, Ośrodku Szkolno-Wychowawczym, Domu Dziecka)						
Dostępność wsparcia oferowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Miliczu						
Jakość programów wsparcia oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy						
Jakość funkcjonowania i obsługi klientów w Starostwie Powiatowym						
Współpracę Starostwa Powiatowego z organizacjami pozarządowymi						

EDUKACJA

<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Dostępność szkół ponadpodstawowych na terenie powiatu						
Jakość kształcenia w szkołach ponadpodstawowych na terenie powiatu						
Jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych) na terenie powiatu						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach ponadpodstawowych na terenie powiatu						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach ponadpodstawowych na terenie powiatu?						
Dostępność wsparcia dla nauczycieli, rodziców i dzieci oferowanego przez Poradnię psychologiczno-Pedagogiczną w Miliczu						

TURYSTYKA, REKREACJA, KULTURA

<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną powiatu						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie powiatu						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej						
Poziom bazy gastronomicznej						
Działania promocyjne powiatu, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych						

2. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w powiecie milickim w okresie realizacji Strategii (do 2030):

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
- poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego
- stworzenie spójnej sieci ścieżek pieszo-rowerowych na obszarze całego powiatu
- rozwój oferty sportowej i turystycznej
- rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
- poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- zwiększenie dostępu do Internetu
- rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (przez Internet)
- poprawa sprawności funkcjonowania Starostwa Powiatowego i podległych mu jednostek
- wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- poprawa świadomości ekologicznej mieszkańców
- poprawa dostępu do świadczeń w zakresie pomocy społecznej
- zwiększenie dostępności do programów mających na celu zmniejszenie bezrobocia i patologii społecznych
- poprawa dostępu do opieki zdrowotnej
- promocja powiatu, w tym promocja turystyczna
- rozwój współpracy międzynarodowej
- podniesienie poziomu nauczania w szkołach ponadpodstawowych
- modernizacja i wyposażenie szkół ponadpodstawowych
- stworzenie atrakcyjnej oferty zajęć pozalekcyjnych dla młodzieży
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- modernizacja energetyczna budynków publicznych i wielorodzinnych budynków mieszkaniowych
- wspieranie działań i organizacja wydarzeń kulturalnych, artystycznych oraz organizacji pozarządowych
- wsparcie rozwoju rolnictwa
- inne (*jakie?*) .....

3. Co Pana/i zdaniem jest największym potencjałem powiatu milickiego?

4. Co Pana/i zdaniem stanowi największe zagrożenie dla bezpieczeństwa w powiecie milickim (lub proszę o zaznaczenie 3 aspektów):

- funkcjonowanie bazy wojsk amerykańskich w Powidzu
- zagrożenie powodziowe
- zagrożenie suszą
- ekstremalne zjawiska atmosferyczne spowodowane zmianami klimatu
- przestępczość, wandalizm
- znaczne natężenie ruchu drogowego
- cyberprzestępczość

- kryzys społeczno-gospodarczy związany z epidemią COVID-19 oraz konfliktami zbrojnymi
- brak perspektyw rozwoju na terenie powiatu
- inne (jakie?)

METRYCZKA (prosimy o wpisanie znaku X w odpowiednie pola)

Jestem mieszkańcem:

- Miasta Milicz
- Gminy Cieszków
- Gminy Krośnice
- Gminy Milicz
- Gminy poza powiatem milickim

PŁEĆ:

- kobieta
- mężczyzna

WIEK:

- poniżej 18 lat
- 18-30 lat
- 31-40 lat
- 41-50 lat
- 51-60 lat
- powyżej 60 lat

JAKIE JEST PANI/PANA WYKSZTAŁCENIE?

- podstawowe
- zawodowe
- średnie
- wyższe

ZATRUDNIENIE:

- uczeń
- student
- rolnik
- przedsiębiorca
- osoba pracująca
- osoba bezrobotna
- emeryt / rencista
- inne (jakie?) .....

Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
Rozwój turystyki i rekreacji oparty na obecnych zasobach przyrodniczych i kulturowych	Inwestycje w sieć ścieżek rowerowych i pieszych, umożliwiających zwiedzanie atrakcji przyrodniczych oraz zabytków kulturowych;				
	Organizacja edukacyjnych tras turystycznych, ścieżek przyrodniczych i edukacyjnych, podkreślających historyczne i przyrodnicze aspekty regionu;				
	Modernizacja i rozbudowa istniejącej infrastruktury rekreacyjnej oraz turystycznej;				
	Organizacja targów lokalnych produktów żywnościowych, rzemieślniczych i artystycznych, promujących lokalną kulturę i tradycje;				
	Organizacja regularnych festiwali i wydarzeń artystycznych, które podkreślą dziedzictwo kulturowe i artystyczne regionu;				
	Organizacja programów rekreacyjnych m.in. spływów kajakowych, rajdów pieszych i rowerowych;				
	Wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej, dostosowanej do potrzeb różnorodnych grup turystycznych;				
Rozwój przedsiębiorczości oraz przeciwdziałanie bezrobociu	Renowacja obiektów zabytkowych i pomników historii.				
	Współpraca z gminami w zakresie opracowania wspólnej oferty inwestycyjnej i rozwoju atrakcyjnych terenów inwestycyjnych;				
	Rozwój oferty usług świadczonych przez instytucje rynku pracy na rzecz aktywizacji zawodowej;				
	Promocja zawodów technicznych jako dobrej perspektywy na rynku pracy w oparciu o przemysłowe i rzemieślnicze tradycje regionu;				
	Wprowadzenie programów edukacyjnych skierowanych na rozwijanie umiejętności przedsiębiorczych w szkołach podstawowych i średnich, aby przygotować młodych ludzi do				

	aktywnego uczestnictwa w życiu gospodarczym.				
Promocja powiatu milickiego i jego oferty turystyczno-gospodarczej	Wspieranie organizacji imprez kulturalnych, sportowych i gospodarczych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym na terenie Powiatu;				
	Wypromowanie wydarzenia o randze krajowej organizowanego na terenie Powiatu, które mogłoby stać się wizytówką całego subregionu;				
	Inicjowanie współpracy regionalnej i międzynarodowej;				
	Utworzenie interaktywnej aplikacji mobilnej promujące ofertę turystyczną i kulturalną Powiatu;				
	Rozwój mediów społecznościowych Powiatu,				
	Wspieranie lokalnych talentów artystycznych, sportowych, naukowych i przedsiębiorczych poprzez sponsoring wydarzeń, wystaw i inicjatyw promocyjnych;				
	Aktywny udział w krajowych i międzynarodowych targach turystycznych oraz gospodarczych w celu promocji powiatu i nawiązania nowych relacji biznesowych;				
Modernizacja i rozwój strony internetowej powiatu, zawierającej informacje o lokalnych wydarzeniach, atrakcjach turystycznych i możliwościach inwestycyjnych.					

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu milickiego i mobilności mieszkańców	Budowa i modernizacja dróg powiatowych oraz współpraca z gminami i województwem w zakresie rozwoju spójnej i bezpiecznej sieci komunikacji drogowej w regionie;				
	Poprawa jakości infrastruktury drogowej szczególnie w zakresie bezpieczeństwa ruchu;				
	Stworzenie systemu komunikacji publicznej uwzględniającej potrzeby uczniów, studentów,				

	osób starszych, osób ze szczególnymi potrzebami oraz pracujących;				
	Stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji uwzględniającego zbiorowy transport publiczny i prywatny ze szczególny uwzględnieniem rozwiązań nisko- i zeroemisyjnych;				
	Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą zarówno z funkcją komunikacyjną jak i turystyczną;				
	Wsparcie rozwoju infrastruktury sieci Internetu szerokopasmowego oraz wspieranie rozwoju usług elektronicznych;				
Rozwój współpracy w zakresie kształtowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej dla mieszkańców i przedsiębiorców	Współpraca z gminami w zakresie opracowywania planów miejscowych zgodnych z regułami i porządkiem architektoniczno-budowlanym;				
	Wspieranie działań w zakresie rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej w Powiecie;				
	Współpraca z gminami w zakresie kompleksowego przygotowywania terenów pod działalność gospodarczą i nowe budownictwo mieszkaniowe;				
	Poprawa jakości i efektywności usług świadczonych przez Starostwo Powiatowe w Miliczu i jednostki podległe m.in. poprzez informatyzację (e-usługi) oraz wdrożenie cyfrowego systemu komunikacji społecznej i zarządzania oświatą;				
	Stałe aktualizowanie i rozwijanie e-usług;				
	Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej;				
	Wzmacnianie skutecznej współpracy w zakresie rozwoju Powiatu z innymi jednostkami samorządu terytorialnego				
	Ochrona cennych przyrodniczo obszarów przed degradacją;				
Poprawa stanu środowiska naturalnego	Propagowanie i wspieranie działań w zakresie ochrony powietrza, wód oraz gleb;				
	Wspieranie procesu transformacji energetycznej oraz pozyskiwanie środków na przedsięwzięcia				

związane z odnawialnymi źródłami energii;				
Przeprowadzenie termomodernizacji i działań zapobiegających emisji dwutlenku węgla w obiektach użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła;				
Poprawa jakości wód i urządzeń wodnych oraz retencji na terenie powiatu;				
Upowszechnienie oraz wspieranie stosowania metod rolnictwa ekologicznego i rozwoju produkcji żywności ekologicznej;				
Prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa;				
Zwiększenie efektywności zapobiegania i usuwania skutków klęsk żywiołowych;				
Planowanie, realizacja i monitoring działań z zakresu zarządzania kryzysowego w Powiecie;				
Promowanie wśród mieszkańców wiedzy na temat zachowań proekologicznych oraz dbania o środowisko naturalne				

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
Rozwój oraz podniesienie jakości kształcenia placówek edukacyjnych na terenie powiatu milickiego	Modernizacja infrastruktury edukacyjnej, w tym: inwestycje w nowoczesne budynki szkolne, wyposażenie klas, sale do zajęć specjalistycznych oraz nowoczesne technologie edukacyjne oraz utrzymanie i modernizacja istniejącej infrastruktury;				
	Wprowadzenie nowoczesnych programów nauczania, dostosowanych do współczesnych potrzeb rynku pracy i społeczeństwa;				
	Inwestowanie w szkolenia dla nauczycieli, wspierające rozwój kompetencji pedagogicznych oraz umiejętności korzystania z nowych technologii w edukacji;				
	Nawiązywanie partnerskich relacji z przedsiębiorstwami i instytucjami lokalnymi w celu dostosowania oferty edukacyjnej do realnych potrzeb rynku pracy;				
	Wprowadzenie przedmiotów związanych z nowoczesnymi technologiami, programowaniem, sztuczną inteligencją i innymi obszarami przyszłości;				

	Zapewnienie dostępu do nowoczesnych narzędzi edukacyjnych, w tym komputerów, tabletów i dostępu do Internetu;				
	Wspieranie rozwoju szkolnictwa specjalnego, w tym dostosowywanie placówek edukacyjnych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;				
	Promocja placówek edukacyjnych zarówno wśród uczniów z powiatu milickiego, jak i całego regionu.				
Rozwój usług pomocy społecznej, pieczy zastępczej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Wdrażanie programów prewencji wykluczenia społecznego, skierowanych do rodzin z trudnościami;				
	Poszerzanie oferty placówek pomocy społecznej w zakresie całodobowych i dziennych usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych;				
	Podnoszenie standardów funkcjonowania placówek pomocy społecznej poprzez modernizację infrastruktury oraz podnoszenie kompetencji kadry socjalnej;				
	Rozwój form wsparcia opieki dziennej dla osób potrzebujących, seniorów oraz tych, którzy są wykluczeni społecznie;				
	Edukacja społeczna w celu zwiększenia świadomości i akceptacji dla osób z dysfunkcjami oraz promocja zachowań prospołecznych i organizowanie działań integracyjnych;				
	Modernizacja obiektów szpitalnych w celu spełnienia standardów ministerialnych oraz wyposażenie placówek opieki zdrowotnej w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną;				
	Wspieranie oraz organizacja wydarzeń kulturalnych oraz sportowych dla wszystkich grup społecznych mających na celu integrację oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;				
	Kształtowanie postaw obywatelskich oraz wzrost społecznej integracji				
Poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców powiatu milickiego	Wzmacnianie służb ratowniczych poprzez podnoszenie kwalifikacji pracowników i dostarczanie nowoczesnego sprzętu dla służb ratowniczych;				
	Wspieranie ochotniczych straży pożarnych, policji i ratownictwa medycznego, zapewniając odpowiednie warunki pracy;				
	Wzmacnianie współpracy między służbami i inspekcjami, tworząc spójne strategie działania;				
	Wspieranie działań prewencyjnych policji;				
	Przeprowadzanie działań edukacyjnych i profilaktycznych, koncentrując się na zagrożeniach, takich jak cyberprzestępczość, bezpieczeństwo drogowe i uzależnienia.				